

Popiežius

- Popiežius Pranciškus
Enciklika LAUDATO SI' apie rūpinimąsi bendraisiais namais 2

Lietuvos Vyskupų Konferencija

- LVK pirmininkas arkivyskupas Gintaras Grušas
KREIPIMASIS DĖL BIOMEDICININIŲ TYRIMŲ ETIKOS ĮSTATYMO
NAUJOS REDAKCIJOS 20

Ganytojo žodis

- Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Homilija Kauno arkikatedroje bazilikoje „ESU LABAI DĖKINGAS VISIEMS“ 21
- Kauno arkivyskupas metropolitas Lionginas Virbalas
HOMILIJA INGRESO IŠKILMĖSE 22

Homilijos

- DUONA, NUŽENGUSI IŠ DANGAUS / 19 eilinis sekmadienis (B) 24
MŪSŲ MOTINA IR PAVYZDYS / Švč. M. Marijos Ėmimas į dangų (Žolinė) 25
AMŽINOJO GYVENIMO DUONA / 20 eilinis sekmadienis (B) 26
LIKTI AR IŠEITI? / 21 eilinis sekmadienis (B) 27
TIKRASIS ŠVARUMAS / 22 eilinis sekmadienis (B) 28

Bažnyčia Lietuvoje

- Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis 29
Ingreso iškilmės Kauno arkikatedroje bazilikoje 30
Padėkota už arkivyskupo S. Tamkevičiaus SJ tarnystę 33
Lietuvos jaunimo dienos 36
Didieji Žemaičių Kalvarijos atlidai 37
Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio MIC atlidai 39

Popiežius Pranciškus

Enciklika *LAUDATO SI'* apie rūpinimąsi bendraisiais namais

1. „*Laudato si', mi' Signore* – Būk pagarbintas, mano Viešpatie!“ – giedojo šventasis Pranciškus Asyžietis. Šioje gražioje giesmėje jis primena, kad mūsų bendrieji namai taip pat yra tartum sesuo, su kuria dalijamės savo egzistencija, ir lyg graži, mus apkabinanti motina: „Būk pagarbintas, mano Viešpatie, per sesę Žemę, mūsų motiną, kuri maitina, valdo, brandina įvairius vaisius, gėles spalvingas ir žolę“ (1).

2. Ta sesuo dabar protestuoja dėl žalos, kurią jai darome neatsakingai naudodamiesi bei piktnaudžiaudami jai Dievo duotomis gėrybėmis. Užaugome manydami, jog esame jos savininkai ir šeimnininkai, turintys teisę ją plėsti. Smurtas, glūdintis nuodėmės sužeistoje žmogaus širdyje, pasireiškia ir ligos simptomais, regimais dirvoje, vandenyje, ore ir visose gyvose būtybėse. Todėl engiama ir niokojama žemė, iš vargšų labiausiai apleista bei trypiama, „iki šiol tebedūsauja ir tebesikankina“ (Rom 8, 22). Užmiršome, kad ir mes patys esame žemė (plg. Pr 2, 7). Planetos elementai sudaro mūsų pačių kūnus, jos oru kvėpuojame, o jos vanduo teikia mums gyvastį ir mus atgaivina.

Nesame abejingi niekam, kas priklauso šiam pasauliui

3. Daugiau nei prieš penkiasdešimt metų, kai pasaulis svyravo ties branduolinės krizės riba, šventasis popiežius Jonas XXIII parašė encikliką, kurioje ne tik atmetė karą, bet ir pasiūlė taiką. Savo žinią *Pacem in terris* jis adresavo visam „katalikiškajam pasauliui“, tačiau pridūrė: „ir visiems geros valios žmonėms“. Didėjančios pasaulinės žalos aplinkai akivaizdoje norėčiau kreiptis į kiekvieną šioje planetoje gyvenantį žmogų. Savo paraginime *Evangelii gaudium* kreipiausi į visus Bažnyčios narius trokšdamas paskatinti tebesitęsiantį misionieriško atsinaujinimo vyksmą. Šioje enciklikoje į dialogą dėl mūsų bendrųjų namų ketinu įsitraukti su visais.

4. Praslinkus aštuoneriems metams po *Pacem in terris*, 1971-aisiais, palaimintasis popiežius Paulius VI ekologinę problematiką apibūdino kaip krizę, kuri yra nekontroliuojamos žmogaus veiklos „dramatiškas padarinys“: „Beatodairiškai išnaudodamas gamtą, jis kelia grėsmę ją sunaikinti ir pats tapti šio sunaikinimo auka“ (2). Taip pat ir kreipdamasis į Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizaciją, popiežius kalbėjo apie „tikros ekologinės katastrofos kaip pramoninės civilizacijos padarinio“ galimybę, pabrėždamas „ne-

atidėliotiną būtinybę žmonijai radikaliai keisti savo elgesį“, nes „ypatinga mokslo pažanga, įstabiausi technikos laimėjimai, didžiausias ekonomikos augimas, jei nebus lydimi autentiškos socialinės bei moralinės pažangos, galiausiai atsigręš prieš žmogų“ (3).

5. Jonas Paulius II irgi vis daugiau dėmesio skyrė šiai temai. Savo pirmojoje enciklikoje jis sako, kad žmogus, regis, „nesupranta jokios kitos savo gamtinės aplinkos reikšmės, kaip tik tą, kuri tinka jo tiesioginiam naudojimui ir vartojimui“ (4). Vėliau jis kvietė į pasaulinį ekologinį *atsivertimą* (5). Tačiau sykiu pabrėžė, jog per menkai išsipareigojama „autentiškos žmogaus ekologijos moralinių sąlygų apsaugai“ (6). Žmogaus aplinkos griovimas yra labai rimtas dalykas ne tik dėl to, kad Dievas patikėjo pasaulį žmogui, bet ir dėl to, jog ir pati žmogaus gyvybė yra dovana, gintina nuo įvairialypio naikinimo. Bet kuris siekis geriau rūpintis pasauliu reikalauja iš pagrindų keisti „gyvenseną, gamybos ir vartojimo būdus, įsitvirtinusias valdžios struktūras, šiandien valdančias visuomenę“ (7). Autentiškas žmogaus vystymasis yra moralinio pobūdžio ir suponuoja visišką pagarbą žmogaus asmeniui, tačiau sykiu turi rūpintis gamtos pasauliu ir „atsižvelgti į visų būtybių prigimtį bei jų abipusišką sąryšį tvarkingoje sistemoje“ (8). Todėl žmogaus gebėjimas keisti tikrovę privalo plėtotis remdamasis suvokimu, kad visa pirmiausia dovanota Dievo (9).

6. Mano pirmtakas Benediktas XVI atnaujino raginimą „pašalinti sutrikusio pasaulinės ekonomikos veikimo struktūrines priežastis ir pakoreguoti augimo modelius, regis, negebančius garantuoti pagarbos aplinkai“ (10). Jis priminė, kad pasaulio nevalia analizuoti izoliavus kokį nors vieną iš jo aspektų, nes „gamtos knyga yra viena ir nedalijama“, apima aplinką, gyvenimą, lytiškumą, šeimą, socialinius ryšius ir kitus aspektus. Todėl „gamtai daroma žala artimai susijusi su kultūra, formuojančia žmonių sugyvenimą“ (11). Popiežius Benediktas čia siūlo pripažinti, kad gamtos aplinka yra kupina žaizdų, padarytų mūsų neatsakingo elgesio. Ne be žaizdų yra ir socialinė aplinka. Tačiau visos tos žaizdos padarytos iš esmės vieno ir to paties blogio, tai yra minties, jog nėra nediskutuotinų tiesų, kuriomis vadovautųsi mūsų gyvenimas, ir todėl žmogaus laisvė neribota. Užmirštama, kad „žmogus nėra vien save kurianti laisvė. Žmogus savęs nesukuria. Jis yra dvasia ir valia, tačiau priklauso ir gamtai“ (12). Sklidinas tėviško rūpinimosi, jis kvietė mus pripažinti, jog kūrinią žalojama tada, „kai mes esame aukščiausioji instancija, kai viskas yra tikrai mūsų nuosavybė ir skirta mums vieniems vartoti. O kūrinią eikvoti pradėdama tada, kai nepripažįstame jokios aukštesnės instancijos, bet matome tikrai save“ (13).

Vienijami to paties susirūpinimo

7. Tokios popiežių ištara atspindi nesuskaičiuojamą mokslininkų, filosofų, teologų ir organizacijų, šiose srityse praturtusių Bažnyčios mintį, apmąstymus. Tačiau neturime iš akių išleisti ir to, kad už Katalikų Bažnyčios ribų kitos Bažnyčios ir krikščioniškosios Bendruomenės – taip pat ir kitos religijos – irgi išreiškė gilų susirūpinimą bei išplėtojo vertingų apmąstymų mums visiems rūpinimais klausimais. Kaip vieną ypač reikšmingą pavyzdį norėčiau glaustai paminėti brangaus ekumeninio patriarcho Baltramiejaus, su kuriuo dalijamės visiškos bažnytinės bendrystės viltimi, indėli.

8. Patriarchas Baltramiejus pirmiausia pabrėžė būtinybę kiekvienam gailėtis dėl būdo, kuriuo jis kenkia planetai, mat „kadangi visi darome nedidelę ekologinę žalą“, esame pašaukti pripažinti, „kad daugiau ar mažiau prisidedame prie aplinkos darkymo ir griovimo“ (14). Šitai jis nekart tvirtai ir įtaigiai pareiškė ragindamas mus pripažinti savo nuodėmes kūriniui: „Tai, kad žmonės naikina Dievo kūrinių biologinę įvairovę; kad kenkia žemei prisidedami prie klimato kaitos, atimdami iš žemės natūralias girias ar naikindami jos drėgnąsias zonas; kad teršia vandenį, dirvą, orą, – visa tai yra nuodėmė“ (15). Mat „nusikaltimas gamtai yra nusikaltimas mums ir nuodėmė Dievui“ (16).

9. Sykiu Baltramiejus atkreipė dėmesį į ekologinių problemų etines ir dvasines šaknis, akinančias mus ieškoti sprendimų ne tik technikos srityje, bet ir žmogaus keitimosi lygmeniu, nes kitaip apsiribosime vien simptomais. Jis pasiūlė pereiti nuo vartojimo prie aukos, nuo godumo prie dosnumo, nuo eikvojimo prie gebėjimo dalytis, prie askezės, „kuri reiškia mokytis duoti, o ne tiesiog atsižadėti. Tai – meilės būdas laipsniškai pereiti nuo to, ko noriu, prie to, ko reikia Dievo pasauliui. Tai – išsilaisvinimas iš baimės, godumo ir priklausomybės“ (17). Mes, krikščionys, be to, esame pašaukti „laikyti pasaulį bendrystės sakramentu, būdu dalytis su Dievu ir artimu pasauliniu mastu. Mūsų kukliu įsitikinimu, tai, kas dieviška ir kas žmogiška, susitinka menkiausiose Dievo kūrinių besiūlio drabužio smulkmenose, net mažiausiose mūsų planetos dulkelėse“ (18).

Šventasis Pranciškus Asyžietis

10. Nenorėčiau toliau plėtoti šios enciklikos nepateikdamas gražaus ir motyvuojančio pavyzdžio. Jo vardą kaip gairę bei įkvėpimą pasirinkau tą akimirką, kai buvau išrinktas Romos vyskupu. Manau, kad Pranciškus yra tobulas rūpinimosi tuo, kas silpna, ir džiugiai bei autentiškai įgyvendinamos integraliosios ekologijos pavyzdys. Jis yra visų ekologijos srities tyrinėtojų bei

darbuotojų šventasis globėjas, taip pat mylimas gausybės nekrikščionių. Jis rodė ypatingą dėmesį Dievo kūriniui, taip pat didžiausiems vargšams bei paliktiesiems likimo valiai. Mylėjo ir buvo mylimas už savo džiaugsmą, dosnų atsidavimą, visa aprėpiančią širdį. Buvo mistikas ir piligrimas, gyvenęs paprastai ir įstabiai darniai su Dievu, kitais, gamta ir savimi pačiu. Galiausiai jis mums liudija, kokie neperskiriami yra tokie dalykai, kaip rūpinimasis gamta, teisingumas vargšams, įsipareigojimas visuomenei ir vidinė ramybė.

11. Jo liudijimas taip pat rodo, kad integralioji ekologija reikalauja atvirumo kategorijoms, pranokstančioms tikslųjų mokslų ar biologijos kalbą ir susijusiomis su žmogaus esme. Kaip mums nutinka, kai ką nors įsimylime, lygiai taip ir Pranciškus kaskart, kai žvelgdavo į saulę, mėnulį, mažiausius gyvūnus, pratrūkdavo giedoti į Dievo šlovinimą įtraukdamas ir kitus kūrinius. Jis bendravo su visa kūriniu ir pamokslavo net gėlėms, kviesdamas jas „šlovinti ir mylėti Viešpatį, tarsi jos būtų apdovanosotos protu“ (19). Jo reakcija pranoko intelektualinį įvertinimą ar ekonominį skaičiavimą, nes kiekvieną kūrinių jis laikė seserimi, meilės saitais sujungta su juo. Todėl Pranciškus jautėsi pašauktas rūpintis viskuo, kas egzistuoja. Jo mokinyš šventasis Bonaventūras pasakojo, kad jis, „laikydamas, jog visų dalykų kilmė yra bendra, jautė dar didesnę pagarbą ir kūrinius, net visiškai mažus, vadindavo broliu ar seserimi“ (20). Tokio įsitikinimo nevalia nurašyti kaip iracionalaus romantizmo, nes jis daro poveikį mūsų pasirinkimams, kurie turi įtakos mūsų elgesiui. Jei prie gamtos ir aplinkos artinsimės be atvirumo nuostabai, jei santykiaudami su pasauliu nešnekėsime brolystės ir grožio kalba, mūsų nuostatos nesiskirs nuo šeimnininko, vartotojo ar vien gamtinių išteklių naudotojo, negebančio apriboti savo tiesioginių interesų, nuostatų. Priešingai, jei jausimės artimai susiję su viskuo, kas egzistuoja, spontaniškai reikšis nuosaikumas ir rūpinimasis. Šventojo Pranciškaus neturtas ir paprastumas buvo ne vien išorinis asketizmas, bet ir kai kas radikaliau – atsisakymas paversti tikrovę tik naudotinu bei valdytinu objektu.

12. Kita vertus, šventasis Pranciškus, būdamas ištikimas Raštui, siūlo pripažinti gamtą esant nuostabia knyga, kurioje Dievas mums kalba bei perteikia kažkiek savo gražumo ir gerumo: „Iš kūrinių didingumo ir grožio panašiai suvokiamas ir jų Kūrėjas“ (*Išm* 13, 5) ir: „... jo amžinoji galybė ir dievytė – nuo pat pasaulio sukūrimo aiškiai suvokiamos protu iš jo kūrinių“ (*Rom* 1, 20). Todėl jis reikalavo vienuolyno sode vieną dalį visada palikti nedirbamą, kad tenai augtų laukinės gėlės ir tie, kurie jomis žavėtusi, galėtų kelti mintis į Dievą, tokio grožio Kūrėją (21). Pasaulis yra daugiau nei spręstina problema, jis yra džiaugsmingas slėpinys, kurį kontempliuojame linksmi ir šlovindami.

Mano kreipimasis

13. Primygtinis iššūkis apsaugoti mūsų bendruosius namus apima pastangas suvienyti visą žmonių šeimą siekiant darnaus ir visapusiško vystymosi, nes žinome, kad dalykai gali keistis. Kūrėjas mūsų neapleidžia, nesitraukia nuo savo meilės plano, nesigaili mus sukūręs. Žmonija dar neprarado gebėjimo bendradarbiauti statydinant mūsų bendruosius namus. Trokštu išreikšti savo pripažinimą, tarti padėšinimo ir padėkos žodį visiems, kurie įvairiausiose žmogaus veiklos srityse darbuojasi siekdami apsaugoti mūsų bendrus namus. Ypač dėkoju tiems, kurie nenuilstamai stengiasi pašalinti dramatiškus aplinkos griovimo padarinius pasaulio vargingiausiųjų gyvenimui. Jaunimas reikalauja iš mūsų pokyčių. Jis klausia savęs, kaip galima įsivaizduoti geresnės ateities kūrimą negalvojant apie ekologinę krizę ir atstumtųjų kančias.

14. Primygtinai kviečiu atnaujinti dialogą apie planetos ateities kūrimą. Reikia visus suburiančio pokalbio, kad visiems parūptų bei visus sujudintų dabartinis ekologinis iššūkis ir jo žmogiškosios šaknys. Pasaulinis ekologinis sąjūdis nuėjo ilgą bei įvykių turtingą kelią ir davė pradžią gausybei į sąžinę apeliuojančių pilietinių sambūrių. Deja, daug pastangų ieškoti konkrečių ekologinės krizės sprendimų žlunga ne tik dėl galingųjų priešiško nusistatymo, bet ir dėl kitų abejingumo. Nuostatos, užtveriančios kelius sprendimams, – būdingos ir tikintiesiems – siekia nuo problemos neigimo iki abejingumo, patogios rezignacijos ar aklo tikėjimo techniniais sprendimais. Reikia naujo visuotinio solidarumo. Pasak Pietų Afrikos vyskupo, „norint atitaisyti Dievo kūrinijai žmonių padarytą žalą, būtini *visų* talentai ir įsitraukimas“ (22). Rūpindamiesi kūrinija, visi galime bendradarbiauti kaip Dievo įrankiai, kiekvienas pagal savo kultūrą bei patirtį, savo iniciatyvas ir gebėjimus.

15. Tikiuosi, kad ši enciklika, besiremianti Bažnyčios socialiniu mokymu, padės pripažinti iškilusio iššūkio didybę, primygtinumą ir grožį. Iš pradžių glaustai apžvelgsiu įvairius dabartinės ekologinės krizės aspektus pasitelkdamas šiandien geriausius mokslinių tyrimų rezultatus ir siekdamas, kad jie giliai paliestų ir padėtų konkretų pagrindą tolesniam etiniam bei dvasiniam keliui. Remdamasis tokia panorama, pateiksiu kai kurių argumentų, išplaukiančių iš judėjų ir krikščionių tradicijos, kad mūsų išipareigojimas aplinkai taptų nuoseklesnis. Paskui pamėginsiu prasiskverbti iki dabartinės situacijos šaknų, stengdamasis apčiuopti ne tik simptomus, bet ir giliausias priežastis. Galiausiai pasiūlysiu ekologiją, kuri savo įvairiais matmenimis atsižvelgia į savitą žmogaus vietą šiame pasaulyje ir į jo santykius su aplinkine tikrove. Tokių apmąstymų

šviesoje pateiksiu kelias išsamesnes gaires, kaip plėtoti dialogą ir veiklą, įtraukiančią ir kiekvieną iš mūsų, ir tarptautinę politiką. Kadangi esu įsitikinęs, jog kiekvienam pokyčiui reikia motyvacijos bei švietimo, galop iš krikščionių dvasinės patirties lobyno pasiūlysiu kelias gaires žmogui ugdyti.

16. Nors kiekvienam skyriui būdinga savo tematika bei savita metodologija, juose vis iš naujos perspektyvos grįžtama prie ankstesniuose skyriuose aptartų svarbių klausimų. Tai ypač pasakytina apie kai kurias temas, nusidriekiančias per visą encikliką. Tokios temos yra, pavyzdžiui, artimas ryšys tarp vargšų ir planetos trūkumo, įsitikinimas, kad pasaulyje viskas artimai susiję, naujos paradigmos ir iš technologijos kylančių galios formų kritika, kvietimas ieškoti kitokių ekonomikos bei pažangos supratimo būdų, kiekvieno kūrinio vertingumas, žmogiškoji ekologijos prasmė, būtinybė nuoširdžiai ir sąžiningai diskutuoti, didelė tarptautinės ir vietinės politikos atsakomybė, išmetimo kultūra ir naujos gyvensenos siūlymas. Šios temos nebus užbaigtos ar paliktos, bet nuolatos tęsiamos ir praturtinamos.

PIRMAS SKYRIUS

KAS DEDASI MŪSŲ BENDRUOSIUOSE NAMUOSE

17. Žmonijos ir pasaulio situacijos teologiniai ir filosofiniai apmąstymai gali nuskambėti kaip įgrisusi bei abstrakti žinia, jei nesirems šviežia dabartinio konteksto, neturinčio pavyzdžio žmonijos istorijoje, analize. Todėl prieš susipažindami, kaip tikėjimas naujaip motyvuoja ir kokius reikalavimus kelia pasauliui, kurio dalis esame, glaustai aptarsime, kas dedasi mūsų bendruosiuose namuose.

18. Nuolat greitėjančius žmonijos ir planetos pokyčius šiandien lydi vis intensyvesni gyvenimo ir darbo ritmai; šį reiškinį kai kas vadina *rapidación* („greitėjimu“). Net jei kaita ir neatsiejama nuo sudėtingų sistemų dinamikos, sparta, kokią jai šiandien primeta žmogaus veikla, kontrastuoja su natūraliu biologinės evoliucijos lėtumu. Prie to dar prisideda problema, kad šios sparčios bei nuolatinės kaitos tikslai nebūtinai būna orientuoti į bendrąjį gerį ir darnų bei visapusišką žmogiškąjį vystymąsi. Kaita yra pageidautinas dalykas, tačiau ima kelti nerimą, kai virsta pasaulio ir daugumos žmonių gyvenimo bloginimu.

19. Po iracionalaus tikėjimo žmogaus pažanga bei gebėjimais laikotarpio dalis visuomenės įžengė į didesnio suvokimo tarpsnį. Auga jautrumas aplinkai ir poreikis rūpintis gamta, gausėja sąžiningo ir skausmingo susirūpinimo dėl to, kas dedasi mūsų bendruose namuose.

Apžvelgsime, nors, žinoma, ir neišsamiai, kai kuriuos šiandien mums nerimą keliančius klausimus, kurių nebegalima nutylėti. Siekiame ne surinkti informaciją ar patenkinti smalsumą, bet skausmingai suvokti, kas dedasi pasaulyje, pamėginti tai paversti asmeniška kančia ir per tai pažinti, kuo kiekvienas galime prisidėti.

I. UŽTERŠTUMAS IR KLIMATO KAITA

Užterštumas, atliekos ir išmetimo kultūra

20. Kai kurios užterštumo formos kenkia žmonėms kasdien. Teršalai atmosferoje įvairiškai atsiliepia sveikatai, ypač vargingiausių žmonių, ir lemia milijonų žmonių per ankstyvą mirtį. Jie, pavyzdžiui, suserga dėl didelės dūmų koncentracijos ore naudojant kurą valgiui gaminti ir būstams šildyti. Prie visiems kenkiančio užterštumo taip pat prisideda transportas, pramoniniai dūmai, dirvą bei vandenį rūgštinančios medžiagos, trąšos, insekticidai, fungicidai, herbicidai ir apskritai toksiniai pesticidai. Su finansiniais interesais susijusi technologija, siūloma kaip vienintelė išeitis, nepajėgia išvysti daugialypių daiktus jungiančių saitų ir todėl kartais problemą išsprendžia taip, kad randasi kitų problemų.

21. Iš akių neišleistinas ir užterštumas, kurio šaltinis yra atliekos, įskaitant pavojingąsias įvairiose srityse. Kiekvienais metais pagaminama šimtai milijonai tonų atliekų, iš kurių daugelis mikroorganizmų neskaidomos: tai – namų ūkių ir verslo įmonių, griovimo darbų, klinikinės, elektroninės ar pramoninės atliekos, labai nuodingos ir radioaktyvios atliekos. Žemė, mūsų namai, regis, vis labiau virsta milžinišku šiukšlių sąvartynu. Daug kur planetoje pagyvenę žmonės ilgesingai prisimena ankstesnius kraštovaizdžius, dabar užtvindytus atliekomis. Pramoninės atliekos ir miestuose bei dirbamuose laukuose naudojama chemija gali kauptis vietinių gyventojų organizmuose, net jei nuodingųjų medžiagų lygis tose vietovėse žemas. Jokių priemonių dažnai nesiimama tol, kol negrįžtamai nepakenkiama žmonių sveikatai.

22. Šios problemos artimai susijusios su išmetimo kultūra, neigiamai atsiliepianti ir atstumtiems žmonėms, ir daiktams, sparčiai virstantiems šiukšlėmis. Iškalbinga, pavyzdžiui, kad didžiulia panaudoto popieriaus dar kartą nebe panaudojama. Mums sunku natūralių ekosistemų veikimą pripažinti pavyzdiniu: augalai sintezuoja maistingąsias medžiagas, kuriomis maitinasi žolėdžiai, šie tampa maistu mėšėdžiams, kurie pagamina reikšmingą organinių atliekų kiekį, duodantį pradžią naujai augalų kartai. Pramoninė sistema, priešingai, neišrutuliojo gebėjimo gamybos ir vartojimo ciklo pabaigoje absorbuoti ir iš naujo panaudoti šiukšlių bei atliekų. Dar nepavyko įdiegti ciklinio gamybos modelio, įgalinančio

laiduoti išteklius šiai ir būsimoms kartoms bei maksimaliai apriboti neatsinaujančių išteklių naudojimą, sumažinti jų vartojimą, kuo našiau juos naudoti, panaudoti dar kartą ir perdirbti. Imtis tokio klausimo reikštų priešintis išmetimo kultūrai, kuri galiausiai kenkia visai planetai, bet pažangos šia linkme, deja, nedaug.

Klimatas kaip bendrasis gėris

23. Klimatas yra bendrasis gėris – visų ir visiems. Pasauliniu lygmeniu tai sudėtinga sistema, susijusi su daugeliu esminių žmogaus gyvenimo sąlygų. Mokslininkai gana vieningai sutaria, jog šiuo metu vykstantis klimato sistemos šilimas kelia nerimą. Pastaraisiais dešimtmečiais tokį šilimą lydėjo nuolatinis jūros vandens lygio kilimas, be to, sunku to nesieti su ekstremalių meteorologinių įvykių pagausėjimu, net jei kiekvienam konkrečiam reiškiniui neįmanoma priskirti moksliskai nustatytinos priežasties. Žmonija kviečiama suvokti būtinybę keisti gyvenimo, gamybos ir vartojimo būdus, kovoti su šilimu ar bent su žmogiškosiomis priežastimis, tai sukeliančiomis ar skatinančiomis. Tiesa, yra ir kitų veiksnių (kaip antai ugnikalnių išsiveržimai, žemės orbitos ir ašies svyravimai, Saulės ciklai), tačiau gausios mokslinės studijos rodo, kad labiau pasaulinį šilimą pastaraisiais dešimtmečiais lėmė didelė šiltnamio reiškinį sukeliančių dujų (anglies dioksido, metano, azoto oksidų ir kitų) koncentracija, nulemta žmogaus veiklos. Jų koncentracija atmosferoje trukdo saulės spindulių šilumai atsispindėjus nuo žemės išsisklaidyti erdvėje. Padėtį dar sunkina vystymosi modelis, grįstas intensyviu iškastinio kuro, kuris yra pasaulinės energetinės sistemos pagrindas, naudojimu. Dar prisideda dažnėjantys dirvos naudojimo atvejai, pirmiausia miškų kirtimas, kai keičiama žemės ūkio paskirtis.

24. Kita vertus, šilimas atsiliepia anglies ciklui. Susidaręs iškreiptas ciklas dar labiau pasunkina situaciją, mažina tokius esminius išteklius kaip geriamasis vanduo, energija ir žemės ūkio produkcija karštesnėse zonose, ir lemia planetos biologinės įvairovės nykimą. Žemės ašigaliuose ir aukštikalnių lygumose tirpstant ledui kyla grėsmė išlaisvinti dar daugiau metano dujų, o sušalusios organinės medžiagos tirpimas gali pagausinti anglies dioksido. Tropinių miškų netektis savo ruožtu blogina padėtį, mat miškai švelnina klimato kaitą. Anglies dioksido tarša didina vandenynų rūgštingumą ir griaua jūros gyvūnų mitybos grandinę. Jei tokia tendencija tęsis ir toliau, šiame amžiuje galime patirti neregėtus klimato pokyčius ir pavyzdžio neturintį ekosistemų sugriovimą, lydimą rimtų padarinių mums visiems. Jūros lygio pakilimas, pavyzdžiui, gali sukelti itin grėsmingų situacijų turint galvoje, kad ketvirtis pasaulio gyventojų gyvena pajūriuose ar labai arti jūros, o didžiulia megapolių įsikūrę pakrančių zonose.

25. Klimato pokyčiai yra pasaulinė problema, turinti sunkių ekologinių, socialinių, ekonominių, distribucinių ir politinių padarinių. Tai vienas svarbiausių dabarties iššūkių žmonijai. Aštriausiai jis tikriausiai atsilies artimiausiais dešimtmečiais besivystančiose šalyse. Daug vargšų gyvena vietovėse, kur su šilimu susiję reiškiniai itin dažni, o jų pragyvenimo lėšos labai priklauso nuo gamtinių atsargų ir to, ką teikia ekosistema, – žemdirbystės, žūklės ir miško išteklių. Jie neužsiima jokia kita ekonomine veikla ir neturi kitokių išteklių, kurie leistų jiems prisitaikyti prie klimato poveikio ar atlaikyti katastrofinės situacijos, o socialinės paslaugos bei apsauga jiems prieinama labai ribotai. Klimato pokyčiai, pavyzdžiui, duoda pradžią gyvūnų bei augalų, ne visada galinčių prie jų prisitaikyti, migracijai, o tai savo ruožtu neigiamai atsiliepia vargingiausių gamybiniams ištekliams ir priverčia juos migruoti išgyvenant netikrumą dėl savo ir savo vaikų ateities. Tragiškai gausėja migrantų, bėgančių nuo vargo, kurį dar labiau didina sugriauta aplinka, bet jie tarptautinių susitarimų nepripažįstami pabėgėliais, todėl velka gyvenimo našta be jokios pagalbos ir normatyvinių aktų apsaugos. Deja, į tokias tragedijas, ir dabar vykstančias įvairiose pasaulio dalyse, žiūrima abejingai. Reagavimo stygius regint tokias mūsų brolių bei seserų dramas rodo, kad prarandamas kiekvienos pilietinės visuomenės pagrindą sudarantis atsakomybės už kitus žmones jausmas.

26. Daugeliui turinčiųjų daugiau išteklių ir ekonominės ar politinės galios, regis, pirmiausia rūpi maskuoti problemas ar slėpti jų simptomus, tiesiog stengiantis apriboti kai kuriuos neigiamus klimato kaitos padarinius. Tačiau daug simptomų liudija, kad šie padariniai darysis vis blogesni, jei ir toliau laikysimės dabartinių gamybos ir vartojimo modelių. Todėl iškilo primygtinis poreikis išrutulioti politiką, leisiančią artimiausiais metais drastiškai sumažinti anglies dioksido ir kitų itin nuodingų dujų išskyrimą, pavyzdžiui, atsisakant iškastinio kuro ir plėtojant atsinaujinančios energijos šaltinius. Pasaulyje švarios ir atsinaujinančios energijos vartojama dar nedaug. Būtina išplėtoti tinkamas kaupimo technologijas. Kai kuriose šalyse vis dėlto pasiekta reikšmingos pažangos, nors dar daug trūksta iki reikiamos proporcijos. Investuojama ir į gamybos bei transportavimo būdus, vartojančius mažiau energijos ir reikalaujančius mažiau pirminės medžiagos, taip pat į statybą bei renovavimą, gerinančius energetinį našumą. Tačiau šios geros praktikos dar toli gražu nepaplitusios.

II. VANDENS KLAUSIMAS

27. Kiti dabartinės situacijos indikatoriai susiję su gamtinių išteklių eikvojimu. Gerai žinome, jog išsivysčiusių šalių bei turtingesnių visuomenės sluoksnių, kur įpro-

tis eikvoti ir išmesti pasiekė neregėtą mastą, esamas vartojimo lygis negali išlikti. Planetos išnaudojimo tam tikros maksimalios ribos jau peržengtos, o skurdo problema vis dar neišspręsta.

28. Pirmutinės svarbos klausimas yra geriamasis ir švarus vanduo, nes jis yra būtinas žmogaus gyvybei ir sausumos bei vandens ekosistemoms palaikyti. Šviežio vandens šaltiniai yra būtini sveikatos apsaugos, žemės ūkio ir pramonės sektoriui. Vandens atsargos ilgą laiką buvo santykinai pastovios, tačiau šiandien daug kur paklausa pranoksta tvarią pasiūlą, o tai turi sunkių trumpalaikių ir ilgalaikių padarinių. Didmiesčius, priklausančius nuo didelių vandens atsargų, kamuoja išteklių stygiaus laikotarpiai, o kritiniais momentais problema ne visada sprendžiama tinkamai ir nešališkai. Viešojo vandens trūkumas ypač juntamas Afrikoje, kur platiems visuomenės sluoksniams saugus geriamasis vanduo neprieinamas ar sausra apsunkina maisto auginimą. Kai kuriose šalyse yra ir vandeningų regionų, ir tokių, kur labai stinga vandens.

29. Ypač rimta problema yra kokybiško vandens prieinamumas vargšams. Dėl jo trūkumo kasdien miršta daug žmonių. Daug vargšų serga su vandeniu susijusiomis ligomis, įskaitant tas, kurias sukelia mikroorganizmai ir cheminės medžiagos. Reikšmingas vaikų kančių bei mirštamumo veiksnys yra dizenterija ir cholera, kurių priežastis – netinkama higiena bei netinkamo vandens atsargos. Daug kur, pirmiausia šalyse, kur stokojama reglamentacijos ir reikiamos kontrolės, kasybos, žemės ūkio ir pramonės veikla kelia grėsmę užteršti gruntinius vandenius. Galvoje turime ne tik gamyklines atliekas. Daug kur pasaulyje gyventojų naudojami cheminiai produktai bei dezinfekavimo priemonės ir toliau teka į upes, ežerus ir jūras.

30. Vandens atsargų kokybei nuolat prastėjant, kai kur plinta tendencija privatizuoti tuos ribotus išteklius, paverčiant juos preke, paklūstančia rinkos dėsniams. O juk *prieiga prie saugaus geriamojo vandens yra esminė, pamatinė ir visuotinė žmogaus teisė, nes lemia žmogaus išgyvenimą ir todėl yra kitų žmogaus teisių vykdymo sąlyga*. Ši pasaulį slegia didelė skola vargšams, stokojantiems prieigos prie geriamojo vandens, nes *taip paneigiama jų teisė į gyvybę, kylanti iš jų neatimamo kilnumo*. Ši skola iš dalies apmokėtina didesne ekonomine parama, skirta aprūpinti vargingiausius gyventojus švariu vandeniu ir jo valymo paslaugomis. Tačiau vanduo švaistomas ne tik išsivysčiusiose, bet ir besivystančiose šalyse, turinčiose dideles jo atsargas. Tai rodo, kad vandens problema iš dalies yra švietimo ir kultūros klausimas, nes nesuvokiamas tokio elgesio rimtumas didelės ne-lygybės kontekste.

31. Didesnis vandens stygius pabrangins maistą ir įvairius produktus, priklausančius nuo jo naudojimo. Kai kuriose studijose įspėjama, jog po kelių dešimtmečių, jei nebus imtasi neatidėliotinių veiksmų, gali pasijusti ūmus vandens trūkumas. Ekologiniai padariniai neišvengiamai atsilieps milijardams žmonių; kita vertus, galima prognozuoti, kad didelių pasaulinių korporacijų kova dėl vandens kontrolės virs vienu iš pagrindinių šio amžiaus konfliktų (23).

III. BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS NETEKTIS

32. Žemės išteklių grobiami ir dėl to, kad ekonomikos ir komercinės bei gamybinės veiklos supratimas susijęs su tiesioginiu rezultatu. Girių ir miškų praradimas sykiu reiškia ir netektį rūšių, ateityje galėjusių būti itin svarbiais ne vien mitybos, bet ir ligų gydymo bei įvairių paslaugų ištekliais. Įvairių rūšių turimi genai gali būti esmingai svarbūs ateityje atsiliepiant į kokius nors žmogiškuosius poreikius ar sprendžiant skirtingas aplinkos problemas.

33. Tačiau įvairias rūšis neužtenka laikyti vien galimais naudingais „ištekliais“ užmirštant jų, kaip tokių, pačių savaime vertę. Kiekvienais metais išnyksta tūkstančiai augalų ir gyvūnų rūšių, ir jų nebegalėsime pažinti, mūsų vaikai jų nepamatys, nes jos pražūsta amžinai. Didžiuma išnyksta dėl žmogaus veiklos. Dėl mūsų tūkstančiai rūšių nebešlovins Dievo savo egzistencija ir neperteiks mums savo žinios. Neturime tokios teisės.

34. Žinia apie kokio nors žinduolio ar paukščio išnykimą dėl jų didesnio regimumo mus galbūt sujaudina. Tačiau tam, kad ekosistemos gerai veiktų, taip pat būtini grybai, dumbliai, kirminai, vabzdžiai ir nesuskaičiuojama mikroorganizmų įvairovė. Kai kurioms mažiau gausioms rūšims, paprastai liekančioms nepastebėtoms, tenka kritiškai svarbus vaidmuo palaikant pusiausvyrą kokioje nors vietovėje. Žmogus, žinoma, turi įsikišti, kai geosistema įžengia į kritinę stadiją, tačiau šiandien tokios intervencijos į gamtą tapo vis dažnesnės. Tai sukelia nemenkų problemų, kurios verčia vėl imtis intervencijų ir žmogaus veikla su ją lydintomis grėsmėmis galop tampa juntama visur. Atsiranda ydingas ratas, kai žmogaus įsikišimas sprendžiant vieną sunkumą dar labiau pablogina situaciją. Pavyzdžiui, daug paukščių ir vabzdžių, nykstančių dėl technologijos sukurtų nuodingų pesticidų, yra naudingi pačiam žemės ūkiui, o jų stygių reikia kompensuoti kitu technologiniu įsikišimu, kurio padariniai tikriausiai bus neigiami. Mokslininkų ir technikų pastangos, kuriomis mėginama išspręsti žmogaus sukurtas problemas, yra pagirtinos ir kartais vertos susižavėjimo. Tačiau stebėdami pasaulį aptinkame, kad žmogaus kišimosi, dažnai

finansiniais ir vartotojiškais sumetimais, mastas Žemę, kurioje gyvename, iš tikrųjų skurdina ir daro mažiau gražią, vis ribotesnę ir pilkesnę, technologijos plėtrai ir vartojimo pasiūlai tuo pat metu augant be ribų. Atrodo, lyg manytume, kad nepakartojamą ir nesugrąžinamą grožį galėtume pakeisti kitu, mūsų sukurtuoju.

35. Analizuojant kokios nors ekonominės iniciatyvos poveikį aplinkai, paprastai vertinami padariniai dirvai, vandeniui ir orui, tačiau ne visada dėmesio skiriama poveikiui biologinei įvairovei, tarsi kokios nors rūšies arba gyvūnų ar augalų grupės pražūtis būtų nesvarbus dalykas. Autostrados, naujos kultūros, tvoros, vandens užtvankos ir kiti statiniai įsiveržia į natūralius arealus ir sykiu suskaido juos taip, kad gyvūnų populiacijos nebegali nei migruoti, nei laisvai klaidžioti, todėl kai kurioms rūšims iškyla grėsmė išnykti. Viso to poveikį bent šiek tiek sušvelnina biologiniai koridoriai, tačiau tuo rūpinamasi ir tam dėmesys skiriamas tik nedaugelyje šalių. Kai kurias rūšis naudojant komerciniais sumetimais, ne visada tiriama jų dauginimosi būdai, kad būtų išvengta jų pernelyg didelio sumažėjimo bei ekosistemos išbalansavimo.

36. Rūpinantis ekosistemomis būtinas toliaregiškumas, nes siekiant vien greitos bei lengvos ekonominės naudos niekada nuoširdžiai nesidomima jų išsaugojimu. Tačiau savanaudiško aplaidumo padaroma žala būna daug didesnė nei galima ekonominė nauda. Kokios nors rūšies pražūtis ar žala jai toli pranoksta apskaičiuojamą naudą. Todėl galime tapti tylinčiais baisaus neteisingumo liudininkais, kai pretenduodami gauti reikšmingos naudos priverčiame likusią žmoniją, dabarties ir ateities, mokėti didžiulius aplinkos griovimo kaštus.

37. Kai kuriose šalyse pasiekta pažanga veiksmingai apsaugant tam tikras vietas ir zonas – sausumoje ir vandenynuose, – kur draudžiamas bet koks žmogaus įsikišimas, galintis pakeisti jų išvaizdą ar sudarkyti pirmines struktūras. Rūpindamiesi biologine įvairove, specialistai primygtinai pabrėžia būtinybę ypatingą dėmesį skirti zonoms, turinčioms daug ir būdingų tai vietai ar retų ir mažiau saugomų rūšių. Kai kuriomis vietovėmis privalu ypatingai rūpintis dėl jų milžiniškos svarbos pasaulinei ekosistemai arba dėl jose esančių didelių vandens atsargų, garantuojančių kitas gyvybės formas.

38. Prisiminkime, pavyzdžiui, biologine įvairove išsiskiriančius planetos plaučius – Amazonės regioną ir Kongo upės baseiną arba didžiulius gruntinio vandens telkinius ir ledynus. Šių vietovių svarba visai planetai ir žmonijos ateičiai gerai žinoma. Tropinių girių ekosistemoms būdinga tokia nepaprastai sudėtinga biologinė

įvairovė, kad net atrodo, jog jos neįmanoma iki galo pažinti, bet vos sudeginus ar sulyginus su žeme miško plotus žemdirbystei, po kelerių metų pražūsta nesuskaičiuojama gausybė rūšių, o tie plotai virsta sausomis dykynėmis. Vis dėlto, kalbant apie tokias vietas, būtina subtili pusiausvyra, nes nevalia iš akių išleisti didelių tarptautinės ekonomikos interesų, kurie, prisdengiant rūpinimusi, gali kelti pavojų nacionaliniam suverenumui. Juk yra „pasiūlymų Amazonės sritį internacionalizuoti, tačiau tie pasiūlymai patenkina tik ekonominius tarptautinių korporacijų interesus“ (24). Pagirtinos tarptautinių organų ir pilietinės visuomenės organizacijų pastangos atkreipti į tai gyventojų dėmesį ir kritiškai bendradarbiauti, kartais net taikyti teisėtus spaudimo mechanizmus, kad kiekviena vyriausybė atliktų savo nedeleguojamą pareigą išsaugoti aplinką ir savo šalies gamtinius išteklius nepasiduodama abejotiems vietiniams ar tarptautiniams interesams.

39. Laukinė augmenija pakeičiama mišku, dažnai monokultūriniu, paprastai be tinkamo ištyrimo. O iš tikrųjų tai gali smarkiai pakenkti biologinei įvairovei, kurios pasodinta nauja rūšis nepriima. Labai daug biologinės įvairovės netenka ir drėgnosios zonos, paverstos dirbamais plotais. Kai kuriose pakrantės zonosose nerimą kelia mangrovinių pelkių palaikomų ekosistemų nykimas.

40. Vandenyuose sutelkta ne tik daugiausia planetos vandens, bet ir didžioji dalis milžiniškos gyvų būtybių įvairovės; daug jų mūsų dar nepažintos ir daugeliui dėl įvairių priežasčių iškilusi grėsmė. Kita vertus, gyvybė upėse, ežeruose, jūrose ir vandenyuose maitina labai daug pasaulio gyventojų, tad jai žalą daro nekontroliuojama žūklė, drastiškai mažinanti kai kurias rūšis. Vis dėlto ir toliau plėtojama selektyvi žvejyba, kai daug to, kas pagaunama, išmetama. Ypač didelė grėsmė iškilusi jūros organizmams, kuriuos mes linkę pamiršti, kaip antai tam tikroms *planktono* rūšims; jos yra labai svarbi jūrų gyvūnų mitybos grandinės sudedamoji dalis ir nuo jų galiausiai priklauso rūšys, kuriomis maitinasi žmonės.

41. Tropikų ir subtropikų jūrose susiduriame su koraliniais rifais, atitinkančiais didžiules sausumos girias, nes juose glaudžiasi apie milijonas rūšių, įskaitant žuvis, krabus, moliuskus, pintis, dumblius. Daug tokių pasaulio koralinių rifų šiandien yra negyvenami arba nuolat nyksta: „Kas įstabų jūrų pasaulį pavertė negyvo mis ir bespalvėmis povandeninėmis kapinėmis?“ (25). Tokį reiškinį didele dalimi lėmė teršalai, patenkantys į jūras dėl miškų išskirtimo, monokultūrinės žemdirbystės, pramoninių atliekų ir destruktivių žūklės metodų, ypač tokių, kai naudojami cianidas ir dinamitas. Padėtį dar labiau sunkina vandenynų temperatūros kilimas.

Visa tai padeda suvokti, kad bet kuris kišimasis į gamtą gali turėti iš pirmo žvilgsnio nepastebimų padarinių ir kad tam tikros išteklių eksploatavimo formos sąlygoja naikinimą, galop pasiekiantį net vandenynų dugną.

42. Būtina daugiau investuoti į tyrimus, kurie leistų geriau suprasti ekosistemų elgseną ir tinkamai analizuoti įvairius poveikio kintamuosius, susijusius su bet kuriuo svarbiu aplinkos keitimu. Kadangi visi kūriniai tarp savęs susiję, kiekvienas jų puoselėtinas su meile ir pagarba, nes mes visi kaip kūriniai priklausome vienas nuo kito. Kiekvienas regionas atsakingas už rūpinimąsi šia šeima. Siekiant parengti apsaugos programas ir strategijas, ypatingą dėmesį skiriant nykstančioms rūšims, pirma prireiks sudaryti tikslų jose gyvenančių rūšių inventorių.

IV. ŽMOGAUS GYVENIMO KOKYBĖS BLOGĖJIMAS IR SOCIALINIS SMUKIMAS

43. Atsižvelgdami į tai, kad žmogus irgi yra šio pasaulio kūrinys, turintis teisę gyventi bei būti laimingas ir išsiskiriantis ypatingu kilnumu, negalime neaptarti ir aplinkos griovimo, dabartinio plėtros modelio ir išmetimo kultūros padarinių žmogaus gyvenimui.

44. Šiandien, pavyzdžiui, regime beribį ir netvarkingą daugelio miestų augimą. Tokie miestai tampa netinkami gyventi ne tik dėl užterštumo nuodingomis medžiagomis, bet ir dėl urbanistinio chaoso, transporto problemų ir vaizdinės bei garsinės taršos. Daugelis miestų yra didžiulės neefektyvios struktūros, suvartojančios per daug vandens ir elektros. Kvartalai, net ir neseniai pastatyti, ankšti ir netvarkingi, kur trūksta žaliosios erdvės. Šios planetos gyventojams nepridera nuolat gyventi supamiems betono, asfalto, stiklo ir metalo, neturint jokio fizinio sąlyčio su gamta.

45. Kai kuriose miesto ir kaimo vietovėse dėl tam tikrų plotų privatizacijos piliečiams pasidarė sunkiau patekti į itin gražias zonas. Kitur atsirado nedaugeliui skirtų gyvenamųjų „ekologinių“ kvartalų, kur mėginama uždrausti kitiems į juos įžengti bei trikdyti dirbtinę ramybę. Dažnai gražus ir gerai prižiūrimų žaliųjų erdvių kupinas miestas aptinkamas tik keliose „saugiose“ zonos, tačiau ne mažiau regimuose rajonuose, kur gyvena visuomenės atstumtieji.

46. Tarp socialinių globalių pokyčių dėmenų taip pat minėtini kai kurių technologinių inovacijų padariniai darbui, socialinė atskirtis, nelygybė paskirstant ir vartojant energiją ir kitokias paslaugas, socialinė fragmentacija, smurto augimas ir naujų socialinio agresyvumo formų atsiradimas, prekyba narkotikais ir didėjantis

narkotikų vartojimas tarp jaunimo, tapatybės praradimas. Šie ženklai, be kita ko, rodo, kad augimas pastaraisiais dviem šimtmečiais ne visais savo aspektais reiškė tikrą visapusišką pažangą ir gyvenimo kokybės pagerėjimą. Kai kurie iš šių ženklų sykiu liudija tikrą socialinį nuosmukį, tylų socialinės integracijos ir socialinės bendrystės saitų nutraukimą.

47. Šalia visa to dar paminėtina visur prasiskverbianti žiniasklaidos ir skaitmeninio pasaulio dinamika, kuri neugdo gebėjimo išmintingai gyventi, giliai mąstyti, dosniai mylėti. Tokiame kontekste iškyla pavojus, jog didžiųjų praeities išminčių išmintis bus nustelbta blaškiančio informacijos triukšmo. Būtina stengtis, kad tos priemonės skatintų naują kultūrinę žmonijos vystymąsi, o ne naikintų jos brangiausias turtus. Tikroji išmintis, kuri yra apmąstymų, dialogo ir dosnaus asmenų susitikimo vaisius, neįgyjama vien kaupiant duomenis, kurie, vesdami prie persisotinimo ir painiavos, galiausiai virsta savotiškais psichikos teršalais. Sykiu pastebima tendencija realius santykius su kitais bei visus su tai susijusius iššūkius pakeisti tam tikru bendravimu per internetą. Tai leidžia atsirinkti ar nutraukti santykius savo nuožiūra, per tai randantis naujai dirbtinių emocijų rūšiai, daugiau turinčiai reikalo su prietaisais ir ekranais nei su asmenimis ir gamta. Dabartinės priemonės leidžia mums tarp savęs bendrauti ir dalytis pažinimu bei jausmais. Sykiu jos vis dėlto trukdo susiliesti su kito žmogaus nerimu, baime, džiaugsmu ir jo sudėtinga asmenine patirtimi. Todėl nestebina, kad išvien su slegiančia šių produktų pasiūla plinta didelis ir melancholiškas nepasitenkinimas tarpasmeniniais santykiais ar žalingas izoliavimasis.

V. PASAULINIS NETEISINGUMAS

48. Žmogiškoji ir gamtinė aplinka blogėja drauge, todėl negalime imtis tinkamai spręsti aplinkos blogėjimo problemos, neskirdami dėmesio priežastims, susijusioms su žmogiškuoju ir socialiniu nuosmukiu. Aplinkos ir visuomenės nuosmukis ypač prislegia planetos silpniausiuosius: „Ir įprastinio gyvenimo bendroji patirtis, ir moksliniai tyrimai rodo, kad nuo visų ekologinių agresijų labiausiai kenčia vargingiausieji“ (26). Pavyzdžiui, žuvų išteklių išsekvojimas pirmiausia neigiamai atsiliepia tiems, kurie verčiasi žvejyba ir neturi nieko, kuo tą amatą pakeisti; vandens užterštumas labiausiai prislegia vargingiausiuosius, neturinčius galimybės nusipirkti vandens buteliuose; o jūros lygio kilimas daugiausia kenkia neturtingiems pakrančių gyventojams, kurie neturi kur persikelti. Dabartinio disbalanso poveikis taip pat reiškiasi per ankstyva daugelio vargšų mirtimi, išteklių stygiaus sukeltais konfliktais ir kitomis problemomis, nesurandančiomis užtekčiai vietos pasaulio darbotvarkėje (27).

49. Norėčiau atkreipti dėmesį, jog problemos, kamuojančios pirmiausia atstumtuosius, dažnai nėra suvokiamos aiškiai. Tokie atstumtieji sudaro daugumą planetos gyventojų, jų yra milijardai. Tarptautiniuose politiniuose ir ekonominiuose debatuose jie šiandien minimi, tačiau dažniau atrodo, kad jų problemų imamasi kaip priedėlio, tartum privalomo klausimo ar periferinio dalyko, jei apskritai tai nelaikoma šalutine žala. Konkrečiai įgyvendinant tai, kas nutarta, tos problemos dažnai lieka paskutinėje vietoje. Taip iš dalies yra dėl to, kad daug profesionalų, viešosios nuomonės formuotojų, komunikavimo priemonių ir galios centrų yra įsikūrę toli nuo tų žmonių, izoliuotose urbanistinėse zonose, ir stokoja tiesioginio sąlyčio su jų problemomis. Gyvena ir mąsto remdamiesi patogia padėtimi, suteikta aukšto išsivystymo lygio ir gyvenimo kokybės, nepasiekiamų didelei pasaulio gyventojų daliai. Šis fizinio sąlyčio ir susitikimo trūkumas, kartais didinamas mūsų miestų fragmentacijos, padeda nujautrinti sąžinę ir šališkose analizėse ignoruoti dalį tikrovės. Šitai kartais sugyvena su „žalioomis“ kalbomis. Tačiau šiandien negalime nepripažinti, kad *tikrasis ekologinis požiūris vis labiau virsta socialiniu požiūriu*, turinčiu į diskusijas apie aplinką įtraukti teisingumą, kad būtų išgirstas *ir žemės, ir vargšų šauksmas*.

50. Užuoat sprendę vargšų problemas ir mąstę apie kitą pasaulį, kai kurie pasitenkina siūlymu riboti gimstamumą. Besivystančioms šalims netrūksta tarptautinio spaudimo ekonominę pagalbą susiejant su tam tikra „reprodukcinės sveikatos“ politika. Tačiau „nors ir tiesa, kad nelygus gyventojų ir išteklių pasiskirstymas trukdo plėtotis ir darniai naudotis aplinka, vis dėlto pripažintina, jog demografinis augimas visiškai suderinamas su visapusiška ir solidaria plėtra“ (28). Kaltinti demografinį augimą, o ne kai kurių kraštutinį ir selektyvų vartotojiškumą yra vienas iš būdų, kaip negvil-denti problemų. Taip bandoma tarsi įteisinti dabartinį paskirstymo modelį, kai mažuma tariasi turinti teisę vartoti tokia proporcija, kuri negali tapti visuotinė, nes planeta neištengtų pakelti tokio vartojimo atliekų. Be to, ne paslaptis, kad išmetama apie trečdalis pagaminto maisto, o „išmestas maistas yra tartum pavogtas nuo vargšų stalo“ (29). Bet kuriuo atveju neabejotina, jog būtina skirti dėmesio gyventojų nesubalansuotam pasiskirstymui teritorijoje tiek nacionaliniu, tiek pasauliniu mastu, nes vartojimo augimas, lydintis problemų, susijusių su aplinkos teršimu, transportu, atliekomis, išteklių praradimu ir gyvenimo kokybe, gali sukelti regionuose sudėtingų situacijų.

51. Nelygybė atsiliepia ne tik pavieniams žmonėms, bet ir ištisoms šalims, todėl privalu pagalvoti apie tarptautinių santykių etiką. Tai tikra „ekologinė skola“ – pirmiausia tarp Šiaurės ir Pietų, – susijusi su

komerciniu disbalansu, turinčiu padarinių ekologijos srityje, ir su kai kurių šalių neproporcingu gamtinių išteklių naudojimu istorijos tėkmėje. Kai kurių pirminių medžiagų eksportas industrializuotos Šiaurės rinkų poreikiams patenkinti pridarė vietinės žalos – užteršė, pavyzdžiui, gyvsidabriu aukso ar sieros dioksidu vario kasyklas. Primygtinai būtina apskaičiuoti, kiek reikia visame pasaulyje aplinkos erdvės per du šimtmečius susikaupusioms dujinėms atliekoms deponuoti; ši susidariusi situacija dabar slegia visas pasaulio šalis. Šiltėjimas, sukeltas milžiniško kai kurių turtingųjų šalių vartojimo, atsiliepia neturtingiausioms vietovėms, ypač Afrikoje, kur temperatūros kilimas ir sausra turi katastrofinių padarinių žemdirbystės derliams. Be to, papildomą žalą neša kietų ir skystų nuodingųjų medžiagų eksportas į besivystančias šalis bei tarši veikla įmonių, kurios menkiau išsivysčiusiose šalyse daro tai, ko negali daryti šalyse, kraunančiose joms kapitalą: „Konstatuojame, kad būtent multinacionalinės įmonės dažnai čia elgiasi taip, kaip negalėtų elgtis išsivysčiusiose šalyse ar vadinamajame Pirmajame pasaulyje. Nutraukdamos savo veiklą ir pasitraukdamos, dažnai palieka daug žmogiškosios ir ekologinės žalos, kaip antai nedarbą, negyvus kaimus, išseikvotus gamtinius išteklius, iškirstus miškus, nuskurdintą vietinę žemdirbystę ir gyvulininkystę, išrausas, nuniokotas kalvas, užterštas upes ir menką socialinį darbą, neįstengiantį išsilaikyti“ (30).

52. Neturtingųjų šalių užsienio skola virto jų kontrolės įrankiu, tačiau to paties negalima pasakyti apie ekologinę skolą. Besivystančios tautos, jei tik turi svarbesnių biosferos išteklių, įvairiais būdais ir toliau skatina turtingesnių šalių plėtrą savo dabarties bei ateities kaina. Neturtingųjų žemė Pietuose yra derlinga ir nedaug užteršta, tačiau pasinaudoti gėrybėmis bei ištekliais savo būtiniams poreikiams patenkinti jiems neleidžia struktūriškai iškrypusi prekybos ir nuosavybės santykių sistema. Išsivysčiusios šalys privalo prisidėti prie šios skolos panaikinimo juntamai apribodamos neatnaujinančios energijos naudojimą ir padėdamos vargingiausioms šalims skatinti darnios plėtros politiką ir programas. Neturtingi regionai ir šalys stokoja galimybių taikyti naujus poveikio aplinkai mažinimo modelius, nes yra nepasirengę plėtoti būtinų procesų ir negali padengti kaštų. Todėl privalu aiškiai suvokti, kad dėl klimato kaitos *atsakomybė* yra *skirtinga*, todėl, pasak Jungtinių Amerikos Valstijų vyskupų, „debatuose, kuriuose dažnai vyrauja galingesniųjų interesai, daugiau dėmesio skirtina neturtingiesiems, silpniesiems ir pažeidžiamiesiems“ (31). Privalu stiprinti suvokimą, kad esame viena žmonių šeima. Nėra jokių politinių ar socialinių sienų, kuriomis galėtume atsiverti, ir dėl to neleistina abejingumo globalizacija.

VI. SILPNOS REAKCIJOS

53. Tokios situacijos verčia mūsų seserį žemę išvien su apleistaisiais pasaulyje dūsauti ir dejuojant prašyti, kad mes pakeistume kryptį. Niekada savo bendrų namų taip netrypėme ir nežalojome kaip per pastaruosius du šimtmečius. O juk esame pašaukti būti Dievo Tėvo įrankiai, kad mūsų planeta būtų tokia, apie kokią Jis svajojo ją kurdamas, kad ji atitiktų Jo planą, kupiną taikos, grožio ir pilnatvės. Problema ta, jog vis dar stokojame kultūros, reikalingos tokioms krizėms spręsti, todėl būtina ugdyti vadovus, kurie rodytų kelią bei mėgintų atsiliiepti į dabartinės kartos poreikius, neišskirdami nė vieno ir negriaudami būsimų kartų ateities. Kol naujos galios formos, pagimdytos techninės-ekonominės paradigmos, galutinai nesugriovė ne tik politikos, bet ir laisvės bei teisingumo, būtina sukurti normų sistemą, nustatančią nepažeistinas ribas ir garantuojančią ekosistemų apsaugą.

54. Į akis krinta silpna tarptautinės politikos reakcija. Politikos nuolankumą technologijai bei finansams liudija viršūnių susitikimų aplinkos klausimais nevaisin gumas. Pernelyg daug yra dalinių interesų, todėl ekonominiai interesai nesunkiai nustelbia bendrąjį gerį ir manipuliuoja informacija taip, kad jų projektai nenukentėtų. Šiuo atžvilgiu *Aparecidos dokumente* reikalaujama „naudojantis gamtiniais ištekliais neleisti vyrauti ekonominių grupių interesams, neprotingai naikinančioms gyvybės šaltinius“ (32). Ekonomikos ir technologijos sąjunga galiausiai nustums į šalį viską, kas nesuję su tiesioginiais jų interesais. Tada būtų galima tikėtis tik paviršutiniškų deklaracijų, pavienių filantropinių veiksmų ir net pastangų parodyti jautrumo aplinkai, tačiau bet kuris socialinių organizacijų bandymas pakeisti dalykus būtų laikomas trukdžiu, paremtu romantinėmis fantazijomis, arba apeitina kliūtimi.

55. Kai kuriose šalyse pamažu reiškiasi svarbi pažanga, jos įgyvendina veiksmingesnę kontrolę ir nuoširdžiau kovoja su korupcija. Padidėjo gyventojų ekologinis jautrumas, net jei ir neužtektinai, kad būtų pakeisti vartojimo įpročiai, kurie, užuot blėse, plinta ir plėtojasi. Paprastas pavyzdys yra didėjantis naudojimas oro kondicionieriais ir jų galingumas: rinkos, vaikydamosi greito pelno, dar labiau skatina jų paklausą. Jei kas nors planetos visuomenę stebėtų iš šalies, tai jį toks neretai savižudiškas elgesys labai stebintų.

56. O ekonominės galios toliau teisina dabartinę pasaulinę sistemą, kurioje vyrauja spekuliacija ir finansinės naudos siekimas ignoruojant kiekvieną kontekstą ir padarinius žmogaus orumui bei aplinkai. Tai parodo, kad aplinkos niokojimas ir žmogaus bei etikos degradacija

yra artimai susiję reiškiniai. Daug kas sakys, jog nesijaucia darą ką nors nemoralaus, nes nuolatinės pramogos atima drąsą pažvelgti į akis tikrovei, koks yra ribotas ir baigtinis pasaulis. Todėl šiandien „visa, kas trapu, kaip antai aplinka, lieka neapsaugota nuo sudievinos rinkos interesų, paverstų absoliučia taisykle“ (33).

57. Nesunku numatyti, jog taip eikvojant tam tikrus išteklius atsiras situacija, palanki naujiems karams kilti dangstantis taurių tikslų gynimu. Karas visada daro didžiulę žalą aplinkai ir tautų kultūros lobiams, o branduolinių ir biologinių ginklų atveju pavojai yra milžiniški. Juk „nepaisant tarptautinių sutarčių, draudžiančių cheminius, bakteriologinius ir biologinius karus, laboratorijose ir toliau kuriami nauji puolamieji ginklai, galintys pakeisti gamtinę pusiausvyrą“ (34). Politika privalo skirti daugiau dėmesio naujus konfliktus sukelti galinčių priežasčių numatymui bei šalinimui. Tačiau galia, sujungta su finansais, labiausiai priešinasi tokioms pastangoms, o politiniai planai stokoja plataus požiūrio. Bet kam šiandien reikalinga galia, kurią prisimins dėl jos negebėjimo veikti tada, kai buvo būtina ir skubu?

58. Kai kuriose šalyse yra teigiamų aplinkos gerinimo pavyzdžių: išvalytos kai kurios daugelį dešimtmečių buvusios užterštos upės, atkurti autochtoniniai miškai, aplinkos atnaujinimo priemonėmis pagražinti kraštovaizdžiai, pastatyta didelės estetiškos vertės statinių, pasiekta pažangos gaminant švarią energiją, pagerintas viešasis transportas. Šiais veiksmais globalinės problemos neišsprendžiamos, tačiau patvirtinama, kad žmogus vis dar geba įsikišti teigiama linkme. Sukurtas mylėti žmogus, nepaisant viso jo ribotumo, visada geba parodyti dosnumo, solidarumo bei rūpinimosi gestų.

59. Sykiu plėtojasi paviršutiniška ar tariama ekologija, stiprinanti tam tikrą stingulį ir lengvabūdišką neatsakingumą. Kaip dažnai būna gilių krizių epochomis, kai reikia drąsių sprendimų, jaučiame pagundą galvoti, jog tai, kas vyksta, nėra visiškai aišku. Paviršutiniškai pažvelgus, padėtis, išskyrus kai kuriuos regimus užterštumo ir blogėjimo ženklus, neatrodo labai rimta ir susidaro įspūdis, jog planeta tokios būklės išliks dar ilgai. Tokia išsiskinėjanti nuostata leidžia išlaikyti savo gyvenimo, gamybos ir vartojimo būdus. Ir šitaip žmogus puoselėja savo savigriovišką ydas – mėgindamas jų nematyti, stengdamasis jų nepripažinti, atidėdamas svarbius sprendimus ir elgdamasis taip, tarsi nieko bloga nevyktų.

VII. NUOMONIŲ ĮVAIROVĖ

60. Galiausiai reikia pripažinti, kad dėl tokios situacijos ir jos galimų sprendimų atsirado skirtingų požiūrių bei

mąstymo krypčių. Viename kraštiniame sparne bet kokia kaina palaikomas pažangos mitas ir teigiama, kad ekologinės problemos paprasčiausiai išsispręs taikant naujas technologijas be jokių etinių svarstymų ar gilių pokyčių. Kitame kraštiniame sparne laikomasi įsitikinimo, jog bet kuris žmogaus įsikišimas kelia grėsmę sugriauti pasaulinę ekosistemą, todėl būtina susiaurinti jo buvimą planetoje ir užkirsti kelią bet kokiam jo įsikišimui. Vieno sprendimo nėra, todėl tarp šių dviejų kraštutinių būtiną išrutulioti keletą galimų ateities scenarijų. Tai atvertų erdvę įvairiems požiūriams, kuriuos būtų galima įtraukti į dialogą ieškant visapusiškų atsakymų.

61. Šiais gausiais konkrečiais klausimais Bažnyčia nesiekia pateikti galutinės nuomonės suvokdama, jog turi klausytis bei skatinti sąžiningą mokslininkų diskusiją, gerbdama nuomonių įvairovę. Tačiau užtenka tik pažvelgti į tikrovę, kad išvystum, kaip smarkiai pablogėjo mūsų bendrieji namai. Viltis skatina mus pripažinti, kad visada yra išeitis, visada galime pakeisti kursą ir padaryti ką nors problemoms išspręsti. Vis dėlto negalima nematyti simptomų, liudijančių, jog dėl pokyčių ir degradacijos spartos artėjama prie lūžio taško. Tai rodo tiek regioninės gamtinės katastrofos, tiek socialinės ar taip pat finansinės krizės, nes pasaulio problemų nevalia analizuoti arba aiškinti izoliuotai. Kai kuriems regionams dabar iškilusi ypač didelė grėsmė ir net be jokių niūrių prognozių akivaizdu, kad dabartinės pasaulinės sistemos, žvelgiant iš įvairių perspektyvų, neįmanoma išlaikyti, nes nebeįgalvojama apie žmogaus veiklos tikslus: „Apžvelgus mūsų planetos regionus, išsyk paaiškėja, kad žmonija Dievo lūkesčius nuvylė“ (35).

ANTRAS SKYRIUS KŪRINIJO EVANGELIJA

62. Kodėl šiame dokumente, skirtame visiems geros valios žmonėms, yra skyrius apie tikinčiųjų įsitikinimus? Suvokiu, kad politikos ir mąstymo srityje kai kas griežtai atmeta mintį apie Kūrėją arba laiko ją nesvarbia, kartais net kaip iracionalų dalyką atmesdami visus turtus, kuriuos integraliajai ekologijai ir pilnatviškam žmogaus vystymuisi gali pasiūlyti religijos. Kiti religijas laiko tiesiog toleruotinomis subkultūromis. Vis dėlto mokslas ir religija, rodantys skirtingus artinimosi prie tikrovės kelius, gali įsitraukti į intensyvų ir abiem naudingą dialogą.

I. TIKĖJIMO SIŪLOMA ŠVIESA

63. Atsižvelgdami į ekologinės krizės sudėtingumą ir jos gausias priežastis, turime pripažinti, kad sprendimų neįmanoma pasiekti kokiu nors vienu tikrovės aiškinimo

bei keitimo būdu. Būtina pasitelkti ir įvairius tautų kultūrinius turtus, meną ir poeziją, vidinį gyvenimą ir dvasingumą. Jei tikrai norima išplėtoti ekologiją, leidžiančią atitaisyti viską, ką sugriovėme, tuomet nevalia iš akių išleisti nė vienos mokslo šakos, nė jokios išminties formos, įskaitant religinės su jai būdinga kalba. Be to, Katalikų Bažnyčia atvira dialogui su filosofine mintimi, o tai leidžia įgyvendinti įvairias tikėjimo ir proto sintezes. Kalbant apie socialinius klausimus, tai daroma plėtojant Bažnyčios socialinį mokymą, kuris dėl naujų iššūkių pašauktas darytis vis turtingesnis.

64. Kita vertus, šia enciklika irgi atsiveriama dialogui su visais siekiant išvien ieškoti išsilaisvinimo būdų. Iš pradžių norėčiau parodyti, kaip tikėjimo įsitikinimai krikščionis ir iš dalies kitus tikinčiuosius labai motyvuoja rūpintis gamta ir silpniausiais broliais bei seserimis. Jei jau vien tai, kad esi žmogus, skatina rūpintis aplinka, tai „krikščionys ypač suvokia, jog jų užduotis kūrinijoje, jų pareigos gamtai ir Kūrėjui yra jų tikėjimo dalis“ (36). Todėl žmonijai ir pasauliui naudinga, kad mes, krikščionys, geriau pažintume ekologines pareigas, išplaukiančias iš mūsų įsitikinimų.

II. BIBLIJOS PASAKOJIMŲ IŠMINTIS

65. Nektardami visos kūrinių teologijos, paklauskime savęs, ką apie žmogaus santykį su pasauliu mums sako didieji Biblijos pasakojimai. Pradžios knygos pirmame pasakojime apie kuriamąjį darbą Dievo planas apima ir žmonijos sukūrimą. Sukūrus vyrą ir moterį, sakoma: „Dievas apžvelgė visa, ką buvo padaręs, ir iš tikrųjų matė, kad buvo labai gera“ (Pr 1, 31). Biblija moko, kad kiekvienas žmogus sukurtas iš meilės ir sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą (plg. Pr 1, 26). Šia ištara paliudijamas nepaprastas kiekvieno žmogaus asmens kilnumas, tai, kad „jis nėra tik kažkoks daiktas, bet pats yra kažkas. Jis gali save pažinti, save valdyti, laisvai save dovanoti ir bendrauti su kitais asmenimis“ (37). Šventasis Jonas Paulius II priminė, jog ypatinga Dievo meilė kiekvienam žmogui „suteikia jam begalinį kilnumą“ (38). Įsipareigojantys ginti žmogaus kilnumą krikščionių tikėjime gali atrasti giliausią tokio įsipareigojimo motyvą. Kaip nuostabu tikrai žinoti, kad kiekvieno žmogaus gyvenimas nepražūsta beviltiška chaose, pasaulyje, valdomame vien priežastingumo ar beprasmiškai besikartojančių ciklų! Kūrėjas kiekvienam iš mūsų gali pasakyti: „Dar prieš sukurdamas iščiose, tave aš pažinau“ (Jer 1, 5). Esame sumanyti Dievo širdyje, todėl „kiekvienas iš mūsų yra Dievo minties vaisius. Kiekvienas iš mūsų yra panorėtas, mylimas ir būtinas“ (39).

66. Pradžios knygos pasakojimuose apie sukūrimą simboline ir pasakojamąja kalba pateikiamas išmintingas

mokymas apie žmogaus egzistenciją ir jos istorinę tikrovę. Šiuose pasakojimuose parodoma, kad žmogaus egzistencija remiasi trimis tarp savęs artimai susijusiais svarbiausiais santykiais: santykiu su Dievu, santykiu su artimu ir santykiu su žeme. Pasak Biblijos, šie trys gyvybiškai svarbūs santykiai suardyti – ne tik išorėje, bet ir mūsų viduje. Juos suardė nuodėmė. Darną tarp Kūrėjo, žmonijos ir visos kūrinių sugriovė mūsų pretenzija užimti Dievo vietą, atsisakant pripažinti save esant ribotu kūriniu. Tai taip pat iškreipė priesako valdyti žemę (plg. Pr 1, 28), dirbti ją ir ja rūpintis (plg. Pr 2, 15) prigimtį. Tai lėmė, kad pirminis darnus žmogaus ir gamtos santykis virto konfliktu (plg. Pr 3, 17–19). Todėl svarbu, kad darna, Pranciškaus Asyžiečio išgyventa su visa kūrinių, būtų laikoma tokio suardymo atitaisymu. Šventasis Bonaventūras teigė, jog per tokį visuotinį susitaikinimą su visa kūrinių Pranciškus kažkaip sugrįžo į pirminio nekaltumo būklę (40). Šiandien esame toli nuo tokio modelio: nuodėmė visu savo galingumu reiškiasi niokojančiais karais, įvairiomis smurto bei žiauraus elgesio formomis, silpniausiųjų palikimu likimo valiai, kėsiniams į gamtą.

67. Mes nesame Dievas. Žemė jau buvo iki mūsų ir mums yra dovanota. Tai leidžia mums atsakyti į kaltinimą, metamą žydų-krikščionių mąstymui: teigiama, kad Pradžios knygos pasakojimas, kuriame kviečiama valdyti žemę (plg. Pr 1, 28), pateikdamas žmogaus kaip valdovo bei griovėjo paveikslą, skatina beatodairiškai išnaudoti gamtą. Šitaip aiškinti Bibliją neteisinga ir prieštarauja Bažnyčios supratimui. Sykiu reikia pripažinti, kad ir krikščionys kartais neteisingai aiškino Šventąjį Raštą, tačiau šiandien būtina tvirtai atmesti nuomonę, jog iš to, kad žmogus sukurtas pagal Dievo paveikslą ir yra gavęs priesaką valdyti žemę, galima daryti išvadą apie absoliutų jo viešpatavimą kitiems kūriniams. Svarbu Biblijos tekstus skaityti neišleidžiant iš akių jų konteksto, taikant teisingą hermeneutiką ir neužmiršti, jog esame pakviesti „dirbti“ pasaulio sodą ir juo „rūpintis“ (plg. Pr 2, 15). „Dirbti“ reiškia arti ar purenti dirvą, o „rūpintis“ – saugoti, sergėti, prižiūrėti. Tai apima atsakingo abipusiškumo santykį tarp žmogaus ir gamtos. Kiekviena bendruomenė gali paimti iš žemės gėrybių tai, ko jai reikia pragyvenimui, tačiau sykiu privalo išsaugoti ir laiduoti jos tolesnį vaisingumą būsimoms kartoms. Galiausiai „žemė <...> yra Viešpaties“ (Ps 24, 1), Jam priklauso „žemė ir visa, kas joje“ (Ist 10, 14). Todėl Dievas atmeta bet kurią pretenziją į absoliučią nuosavybę: „Žemė nebus parduodama visam laikui, nes žemė yra mano, o jūs esate ateiviai, tapę mano įnamiais“ (Kun 25, 23).

68. Tokia atsakomybė už žemę, kuri yra Dievo, reiškia, kad žmogus, apdovanotas protu, privalo gerbti gamtos

dėsnius ir trapią pusiausvyrą tarp šio pasaulio būtybių, nes „jis tarė, ir visa buvo sukurta. Į savo vietas viską padėjo amžių amžiams, nustatė darną, kuri niekad os nesikeis“ (Ps 148, 5b–6). Todėl biblijiniais įstatymais žmogui siūlomi įvairūs santykių ne tik tarp žmonių, bet ir su kitomis gyvomis būtybėmis nuostatai: „Matydamas parkritusį ant kelio savo artimo asilą ar jautį, nepraeisi pro šalį <...>. Jei, einant keliu, pasitaikytų užtikti paukščio lizdą bet kur medyje ar ant žemės su jaunukiais ar kiaušiniiais, su tupinčia ant jauniklių ar kiaušinių motina, motinos drauge su jaunikliais nepaimsi“ (Ist 22, 4. 6). Vadovaujantis ta pačia dvasia, ilsėtis septintą dieną nurodoma ne tik žmonėms, bet ir jų jaučiams bei asilams (plg. Iš 23, 12). Tai rodo, kad Biblija neduoda pagrindo despotiniam antropocentrizmui, abejingam kitiems kūriniais.

69. Žemės gėrybėmis galime atsakingai naudotis, tačiau sykiu esame pašaukti pripažinti, kad kitos gyvos būtybės irgi vertingos Dievui ir „jau pačiu savo buvimu“ „šlovina ir aukština Viešpatį“ (41), nes Viešpats džiaugiasi savo darbu (plg. Ps 104, 31). Būtent dėl savo nepakartojamo kilnumo ir dėl to, kad apdovanotas protu, žmogus pašauktas gerbti kūriniją bei jos vidinius įstatymus, nes „išmintimi Viešpats padėjo žemės pamatus“ (Pat 3, 19). Šiandien Bažnyčia supaprastintai nesaiko, kad kiti kūriniai visiškai pajungti žmogaus gerovei, tarsi nebūtų vertingi kaip tokie ir mes su jais galėtume elgtis taip, kaip norime. Vokietijos vyskupai moko, jog kitų kūrinų atžvilgiu „galima kalbėti apie buvimo pirmenybę prieš buvimą naudingam“ (42). Katekizme labai tiesiogiai bei primygtinai aptariamas klaidingas antropocentrizmas: „Kiekvienas kūrinys yra savaip geras ir tobulas. <...> Skirtingi kūriniai, sumanyti kaip vis kitokia būtis, savaip atspindi begalinę Dievo išmintį ir gerumą. Todėl žmogus privalo gerbti kiekvieno kūrinio gerumą ir nesinaudoti daiktais netvarkingai“ (43).

70. Pasakojime apie Kainą ir Abelį regime, kad pavydas pastūmėjo Kainą į didžiausią neteisingumą savo broliui. Tai savo ruožtu suardė Kaino santykį su Dievu ir su žeme, iš kurios jis buvo išvarytas. Šis tekstas apibendrinamas dramatiškame Dievo ir Kaino pokalbyje: Viešpats klausia: „Kurgi tavo brolis Abelis?“ Kainas atsako, jog nežinaš, bet Dievas neatlyžta: „Ką tu padarei? Tavo brolio kraujas šaukiasi manęs iš žemės! Todėl būk prakeiktas toli nuo žemės“ (plg. Pr 4, 9–11). Nenoras puoselėti ir palaikyti teisingą santykį su artimu, kuriuo privalau rūpintis ir kurį privalau saugoti, suardo mano vidinį santykį su pačiu savimi, kitais, Dievu ir žeme. Kai tokie santykiai apleidžiami, kai teisingumo šalyje nebėra, išskyla pavojus, pasak Biblijos, visam gyvenimui. Būtent šito mokoma pasakojime apie Noją, kai Dievas grasi sunaikinti žmoniją dėl jos nuolatinio negebėjimo

gyventi pagal teisingumo ir taikos reikalavimus: „Aš nusprendžiau padaryti galą visiems mariesiems, nes per juos žemė prisipildė smurto“ (Pr 6, 13). Šiuose tokiuose senuose pasakojimuose, kupinuose gilios simbolikos, jau glūdėjo šiandienis įsitikinimas, kad visa susiję ir kad autentiškas rūpinimasis mūsų pačių gyvenimu ir mūsų santykiais su gamta yra neatskiriamas nuo broliškumo, teisingumo ir ištikimybės kitiems.

71. Nors ir „matė, koks didelis buvo žmonių nedorumas žemėje“ (Pr 6, 5) ir „gailėjosi sukūręs žmogų žemėje“ (Pr 6, 6), Dievas vis dėlto nusprendė per Noją, išlikusį nenusižengusį ir teisingą, atverti išgelbėjimo kelią. Šitaip žmonijai buvo duota galimybė pradėti iš naujo. Tam, kad būtų viltis, užtenka vieno gero žmogaus! Biblinė tradicija aiškiai liudija, kad toks atkūrimas apima Kūrėjo ranka į gamtą įrašytų ritmų atradimą iš naujo bei pagarbą jiems. Tai, pavyzdžiui, rodo Šabo įstatymas. Septintą dieną Dievas ilsėjosi nuo visų savo darbų. Dievas nurodė Izraeliui septintą dieną švęsti kaip Šabo dieną (plg. Pr 2, 2–3; Iš 16, 23; 20, 10). Be to, buvo nustatyta, kad kas septinti metai Izraeliui ir žemei bus Šabo metai (plg. Kun 25, 1–5), kai žemei bus leidžiama visiškai pailsėti, nebus sėjama ir pjaunama, išskyrus tai, kas būtina pragyvenimui ir vaišingumui (plg. Kun 25, 4–6). Galiausiai po septynerių metų savaitių, tai yra po keturiasdešimt devynerių metų, šventinas jubiliejus – visuotinio atleidimo ir „laisvės krašte visiems jo gyventojams“ (Kun 25, 10) metai. Tokiais įstatymais mėginta garantuoti pusiausvyrą bei teisingus žmogaus santykius su kitais ir žeme, kurioje gyvenama ir dirbama. Tačiau sykiu buvo pripažįstama, kad dovanota žemė su visais jos vaisiais priklauso visai tautai. Tiems, kurie ją dirba ir saugo, privalu dalytis jos vaisiais pirmiausia su vargšais, našlėmis, našlaičiais ir ateiviais: „Kai pjaunate savo krašto derlių, nepjausi iki pat savo lauko pakraščių nei rinksi savo derliaus likusias varpas. Savo vynuogyno plikai nenuskinsi ir savo vynuogyne nukritusių vynuogių nerankiosi, paliksi jas vargšui ir ateiviui“ (Kun 19, 9–10).

72. Psalmėse žmogus dažnai kviečiamas šlovinti Dievą Kūrėją, tą „kuris patiesė žemę ant vandenių, nes jo ištikima meilė amžina“ (Ps 136, 6). Tačiau šlovinti kviečiami ir kiti kūriniai: „Šlovinkite jį, saule ir mėnuli, šlovinkite jį, visos žvaigždės! Šlovinkite jį, jūs, dangaus aukštybės, ir jūs, vandenys virš dangaus skliauto! Visa tešlovina Viešpaties vardą, nes jis tarė, ir visa buvo sukurta!“ (Ps 148, 4–5). Gyvename ne tik Dievo galia, bet ir jo akivaizdoje ir su juo. Už tai jį garbiname.

73. Pranašų raštuose kviečiama sunkiomis akimirkomis iš naujo atrasti jėgų kontempliuojant galingąjį Dievą, kuris sukūrė visatą. Begalinė Dievo galia neverčia

mūsų bėgti nuo jo tėviškojo švelnumo, nes Jame meilė ir galia yra viena. Iš tikrųjų kiekvienas sveikas dvasingumas akina vienu metu ir priimti dieviškąją meilę, ir, kupinam pasitikėjimo, šlovinti Viešpatį už jo begalinę galią. Biblijoje Dievas, kuris išlaisvina ir gelbėja, yra tas pats, kuris sukūrė visatą, o šie du dieviškojo veikimo būdai yra artimai ir neperskiriamai susiję: „Ai, Viešpatie Dieve! Štai! Tu padarei dangus ir žemę didžia savo galybe, savo pakelta ranka. Nėra tau negalimo dalyko! <...> Tu savąją tautą Izraelį išvedei iš Egipto ženklais ir stebuklais“ (*Jer 32, 17. 21*). „Viešpats – amžinasis Dievas, kūrėjas visų žemės šalių. Nepailsta jisai nei pavargsta, neištrinama jo išmintis. Jis duoda nuvargusiam jėgų, bejėgiui gyvastį atšviežina“ (*Iz 40, 28b–29*).

74. Babilono nelaisvės patirtis sukėlė dvasinę krizę, paskatinusią pagilinti tikėjimą į Dievą pabrėžiant jo kuriamąją visagalystę, kad tauta, atsidūrusi apgailėtinoje padėtyje, atgautų viltį. Po šimtmečių užklupo kitas išbandymų ir persekiojimų metas, Romos imperijai mėginant primesti savo absoliučią valdžią. Tada tikintieji paguodos ir vilties sėmėsi stiprindami pasitikėjimą visagaliu Dievu ir giedodami: „Didingi ir nuostabūs tavo darbai, Viešpatie, visagali Dieve!“ (*Apr 15, 3*). Jei Dievas sugebėjo sukurti visatą iš nieko, jis gali veikti šiame pasaulyje ir nugalėti bet kokį blogį. Vadinasi, neteisingumas nėra nenugalimas.

75. Dvasingumas, užmirštantis Dievą kaip visagalį ir Kūrėją, nepriimtinas. Kitaip galiausiai imsime garbinti kitas pasaulio galybes ar patys kėsintis užimti Dievo vietą, pretenduodami į teisę neribotai trypti jo sukurtą tikrovę. Geriausias būdas, kaip sugrąžinti žmogų į jo vietą, yra pagaliau padaryti galą jo pretenzijoms į absoliutų viešpatavimą žemei ir vėl jam atsigręžti į Tėvą Kūrėją ir vienintelį pasaulio Šeimininką, nes kitaip žmogus visada links primetinėti tikrovei savo įstatymus bei interesus.

III. VISATOS SLĖPINYS

76. Žydų-krikščionių tradicijai „kūrinija“ reiškia daugiau nei gamta, nes ji susijusi su Dievo meilės planu, kuriame kiekvienas kūrinys vertingas ir reikšmingas. Gamta dažnai suvokiama kaip sistema, kurią galima analizuoti, suprasti ir valdyti, o kūrinija suvoktina tik kaip dovana, duota visų Tėvo, kaip tikrovė, apšviesta meilės, sušaukiančios mus į visuotinę bendrystę.

77. „Viešpaties žodžiu buvo padaryti dangūs“ (*Ps 33, 6*). Taip mums parodoma, kad pasaulis kyla iš sprendimo, o ne iš chaoso ir atsitiktinumo, ir tai jį dar labiau išaukština. Laisvas apsisprendimas išreiškiamas kuriamuoju žodžiu. Visata atsirado ne kaip kaprizingos

visagalystės, jėgos demonstravimo ar troškimo save įtvirtinti vaisius. Kūrinija yra meilės tvarkos dalis. Viso, kas sukurta, pamatinis motyvas yra Dievo meilė: „Juk tu myli visa, kas yra, ir nesišlykšti niekuo, ką esi padaręs, nes nebūtumei padaręs, jeigu būtum nekentęs“ (*Išm 11, 24*). Tad kiekvienas kūrinys yra Tėvo švelnumo objektas, kuriam pasaulyje paskirta tam tikra vieta. Net nereikšmingiausios būtybės trumpalaikė gyvybė yra jo meilės objektas, ir per tas kelias egzistencijos sekundes Jis apgaubia ją savo palankumu. Šventasis Bazilijus Didysis sakė, kad Kūrėjas yra „beribis gerumas“ (44), o Dantė Aligjeris kalbėjo apie „meilę, kuri judina saulę ir žvaigždes“ (45). Todėl nuo sukurtųjų kūrinių užkopinama iki „jo meilės kupino gailingumo“ (46).

78. Sykiu žydų-krikščionių mintis gamtą demitologizavo. Nenuostodama žavėtis jos spindesiu bei didybe, nepriskyrė jai dieviškumo. Šitai buvo dar labiau pabrėžtas mūsų įsipareigojimas jai. Gręžtis į gamtą nevalia žmogaus laisvės ir atsakomybės sąskaita, nes jis, būdamas pasaulio dalis, turi ugdyti savo gebėjimus pasauliui apsaugoti ir jo potencinėms galimybėms išskleisti. Pripažindami gamtos vertę bei trapumą ir sykiu Kūrėjo mums suteiktus gebėjimus, galėsime padaryti galą šiuolaikiniam mitui apie neribotą materialinę pažangą. Trapus pasaulis, kuriuo Dievas patikėjo žmogui rūpintis, verčia mūsų protą pažinti, kurlink turėtume kreipti ir kaip taikyti bei riboti savo galią.

79. Šioje visatoje, sudarytoje iš viena su kita bendraujančių atvirų sistemų, galime atrasti begalę santykio ir dalyvavimo formų. Tai veda prie minties, kad visuma yra atvira Dievo transcendencijai, kurioje ji rutuliojasi. Tikėjimas leidžia mums paaiškinti to, kas vyksta, reikšmę ir grožį. Žmogaus laisvė gali protingai prisidėti prie teigiamo plėtojimosi, tačiau taip pat gali pridaryti naujo blogio, sukelti naujų kančių ir sąlygoti tikrą atžangą. Tai lemia aistringą ir dramatišką žmonijos istoriją, gebančią virsti laisvės, augimo, išganymo ir meilės klestėjimu arba pasukti nuosmukio ir abipusio griovimo keliu. Todėl Bažnyčia savo veikla ne vien siekia priminti pareigą rūpintis gamta, bet ir sykiu turi „apsaugoti žmones nuo savigriovos“ (47).

80. Vis dėlto Dievas, norintis veikti drauge su mumis ir tikėtis mūsų bendradarbiavimo, geba ir iš mūsų daromų blogybių išgauti gėrio, nes „Šventoji Dvasia išsiskiria begaliniu išradingumu, būdingu Dievo protui, mokančiam išpainioti sudėtingiausius ir neperprantamiausius žmogaus reikalų mazgus“ (48). Ji panor save tam tikru būdu apriboti sukurdamą besivystantį pasaulį, kuriame daugelis dalykų, mūsų laikomų blogybėmis, pavojais ar kančios šaltiniais, iš tikrųjų yra gimdymo kančios, skatinančios bendradarbiauti su

Kūrėju (49). Ji yra giliausioje kiekvieno kūrinio gelmėje nevaržydamas jo autonomijos, ir tai įgalina teisėtą žemiškosios tikrovės autonomiją (50). Jos dieviškasis buvimas, laiduojantis kiekvienos būtybės būtį ir vystymąsi, „tęsia kūrimo darbą“ (51). Dievo Dvasia pripildė visatą potencinių galimybių, leidžiančių iš paties daiktų vidaus vis rasti kam nors, kas nauja: „Prigimtis yra ne kas kita, kaip tik daiktuose įrašytas tam tikro meno, būtent dieviškojo meno, protas, verčiantis juos judėti nustatyto tikslo link. Tarsi laivo statytojas būtų suteikęs medžiui gebėjimą savaime įgyti laivo pavidalą“ (52).

81. Nors ir suponuoja evoliucinius procesus, žmogus vis dėlto yra naujybė, iki galo nepaaiškinama remiantis kitų atvirų sistemų evoliucija. Kiekvienas iš mūsų turime asmeninę tapatybę, gebančią užmegzti dialogą su kitais ir su pačiu Dievu. Gebėjimas mąstyti, samprotauti, išradinėti, aiškinti, kurti meną ir kiti visiškai originalūs gebėjimai rodo fizinę ir biologinę plotmę pranokstantį nepakartojamumą. Kokybiškai kitokia naujybė – asmens atsiradimas materialioje visatoje – suponuoja tiesioginį Dievo veikimą, ypatingą pašaukimą į gyvenimą ir „Tu“ santykį su kitu „tu“. Remdamiesi bibliniais tekstais, asmenį laikome subjektu, kurio nevalia sumenkinti iki objekto kategorijos.

82. Tačiau taip pat klaidinga būtų manyti, jog kitas gyvas būtybes galima laikyti vien objektais, pavaldžiais despotiškai žmogaus valdžiai. Gamtos laikymas vien naudos ir interesų objektu atsiliepia skaudžiais padariniais visuomenei. Toks požiūris, sustiprintas to, kas galingesnis, savivalės, labai prisidėjo prie nelygybės, neteisingumo ir smurto daug kur žmonijoje, nes ištekčiai tampa to, kuris pirmasis prie jų atkanka, arba to, kas galingesnis, nuosavybe: nugalėtojui atitenka viskas. Jėzaus siūlomas darnos, teisingumo, broliškumo ir taikos idealas tokiam modeliui prieštarauja, o jis pats apie savo meto galinguosius yra pasakęs: „Tautų valdovai engia tautas ir didžiūnai rodo joms savo galią. Tarp jūsų to nebus. Jei kas norėtų tapti didžiausias iš jūsų, tebūnie jūsų tarnas“ (Mt 20, 25–26).

83. Visatos kelionės tikslas yra Dievo pilnatvė, jau pasiekta prisikėlusio Kristaus, kuris yra visuotinio brenimo proceso atramos taškas (53). Šitai yra dar vienas argumentas atsisakyti žmogaus bet kokio despotiško ir neatsakingo viešpatavimo kitiems kūriniams. Kitų kūrinių galutinis tikslas nesame mes. Visi išvien su mumis ir per mus juda link bendrojo tikslo – Dievo, transcendentinės pilnatvės, kai visa apglėbs ir apšvies Kristus. Žmogus, apdovanotas protu bei meile ir traukiamas Kristaus pilnatvės, yra pašauktas visus kūrinius parvesti pas jų Kūrėją.

IV. KIEKVIENO KŪRINIO ŽINIA VISOS KŪRINIJOS DARNOJE

84. Pabrėžiant, kad žmogus yra Dievo paveikslas, nevalia užmiršti, jog kiekvienas kūrinys turi paskirtį ir nėra nereikalingas. Visa materialinė visata yra Dievo meilės, jo beribio švelnumo mums kalba. Dirva, vanduo, kalnai – visa yra Dievo glamonė. Asmeninės draugystės su Dievu istorija visada rutuliojasi tam tikroje geografinėje erdvėje, kuri tampa labai asmeniniu ženklų; kiekvienas atmintyje išlaiko vietas, kurias taip gera prisiminti. Kuris užaugo kalnuose ar nuo kūdikystės atsisisėdavo prie upelio atsigerti ar žaisdavo savo gyvenamojo kvartalo aikštėje, sugrįžęs į tas vietas visada jaučiasi kviečiamas atgauti savo tapatybę.

85. Dievas parašė įstabią knygą, „kurios raidės yra visatoje esančių kūrinių gausa“ (54). Kanados vyskupai taikliai pastebėjo, jog nė vieno kūrinio nėra už Dievo tokio reiškimosi ribos: „Nuo panoraminių platybių iki mažiausios gyvybės formos gamta yra nuolatinė nuostabos ir baimingos pagarbos versmė. Be to, ji yra besitęsiantis to, kas dieviška, apsireiškimas“ (55). Japonijos vyskupai irgi įtaigiai pareiškė: „Pajusti, kaip kiekvienas kūrinys gieda savo egzistencijos himną, reiškia džiugiai gyventi Dievo meile ir viltimi“ (56). Toks kūrinių kontempliavimas leidžia per kiekvieną daiktą atrasti kokį nors mokymą, kurį Dievas norėjo perteikti, nes „kontempliuoti kūrinių tikinčiajam taip pat reiškia klausytis žinios, išgirsti paradoksą ir tylų balsą“ (57). Galima sakyti, kad „be Apreiškimo tikraja žodžio prasme Šventajame Rašte, Dievas taip pat save apreiškia saulės spinduliais ir nakties atėjimu“ (58). Atkreipdamas dėmesį į tokį reiškimąsi, žmogus mokosi pažinti save per santykį su kitais kūriniams: „Save išreiškiau išreiškdamas pasaulį, o savo sakralumą tiriu dešifruodamas pasaulio sakralumą“ (59).

86. Visa visata su savo daugialypiais santykiais geriausiai liudija neišsemiamus Dievo turtus. Šventasis Tomas Akvinielis išmintingai pabrėžė, kad daugialypiškumas bei įvairovė kyla iš „pirmojo veikėjo ketinimo“, To, kuris panorą, kad „tai, ko kam nors trūksta Dievo gerumui atspindėti, būtų pasiūlyta kito“ (60), nes jo gerumo „negali tinkamai atspindėti koks nors vienas kūrinys“ (61). Todėl turime aprėpti daugialypiais ryšiais susaistytų daiktų įvairovę (62). Kontempliuodami kokį nors kūrinių Dievo plano visumoje, geriau suvokiame jo svarbą ir reikšmę. To mokoma Katalikų Bažnyčios katekizme: „Dievas panorėjo, kad kūriniai būtų vieni nuo kitų priklausomi. Saulė ir mėnulis, kedras ir lauko gėlė, erelis ir žvirblis – jų nesuskaitomi skirtumai ir nevienodumas reiškia, kad jokiam kūriniui neužtenka vien jo paties. Jie egzistuoja tik priklausydami vienas

nuo kito, kad papildytų vienas kitą tarnaudami vienas kitam“ (63).

87. Visame, kas egzistuoja, pastebint Dievo atspindį, širdis pajunta troškimą garbinti Dievą už visus jo kūrinčius ir daryti tai išvien su jais, kaip liudija nuostabi šventojo Pranciškaus Asyžiečio giesmė:

Būk pagarbintas, mano Viešpatie,
su visa savo kūrinija,
ypač su didinga sese saule,
diena tikraja, per kurią mus apšvieti.
Ji graži, spindinti didžia šviesa
ir nešanti, Aukščiausiasis, Tavo žymę.
Būk pagarbintas, mano Viešpatie,
per brolių mėnesį, dangaus žvaigždes –
sukūrei juos ryškius ir gražius.
Būk pagarbintas, mano Viešpatie, per brolių vėją,
visokį orą – debesuotą, giedrą,
nes per jį palaikai savo kūriniją.
Būk pagarbintas, mano Viešpatie, per brolių vandenį,
kuris yra labai naudingas, nusižeminęs, brangus ir tyras.
Būk pagarbintas, mano Viešpatie, per sesę ugnį,
kuri apšviečia naktį,
yra graži, linksma, stipri, galinga (64).

88. Brazilijos vyskupai pabrėžė, kad visa gamta ne tik apreiškia Dievą, bet ir yra jo artumo vieta. Kiekviename kūrinyje gyvena gaivinanti Dvasia, kviečianti užmegzti santykį su Juo (65). To artumo atradimas skatina mus ugdytis „ekologinę dorybę“ (66). Tačiau tai teigiant neužmirština, kad egzistuoja ir begalinis atstumas, o šio pasaulio daiktai stokoja Dievo pilnatvės. Priešingu atveju, nieko gera daiktams nepadarysime, nes nepripažinsime jų tikros bei autentiškos vietos, ir galiausiai nepagrįstai iš jų reikalavime to, ko jie dėl savo menkumo negali duoti.

V. VISUOTINĖ BENDRYSTĖ

89. Šio pasaulio kūriniai nėra gėrybės be šeimininko. „Jie yra tavo, Viešpatie, tavo, kuris myli visa, kas gyva“ (Išm 11, 26). Tai verčia laikytis įsitikinimo, kad mes visi, visatos būtybės, būdami sukurti vieno ir to paties Tėvo, esame susaistyti neregimais saitais ir esame savotiška visuotinė šeima, iškili bendrystė, skatinanti šventą, meilės ir nuolankumo kupiną pagarbą. Norėčiau priminti, jog „Dievas taip artimai susivienijo su mus supančiu pasauliu, kad žemės pavertimas dykuma yra tartum visų liga, o kokios nors rūšies išmirimą galime prilyginti sulošinimui“ (67).

90. Šitai nereiškia, jog visos gyvos būtybės sulyginamos ir paneigiama žmogaus ypatinga vertė, sykiu lydima

didžiulės atsakomybės. Ir tai tikrai nėra žemės sudievinimas, kuris užkirstų kelią su ja bendradarbiauti ir saugoti jos trapumą. Tokios sampratos, skatinančios nusigręžti nuo mūsų dėmesio reikalaujančios tikrovės, galiausiai sukeltų naujų disbalansų (68). Kartais susiduriame su manija neigti bet kokį žmogaus iškilumą, ir labiau kovojama dėl kitų rūšių nei dėl kilnumo, lygia dalimi būdingo visiems žmonėms, apsaugos. Tikrai privalu rūpintis, kad su kitomis būtybėmis nebūtų neatsakingai elgiamasi, tačiau pirmiausia turėtų piktinti didžiulė nelygybė tarp mūsų pačių, nes ir toliau pakenčiame tai, kad kai kurie save laiko vertesniais už kitus. Nebepastebime, kad kai kurie yra nugrimzdę į žeminantį vargą ir neturi realių galimybių savo padėčiai pagerinti, o tuo metu kiti nežino, ką veikti su savo nuosavybe, tuščiagarbiškai demonstruodami savo tariamą pranašumą ir palikdami tiek atliekų, kurios, jei taip elgtųsi visi, sugriautų planetą. Ir toliau praktiškai leidžiame kai kuriems laikyti save labiau žmonėmis nei kiti, tarsi jie būtų gimę turėdami daugiau teisių.

91. Artimos vienybės su kitomis gamtos būtybėmis jausmas negali būti autentiškas, jei sykiu širdyje stokojama švelnumo bei atjautos kitiems žmonėms ir rūpinimosi jais. Kas kovoja prieš prekybą gyvūnais, kuriems gresia išnykimas, bet lieka visiškai abejingas prekybai žmonėmis, nesidomi vargšais ar yra pasiryžęs sunaikinti jam nepatinkančius žmones, tas elgiasi akivaizdžiai nenuosekliai. Tai kelia grėsmę kovos už aplinką prasmei. Himne, kuriame garbina Dievą už kūrinčius, šventasis Pranciškus neatsitiktinai priduria: „Būk pagarbintas, mano Viešpatie, per tuos, kurie atleidžia iš meilės Tau.“ Viskas susiję. Todėl rūpinimąsi aplinka turi lydėti nuoširdi meilė žmonėms ir nuolatinis įsipareigojimas spręsti visuomenės problemas.

92. Kita vertus, kai širdis yra tikrai atvira visuotinei bendrystei, niekas, nė vienas nėra išskirtas iš tos brolystės. Vadinasi, tiesa yra ir tai, kad abejingumas ar žiaurumas šio pasaulio kitam kūriniui galiausiai visada kažkaip persiduoda mūsų elgesiui su kitais žmonėmis. Širdis yra tikrai viena, todėl tas pats niekingumas, skatinantis blogai elgtis su gyvūnu, netrukus ima reikštis santykiuose su žmonėmis. Kiekvienas blogas elgesys su koku nors kūriniu „prieštarauja žmogaus kilnumui“ (69). Negalime savęs laikyti tikrai mylinčiais, jei iš savo interesų rato išskiriame dalį tikrovės: „Taika, teisingumas ir kūrinijos apsauga yra artimai tarp savęs susiję klausimai ir jų neįmanoma perskirti ir aptarinėti pavieniui, iš naujo nenupuolant į redukcionizmą“ (70). Visa yra susiję, ir visi mes, žmonės, išvien kaip broliai ir seserys įstabiai keliaujame sujungti meilės, kurią Dievas įaudžia į kiekvieną savo kūrinį ir kuri mus švelniai vienija su sese saule, broliu mėnuliui, sese upe ir motina žeme.

VI. BENDRA GĖRYBIŲ PASKIRTIS

93. Šiandien tikintieji ir netikintieji sutaria, kad žemė iš esmės yra bendras paveldas ir jos vaisiais turi naudotis visi. Tikintiesiems tai tampa ištikimybės Kūrėjui klausimu, nes Dievas pasaulį sukūrė visiems. Vadinasi, kiekvienas ekologinis požiūris įtrauktinas į socialinę perspektyvą, atsižvelgiančią į labiausiai nuskriaustųjų pagrindines teises. Privačios nuosavybės pavaldumo visuotinei gėrybių paskirčiai principas ir todėl visuotinė teisė jomis naudotis yra socialinės elgsenos „aukso taisyklė“ ir „pirmutinis visos etinės-socialinės tvarkos principas“ (71). Krikščioniškoji tradicija teisės į privačią nuosavybę niekada nelaikė absoliučia bei neliečiama ir visada pabrėždavo bet kurios privačios nuosavybės formos socialinę funkciją. Šventasis Jonas Paulius II primygtinai priminė šį mokymą sakydamas, kad „Dievas atidavė žemę visai žmonių giminei, kad išlaikytų visus savo narius, *nieko neišskirdama ir niekam neteikdama pirmumo*“ (72). Pasakyta įsimintinai ir tvirtai. Jis pabrėžė, kad „toks vystymasis, kai negerbiamos ir varžomos žmogaus teisės, tiek asmeninės ir visuomeninės, tiek ekonominės ir politinės, įskaitant ir nacijų bei tautų teises, išties nėra vertas žmogaus“ (73). Jis labai nedviprasmiškai paaiškino: „Bažnyčia gina teisėtą teisę į privačią nuosavybę, tačiau ne mažiau aiškiai moko, jog privati nuosavybė visada susijusi su *socialiniu įsipareigojimu*, kad gėrybės tarnautų visuotinei paskirčiai, kurią joms suteikė Dievas“ (74). Todėl „tvarkyti šią dovaną taip, kad jos vaisiais pasinaudotų tikrai keli, prieštarauja Dievo planui“ (75). Tai verčia rimtai suabejoti neteisingais dalies žmonijos įpročiais (76).

94. Turtuoliai ir vargšai turi lygų kilnumą, nes „jų abiejų Kūrėjas yra Viešpats“ (Pat 22, 2), „padarė mažą ir didelį“ (Išm 6, 7) ir „leidžia savo saulei tekėti blogiesiems ir geriesiems“ (Mt 5, 45). Iš to išplaukia praktiniai padariniai, į kuriuos dėmesį atkreipė Paragvajaus vyskupai: „Kiekvienas *campesino* [valstietis] turi prigimtine teise turėti protingo dydžio žemės sklypą, kur pasistatytų savo namus, darbuotųsi, kad išlaikytų savo šeimą, ir saugiai gyventų. Tokią teisę būtina garantuoti, kad ji neliktų iliuzinė, bet būtų reali. Tai reiškia, kad *campesino*, be nuosavybės dokumento, taip pat laiduotina galimybė pasinaudoti techninio ugdymo priemonėmis, kreditais, draudimu ir rinkomis“ (77).

95. Aplinka yra kolektyvinis turtas, visos žmonijos paveldas ir visų atsakomybė. Jei kas nors turi jos dalį, tai tik tam, kad ji būtų tvarkoma taip, jog tai išeitų į naudą visiems. Jei to nedarome, savo sąžinę apsunkiname kitų egzistencijos neigimu. Todėl Naujosios Zelandijos vyskupai savęs paklausė, ką reiškia įsakymas „Nežudyk“, kai „dvidešimt procentų pasaulio gyventojų vartoja iš-

teklius tokiu mastu, kad iš neturtingų tautų ir būsimų kartų atima tai, kas būtina jų pragyvenimui“ (78).

VII. JĖZAUS ŽVILGSNIS

96. Jėzus perima biblinį tikėjimą į Dievą Kūrėją ir pabrėžia pamatinę dalyką: Dievas yra Tėvas (plg. Mt 11, 25). Pokalbiuose su savo mokiniais Jėzus kvietė juos pažinti tėvišką Dievo santykį su visais kūriniiais ir jaudinamai švelniai primindavo jiems, kad jam svarbus kiekvienas iš jų: „Argi ne penki žvirbliai parduodami už du skatikus? Tačiau nė vienas iš jų nėra Dievo užmirštas“ (Lk 12, 6). „Išžiūrėkite į padangių sparnuočius: nei jie sėja, nei pjauna, nei į kluonus krauna, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina“ (Mt 6, 26).

97. Viešpats galėjo kitus kviešti būti dėmesingus grožiui pasaulyje todėl, kad pats palaikė nuolatinę sąlytį su gamta ir domėjosi ja kupinas meilės bei nuostabos. Keliaudamas po kraštą, dažnai sustodavo išžiūrėti į Tėvo pasėtą grožį ir kviesdavo mokinius išvelgti daiktuose dieviškąją žinią: „Pakelkite akis ir pažiūrėkite į laukus – jie jau boluoja ir prinokę pjūčiai“ (Jn 4, 35). „Su Dangaus Karalyste yra kaip su garstyčios grūdėliu, kurį žmogus ėmė ir pasėjo savo dirvoje. Nors jis mažiausias iš visų sėklų, bet užaugęs esti didesnis už daržoves ir pavirsta medeliu“ (Mt 13, 31–32).

98. Jėzus gyveno visiškoje darnoje su kūriniu, ir žmonės stebėjosi: „Kas jis per vienas, kad net vėjai ir marios jo klauso?“ (Mt 8, 27). Jis nepriminė nuo pasaulio atsiskyrusio asketo ar malonių gyvenimo dalykų prieš. Apie save yra pasakęs: „Atėjo Žmogaus Sūnus, valgantis ir geriantis, tai jie sako: *Štai rijūnas ir vyno gėrėjas*“ (Mt 11, 19). Buvo tolimas kūną, materiją ir šio pasaulio tikrovę niekinančiai filosofijai. Vis dėlto istorijos tėkmėje šie nesveiki dualizmai padarė žymią įtaką kai kuriems krikščionių mąstytojams ir iškreipė Evangeliją. Jėzus darbuodavosi savo rankomis kasdien prisiliedamas prie Dievo sukurtos materijos bei kaip amatininkas teikdamas jai formą. Pažymėtina, kad didžioji jo gyvenimo dalis ir buvo skirta tam darbui, gyvenant paprastą gyvenimą, nekeliantį jokios nuostabos: „Argi jis ne dailidė, ne Marijos sūnus?“ (Mk 6, 3). Šitaip jis pašventino darbą ir suteikė jam ypatingą vertę kaip svarbiam mūsų brendimo veiksmui. Šventasis Jonas Paulius II mokė, kad „žmogus, pakeldamas darbo vargus vienybėje su už mus nukryžiuotu Viešpačiu, tam tikru būdu bendradarbiauja su Dievo Sūnumi atperkant žmogų“ (79).

99. Anot krikščioniškojo tikrovės supratimo, visa kūriniu susijusi su Kristaus slėpiniu, esančiu nuo pradžios: „Visa sukurta per jį ir jam“ (Kol 1, 16) (80). Jono

evangelijos prologe (1, 1–18) vaizduojama Kristaus kaip Dievo Žodžio (*Logos*) kuriamoji veikla. Tačiau tas prologas nustebina teigimu, kad tas Žodis „tapo kūnu“ (*Jn* 1, 14). Vienas iš Trejybės Asmenų išengė į sukurtąjį kosmosą dalydamasis jo lemtimi iki kryžiaus. Nuo pasaulio pradžios, bet ypač nuo išikūnijimo Kristaus slėpinys slėpingai veikia visoje gamtinėje tikrovėje, nepažeisdamas jos autonomijos.

100. Naujajame Testamente ne tik kalbama apie žemiškąjį Jėzų ir jo tokius konkrečius bei meilės kupinus santykius su pasauliu. Jis taip pat vaizduojamas prisikėlęs ir išaukštintas, esantis visoje kūrinyje kaip visų Viešpats: „Dievas panorėjo jame apgyvendinti visą pilnatvę ir per jį visa sutaikinti su savimi, darydamas jo kryžiaus krauju taiką, – per jį sutaikinti visa, kas yra žemėje ir danguje“ (*Kol* 1, 19–20). Tai kreipia mūsų žvilgsnį į laikų pabaigą, kai Sūnus paklos visa Tėvui po kojų taip, kad „Dievas būtų viskas visame kame“ (*1 Kor* 15, 28). Šitaip žvelgiant, šio pasaulio kūriniai nebeatrodo vien gamtinė tikrovė, nes juos slėpingai gaubia ir į pilnatvę kreipia Prisikėlusysis. Tos pačios lauko gėlės ir paukščiai, kuriuos jis kupinas nuostabos kontempliavo savo žmogiškosiomis akimis, dabar yra pilni jo šviesaus artumo.

(*Tėsinys kitame numeryje*)

Nuorodos

- (1) Kūrinių giesmė: *Fonti Francescane* (FF), 263.
- (2) Apaštališkasis laiškas *Octogesima adveniens* (1971 05 14), 21: AAS 63 (1971), 416–417.
- (3) Kreipimasis į FAO 25-ųjų įsteigimo metinių proga (1970 11 16), 4: AAS 62 (1970), 833.
- (4) Enciklika *Redemptor hominis* (1979 03 04), 15: AAS 71 (1979), 287.
- (5) Plg. Katechezė (2001 01 17), 4: *Insegnamenti* 24/1 (2001), 179.
- (6) Enciklika *Centesimus annus* (1991 05 01), 38: AAS 83 (1991), 841.
- (7) Ten pat, 58: 863.
- (8) Jonas Paulius II. Enciklika *Sollicitudo rei socialis* (1987 12 30), 34: AAS 80 (1988), 559.
- (9) Plg. Jonas Paulius II. Enciklika *Centesimus annus* (1991 05 01), 37: AAS 83 (1991), 840.
- (10) Kalba diplomatų korpusui, akredituotam prie Šventojo Sosto (2007 01 08): AAS 99 (2007), 73.
- (11) Enciklika *Caritas in veritate* (2009 06 29), 51: AAS 101 (2009), 687.

- (12) Kreipimasis į Vokietijos Bundestagą Berlyne (2011 09 22): AAS 103 (2011), 664.
- (13) Kreipimasis į Bolcano-Bresanono vyskupijos dvasininkus (2008 08 06): AAS 100 (2008), 634.
- (14) Žinia Maldos už kūrinių apsaugą pasaulinės dienos proga (2012 09 01).
- (15) Kalba Santa Barbaroje, Kalifornijoje (1997 11 08); plg. John Chryssavgis. *On Earth as in Heaven: Ecological Vision and Initiatives of Ecumenical Patriarch Bartholomew*. Bronx, New York, 2012.
- (16) Ten pat.
- (17) Paskaita Utsteino (Norvegija) vienuolyne (2003 06 23).
- (18) Kalba *Global Responsibility and Ecological Sustainability: Closing Remarks* (1-asis Halki viršūnių susitikimas, Stambulas, 2012 06 20).
- (19) Tomas Celanietis. *Vita prima di San Francesco*, XXIX, 81: FF, 460.
- (20) *Legenda Maior*, VIII, 6: FF, 1145.
- (21) Plg. Tomas Celanietis. *Vita seconda di San Francesco*, CXXIV, 165: FF, 750.
- (22) Pietų Afrikos katalikų vyskupų konferencija. *Pastoral Statement on the Environmental Crisis* (1999 09 05).
- (23) Plg. Sveikinimo žodis FAO personalui (2014 09 20): AAS 106 (2014), 985.
- (24) Lotynų Amerikos ir Karibų regiono vyskupų 5-oji visuotinė konferencija. *Documento di Aparecida* (2007 06 29), 86.
- (25) Filipinų katalikų vyskupų konferencija. Pastoracinis laiškas *What is Happening to our Beautiful Land?* (1988 01 29).
- (26) Bolivijos vyskupų konferencija. Pastoracinis laiškas apie aplinką ir žmogiškąjį vystymąsi Bolivijoje *El universo, don de Dios para la vida* (2012), 17.
- (27) Plg. Vokietijos vyskupų konferencija. Socialinių reikalų komisija. *Der Klimawandel: Brennpunkt globaler, intergenerationaler und ökologischer Gerechtigkeit* (2006 09), 28–30.
- (28) Popiežiškoji teisingumo ir taikos taryba. *Compendio della Dottrina Sociale della Chiesa*, 483.
- (29) Katechezė (2013 06 05): *Insegnamenti* 1/1 (2013), 280.
- (30) Patagonijos-Komahuės regiono (Argentina) vyskupai. *Mensaje de Navidad* (2009 12), 2.
- (31) Jungtinių Valstijų katalikų vyskupų konferencija. *Global Climate Change: A Plea for Dialogue, Prudence and the Common Good* (2001 06 15).
- (32) Lotynų Amerikos ir Karibų regiono vyskupų 5-oji visuotinė konferencija. *Documento di Aparecida* (2007 06 29), 471.
- (33) Apaštališkasis paraginimas *Evangelii gaudium* (2013 11 24), 56: AAS 105 (2013), 1043.
- (34) Jonas Paulius II. Žinia 1990 m. Pasaulinės taikos dienos proga, 12: AAS 82 (1990), 154.
- (35) Jonas Paulius II. Katechezė (2001 01 17): *Insegnamenti*

- 24/1 (2001), 178.
- (36) Jonas Paulius II. Žinia 1990 m. Pasaulinės taikos dienos proga, 12: AAS 82 (1990), 156.
- (37) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 357.
- (38) Plg. Angelo malda Osnabriuke (Vokietija) kartu su neįgaliaisiais (1980 11 16): *Insegnamenti* 3/2 (1980), 1232.
- (39) Benediktas XVI. Homilija iškilmingai pradėdant Petro tarnybą (2005 04 24): AAS 97 (2005), 711.
- (40) Plg. *Legenda Maior*, VIII, 1: FF, 1134.
- (41) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 2416.
- (42) Vokietijos vyskupų konferencija. *Zukunft der Schöpfung – Zukunft der Menschheit. Erklärung der Deutschen Bischofskonferenz zu Fragen der Umwelt und der Energieversorgung* (1980), II, 2.
- (43) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 339.
- (44) *Hom. in Hexaemeron*, 1, 2, 10: PG 29, 9.
- (45) *Divina Commedia. Paradiso*, Canto XXXIII, 145.
- (46) Benediktas XVI. Katechezė (2005 11 09), 3: *Insegnamenti* 1 (2005), 768.
- (47) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate* (2009 06 29), 51: AAS 101 (2009), 687.
- (48) Jonas Paulius II. Katechezė (1991 04 24), 6: *Insegnamenti* 14/1 (1991), 856.
- (49) Katekizme mokoma, kad Dievas norėjo sukurti pasaulį, keliaujantį savo atbaigimo link, ir kad tai lemia netobulumo ir fizinio blogio buvimą: plg. Katalikų Bažnyčios katekizmas, 310.
- (50) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Past. konst. *Gaudium et spes*, 36.
- (51) Tomas Akviniėtis. *Summa theologiae*, I, q. 104, art. 1, ad 4.
- (52) Tomas Akviniėtis. *In octo libros Physicorum Aristotelis expositio*, lib. II, lectio 14.
- (53) Šioje perspektyvoje ir atitinkamas Teilhard'o de Chardin'o indėlis; plg. Paulius VI. Kalba lankantis chemijos ir farmacijos fabrike (1966 02 24): *Insegnamenti* 4 (1966), 992–993; Jonas Paulius II. Laiškas kunigui George'ui Coyne'ui (1988 06 01): *Insegnamenti* 11/2 (1988), 1715; Benediktas XVI. Homilija Aostos katedroje (2009 07 24): *Insegnamenti* 5/2 (2009), 60.
- (54) Jonas Paulius II. Katechezė (2002 01 30): *Insegnamenti* 25/1 (2002), 140.
- (55) Kanados katalikų vyskupų konferencija. Socialinių reikalų komisija. Pastoracinis laiškas *You Love All That Exists... All Things Are Yours, God, Lover of Life* (2003 10 04), 1.
- (56) Japonijos katalikų vyskupų konferencija. *Reverence for Life. A Message for the Twenty-First Century* (2001 01 01), 89.
- (57) Jonas Paulius II. Katechezė (2000 01 26): *Insegnamenti* 23/1 (2000), 123.
- (58) Jonas Paulius II. Katechezė (2000 08 02): *Insegnamenti* 23/2 (2000), 112.
- (59) Paul Ricoeur. *Philosophie de la volonté. 2. Finitude er Culpa-bilité*. Paris 2009, 216.
- (60) *Summa theologiae*, I, q. 47, art. 1.
- (61) Ten pat.
- (62) Plg. ten pat, art. 2, ad. 1; art. 3.
- (63) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 340.
- (64) Kūrinių giesmė: FF, 263.
- (65) Plg. Brazilijos vyskupų nacionalinė konferencija. *A Igreja e a questão ecológica* (1992), 53–54.
- (66) Ten pat, 61.
- (67) Apaštališkasis paraginimas *Evangelii gaudium* (2013 11 24), 215: AAS 105 (2013), 1109.
- (68) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate* (2009 06 29), 14: AAS 101 (2009), 650.
- (69) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 2418.
- (70) Dominikos vyskupų konferencija. Pastoracinis laiškas *Sobre la relación del hombre con la naturaleza* (1987 03 15).
- (71) Jonas Paulius II. Enciklika *Laborem exercens* (1981 09 14), 19: AAS 73 (1981), 626.
- (72) Jonas Paulius II. Enciklika *Centesimus annus* (1991 05 01), 31: AAS 83 (1991), 831.
- (73) Enciklika *Sollicitudo rei socialis* (1987 12 30), 33: AAS 80 (1988), 557.
- (74) Kreipimasis į indėnus ir *campesinos*, Meksika (1979 01 29), 6: AAS 71 (1979), 209.
- (75) Homilija per šv. Mišias žemdirbiams Resifėje, Brazilijoje (1980 07 07), 4: AAS 72 (1980), 926.
- (76) Plg. Žinia 1990 m. Pasaulinės taikos dienos proga, 8: AAS 82 (1990), 152.
- (77) Paragvajaus vyskupų konferencija. Pastoracinis laiškas *El campesino paraguay y la tierra* (1983 06 12), 2, 4, d.
- (78) Naujosios Zelandijos vyskupų konferencija. *Statement on Environmental Issues* (Velingtonas, 2006 09 01).
- (79) Enciklika *Laborem exercens* (1981 09 14), 27: AAS 73 (1981), 645.

LVK pirmininko arkivyskupo Gintaro Grušo kreipimasis dėl Biomedicininų tyrimų etikos įstatymo naujos redakcijos

2015 m. birželio 29 d.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos Seime svarstoma nauja Biomedicininų tyrimų etikos įstatymo redakcija (Projekto Nr. XIIP-2855(2)), kuria siekiama legalizuoti embriono kamieninių ląstelių įvežimą ir eksperimentus su embriono kamieninėmis ląstelėmis Lietuvoje bei atlikti eksperimentus su žmonėmis be jų ir jų atstovų sutikimo.

Popiežius Pranciškus naujoje enciklikoje *Laudato si'* kviečia į integralią ekologiją, rūpinantis ne tik aplinkos, bet ir kiekvienos žmogaus gyvybės, taip pat ir embrionų, išsaugojimu. Kviečiu tikinčiuosius melstis už gyvybės kultūros plėtrą mūsų šalyje, o visus geros valios žmones – kurti aplinką, kurioje saugoma ir puoselėjama kiekviena gyvybė.

Žmogaus gyvybės apsauga yra kiekvieno žmogaus moralinė pareiga. Kiekviename embrione glūdi konkretaus ir unikalaus žmogaus gyvybė. Bet kokia intervencija į embrioną, kuri pažeidžia jo integralumą ar baigiasi jo mirtimi, yra moraliai neleistina. Embriono kamieninių ląstelių paėmimas ir po to atliekami eksperimentai su embriono kamieninėmis ląstelėmis yra būtent tokia moraliai neleistina procedūra: kad ir kokiais kilniais tikslais būtų pridengiama, embriono kamieninių ląstelių paėmimas baigiasi neišvengiama embriono žūtimi, sunaikinant ne abstrakčią, bet konkretaus, unikalaus žmogaus gyvybę. Nėra jokio moralinio skirtumo, kurioje valstybėje bus sunaikinama embriono gyvybė: Lietuvoje ar užsienyje.

Sprendimas drausti naikinti embrionus Lietuvoje ir tik leisti įvežti kitur sunaikintų embrionų kamienines ląsteles negali būti laikomas kompromisiniu, nes gyvybės atžvilgiu tokie kompromisai yra moraliai nepriimtini. Eksperimentų su embriono kamieninėmis ląstelėmis legalizavimas tuo pat metu, kai lygiagrečiai Vyriausybė pritaria perteklinių embrionų kūrimui dirbtinio apvaisinimo metu, kelia didelį susirūpinimą dėl pagarbos pradėtai gyvybei.

Pasaulyje ir Europoje stebimos visiškai kitos mokslo raidos tendencijos: vis dažniau skatinami moralinių problemų nekeltantys moksliniai tyrimai su suaugusio žmogaus kamieninėmis ląstelėmis; suaugusio žmogaus kamieninės ląstelės vis dažniau naudojamos terapijai, o gydymas jomis (pvz., kraujodaros kamieninėmis ląstelėmis) jau yra tapęs įprastu medicinos praktikoje.

Bažnyčia pasisako ne prieš mokslą, ne prieš kamieninių ląstelių tyrimus ir jų panaudojimą apskritai, bet tik prieš embriono kamieninių ląstelių tyrimus, susijusius su prigimtinę teisę į gyvenimą turinčio unikalaus žmogaus gyvybės sunaikinimu. Joks žmogus, kad ir nuo pradėjimo momento, negali tapti žaliava moksliniams eksperimentams ar terapine priemone.

Todėl primindami moralinę pareigą saugoti negimusį ir apsaugoti asmenis, kad su jais nebūtų atliekami eksperimentai be jų ar jų artimųjų sutikimo, kartu raginame pritari teisėkūros pasiūlymams, kurie suderina mokslą ir moralę, visiškai eliminuodami galimybę į Lietuvos teritoriją įvežti embriono kamienines ląsteles ir atlikti su jomis eksperimentus. Taip pat remiame siekį leisti tik tuos eksperimentus su embrionu, kurie konkrečiam embrionui yra terapiniai ir kurių metu arba kuriems pasibaigus embrionas nėra sunaikinamas.

Nauji leidiniai

Scott Hahn. Avinėlio puota: dangus žemėje. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2015. – 168 p.

Avinėlio puota atveria slėpinį, kurį seniai pamiršo šiuolaikinis pasaulis, – pirmiesiems krikščionims geriau suprasti Eucharistiją padėjo Apreiškimo Jonui knyga. Įvairūs jos vaizdiniai, mistinės dangaus vizijos ir pasaulio pabaigą skelbiančios pranašystės atspindi Eucharistijos auką ir šventimą. Knyga padeda skaitytojui pažvelgti į Mišių slėpinį naujomis akimis, melstis širdimi ir dalyvauti liturgijoje su didesniu užsidegimu, supratimu ir tikėjimu.

Avinėlio puota – tai antroji leidyklos *Katalikų pasaulio leidiniai* išleista amerikiečių rašytojo, teologo, Stubenvilio (Ohajas) pranciškonų universiteto profesoriaus Scotta Hahno knyga. Pirmoji – *Tėvas, kuris tesi savo pažadus* (2015).

**Arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus homilija
Kauno arkikatedroje bazilikoje
„Esu labai dėkingas visiems“**

2015 m. birželio 24 d.

Šv. Jono Krikštytojo Gimimo šventės Mišiose yra skaitoma ištrauka iš pranašo Jeremijo knygos: „Man atėjo Viešpaties žodis: *Dar prieš sukurdamas iščiose, tave aš pažinau, dar prieš gimimą tave aš pašventinau, – pranašu tautoms tave aš paskyriau“* (Jer 1, 5). Šitaip pranašas Jeremijas nusako jam Dievo skiriamą misiją. Tačiau pranašas bando prieštarauti Dievui: „Ak, mano Viešpatie Dieve! Juk aš dar nemoku kalbėti: aš dar per jaunas!“ Tačiau Dievas savo plano nepakeičia: „Nesakyk: *Esu tik vaikas!* Kur tik tave siųsiu, tu eisi, ką tik tau liepsiu, – kalbėsi! Nebijok nieko, nes aš esu su tavimi ir tave apsaugosiu“ (Jer 1, 7–8).

Bažnyčia šiuos pranašo Jeremijo knygos žodžius skiria ir Jonui Krikštytojui. Jonas buvo pašauktas dar svarbesnei misijai – paruošti kelio pasaulio Gelbėtojui.

Evangelijoje neaprašomas net Jėzaus Motinos Marijos gimimas, o Jono Krikštytojo, panašiai kaip ir Jėzaus, gimimas aprašomas smulkmeniškai. Motina Elzbieta pradeda kūdikį gilioje senatvėje. Tėvas Zacharijas, nepaisydamas žydų tradicijos, gimusiam kūdikiui duoda Jono vardą ir pranašauja, kad jis bus Mesijo kelio tiesėjas: „Tu, vaikel, būsi vadinamas Aukščiausiojo pranašu, nes tu eisi pirma Viešpaties jam kelio nutiesti. Tu mokysi jo žmones pažinti išganymą iš nuodėmių atleidimo“ (Lk 1, 76–77).

O toliau evangelistas tik keliais žodžiais nusako tolesnį šio kūdikio gyvenimą ir pasiruošimą misijai: „Kūdikis augo ir tvirtėjo dvasia. Jis gyveno dykumoje iki pat viešo pasirodymo“ (Lk 1, 80).

Dievas kiekvienam žmogui skiria tam tikrą misiją ir jos vertė priklauso ne nuo skiriamų atlikti darbų dydžio, bet nuo to, kaip žmogus ją atlieka ir kiek jis yra ištikimas Dievui. Net didelei misijai skirtas žmogus gali ją atlikti taip blogai, kad dėl to gali kentėti daugelis. O mažą misiją atliekantis žmogus gali būti šventasis. Bažnyčios istorijoje yra buvę blogų vyskupų, net popiežių, kurie Bažnyčiai padarė labai daug žalos. O visai paprasta šeima, kaip motina Elzbieta ar tėvas Zacharijas, gali būti tiesiog palaima tautai. Mes didžiuojamės Lietuvos Nepriklausomybę apgynusiais pradžios savanoriais ir pokario partizanais, paaukojusiais gyvybę dėl Lietuvos laisvės. O kas gi išmokė juos aukos dvasios ir meilės Tėvynei, jei ne jų motinos ir tėvai, kurių vardų nerasime istorijos vadovėliuose, bet jų vardai įrašyti Dievo širdyje. Jie gerai atliko savo misiją.

Prieš penkiasdešimt trejus metus Dievas vyskupo rankų uždėjimu man pavedė atlikti kunigo misiją, prieš keturiasdešimt septynerius pakvietė į Jėzaus Draugiją, o prieš dvidešimt ketverius metus pavedė vykdyti vyskupo tarnystę. Link kunigystės buvo nuosekliai eita, bet vyskupo tarnystė ištiko nelauktai, netikėtai. Dievas dažnai elgiasi taip, kad mes, žmonės, negalime prognozuoti, kas mūsų laukia. Mes galime tik atsiliepti – jo skiriamą misiją priimti ar atmesti, atlikti ją stropiai ar aplaidžiai.

Dievas pavedė atlikti vyskupo misiją tuo metu, kai Lietuva ir Bažnyčia kėlėsi laisvam gyvenimui, kai reikėjo kurti tai, kas okupantų per pusšimtį metų buvo negalėtingai griauta. Kaip Lietuvos Nepriklausomybės kūrėjų jokiuose kursuose niekas nemokė, kaip reikia svarbiais atvejais teisingai pasielgti – ką daryti ir ko nedaryti, panašiai ir atsikuriančioje Lietuvos Bažnyčioje daug kur reikėjo labiau pasitikėti Dievo vedimu, nei savo išmintimi ar patirtimi. Todėl šiandien labiausiai noriu padėkoti Dievui, kuriam patikėjau savo gyvenimą ir kunigiškąją, vėliau vyskupiškąją tarnystę.

Jeigu ne stropūs pagalbininkai – kunigai, vienuoliai ir pasauliečiai, kurie atsiliepė į jiems Dievo pavestą misiją, daug kas būtų buvę nepadaryta. Todėl šiandien, pasitraukdamas nuo arkivyskupijos vairo, pirmiausia noriu daug kam padėkoti.

Mano didelė pagarba ir dėkingumas prieš mane arkivyskupijai vadovavusiam kardinolui Vincentui, kuris dar seminarijos laikais buvo mano mokytojas; taip pat su manimi tarnavusiems vyskupams augziliarams – vyskupui Rimantui, vyskupui Jonui ir vyskupui Kęstučiui. Iš jų mokiausi mylėti Bažnyčią ir jų pavyzdys bei išmintingas žodis padėdavo priimti reikiamus sprendimus.

Mano nuoširdi pagarba drauge su manimi tarnavusiems kunigams. Širdis džiaugėsi, kai mačiau kunigus, besirūpinančius ne savo patogumais ir pinigais, bet gyvosios Bažnyčios statyba. Mačiau juos uoliai katechizuojančius vaikus, patarnaujančius jaunimo stovyklose, uoliai lankančius ligonius. Jei ne šie kunigai, neturėtume „Marijos radijo“, nebūtų įvykęs Kauno arkivyskupijos II sinodas, nebūtų pradėtas nuolatinis diakonatas, nebūtų ministrantų stovyklų, maldos grupių. Daug ko nebūtų. Tačiau buvo atvejų, kai širdis verkė, nes gerai suvokiau, kad bet kokia kunigo klaida neša nesuskaičiuojamus nuostolius.

Su dideliu dėkingumu ir meile menu vyrus ir moteris, paaukojusius savo gyvenimą Dievui. Ten, kur reikėjo didelės atsakomybės ir pasitikėjimo, pakviesdavau juos kaip dvasios vadus arba kaip ištikimas pagalbininkes, ir jie niekada nenuvylė.

Kunigai ir vienuoliai, nors ir kaip svarbūs, vieni patys niekuomet nebūtų atlikę to, ką reikėjo nuveikti. Jų buvo per maža. Didžiulį darbą arkivyskupijoje atliko pasauliečiai. Jie projektavo Šiluvą, naujam gyvenimui prikėlė nacionalizuotus pastatus, jie dėstė tikybą, katechizavo; jie rengė jaunavedžius ir rūpinosi vargšais. Daug kur jie tarnavo kaip savanoriai. Pasauliečių komandos, kurią turėjau šalia savęs, galėtų pavydėti bet kuri verslo ar valdžios institucija. Svarbiausia, kad pasauliečiai ištikimai ir uoliai tarnavo, gaudami kuklų atlygį, nes Bažnyčia Lietuvoje neturėjo ir neturi didelių finansinių galimybių, apie ką kalba jos oponentai.

Esu labai dėkingas visiems, kurie formavo mane kaip kunigą ir vienuolį. Jie išmokė, kad žmogaus laimė ne pinigai ar patogus, be rūpesčių gyvenimas. Todėl niekas negalės padaryti intrigos nei dėl vyskupo namų, nei dėl automobilių ar sąskaitų bankuose. Viskas, kas atėjo, nuėjo gyvosios Bažnyčios statybai.

Dėkoju valdžios žmonėms ir politikams, kuriems rimtai rūpėjo Lietuvos reikalai, kurie gynė šeimą, gyvybę ir kurie iš Bažnyčios tikėjosi ne potencialių rinkėjų, bet bendradarbiavimo, kad žmonėms Lietuva būtų saugūs namai, kurių niekas nenorėtų palikti.

Dėkoju visiems žinomiems ir nežinomiems oponentams; kai kurių priešiško dažu negalėjau net suprasti. Atrodo, pats faktas, kad ėjau aukštas pareigas, leido kai kam įtarti tave visomis galimomis nuodėmėmis. Iš jų patyriau smūgių ir nepelnytų pažeminimų. Manau, kad daug ką jie darė ne iš blogos valios, bet dėl to, kad klydo ar buvo suklaidinti.

Šiandien ramia širdimi palieku vyskupo tarnystę. Tačiau visada būsiu šalia ir kaip sugebėdamas remsiu visus gerus darbus, kurie ateityje bus vykdomi arkivyskupijoje ir Lietuvoje. Tikiuosi, kad daugelis iš jūsų savo malda palydėsite tolesnę mano gyvenimo kelionę.

Baigdamas noriu atsiprašyti visų, kuriuos kuo nors nuvyčiau ar įskaudinau, kai paliesdavo nelengvi mano sprendimai. Deja, tokių sprendimų buvo ne vienas.

Mano didžiausias noras, kad arkivyskupija, susidedanti iš dvasininkų, vienuolių ir pasauliečių, ateityje išliktų kaip tvirta, vieninga šeima, spinduliuojanti meile ir nuolat ieškanti tų, kurie dar nesuradę Evangelijos kelio.

Kauno arkivyskupo metropolito Liongino Virbalo homilija ingresso iškilmėse

2015 m. liepos 11 d.

Jūsų Eminencija,
Jūsų Ekscelencija Apaštališkasis Nuncijau,
garbingieji Vyskupai,
seseriškų Bažnyčių Ganytojai,
mielieji kunigai, vienuolės ir vienuoliai,
Jūsų Ekscelencija Prezidente, civilinės valdžios atstovai,
brangūs broliai ir seserys Kristuje,

Dievas nuolat rūpinasi savo žmonėmis, Jis pats gano savo Bažnyčią, saugo ir veda ją per laikų kaitą, pašaukdamas laikinus ganytojus ir jiems patikėdamas savo meilės rūpestį. Popiežiaus Pranciškaus skyrimu atvykstu į šią garbingą Kauno arkivyskupiją kaip naujas jos ganytojas. Dveji metai Panevėžio vyskupijoje buvo tik gera pradžia, leidusi pažinti vyskupo tarnystės galimybes ir sunkumus. Dabar vėl turėsiu pradėti naują etapą. Šį skyrimą priimu pasitikėdamas Dievu, kuris šaukia būti ne ten, kur pats pasirenki ar norėtum, bet ten, kur Jis siunčia.

Bažnyčia, kaip ir Evangelija, nėra mano ar mūsų – ją gavome kaip brangų tikėjimo lobį. Šiuo tikėjimu norime ir privalome dalytis. Jėzus turi ką pasakyti ir kuo praturtinti kiekvienos, taip pat ir mūsų, epochos žmogų. Kaip neprisiminti popiežiaus Benedikto XVI susižavėjimo: „Nieko nėra gražiau, kaip būti pasiektam, nustebintam Evangelijos, Kristaus. Nieko nėra gražiau, kaip pažinti Jį ir kitiems perteikti bičiulystę su Juo... Kas Kristų įsileidžia į savo gyvenimą, nepraranda nieko, absoliučiai nieko, kas gyvenimą padaro laisvą, gražų ir didį.“

Kiekvieno žmogaus laimės, prasmės, savęs pažinimo, gyvenimo pilnatvės troškimas trapiame ir pažeidžiamame pasaulyje nėra tuščias, jis randa atliepą Kristaus mums perduotoje išgelbėjimo žinioje. Šio troškimo nepasotins daugėjantys, bet labai netvarūs ir greitai atsibostantys pasiūlymai. Bažnyčia, skelbdama Kristaus Evangeliją, išsako gal kartais nepatogią, tačiau būtiną ir tvirtą pagrindą žmogui teikiančią tiesą.

Kviečiu ir kviesiu pažinti Kristų, patirti Evangelijos džiaugsmą, pajusti Bažnyčios bendrystę. Visų mūsų pastangų – kunigų tarnystės, vienuolių atsidavimo, pasauliečių įsitraukimo ir gyvenimo liudijimo, visų institucijų, bendruomenių, iniciatyvų – tikslas yra ne kas kita, kaip Kristus. Tiesa, kad mūsų laikais Evangelijos priėmimas jau nėra savaimė suprantamas, bet džiugina tai, kad jis darosi vis labiau asmenišką, o Bažnyčios nariais tampa apsisprendę žmonės. Nuolat besikeičiančiame pasaulyje turėsime ieškoti naujų kelių prabilti į žmonių širdis ir perduoti jiems Jėzaus žinią.

Bažnyčia yra išganymo sakramentas ne išrinktiesiems, privilegijuotiesiems ar šventiesiems, bet erdvė, kurioje Dievo gailestingumas atsiskleidžia visai žmonijai. Kaip norėtusi, kad ji visada būtų ta užėiga, į kurią gailestingasis samarietis gali atgabenti sužeistą žmogų (plg. *Lk 10, 30–37*). Pasak šv. Augustino, krikščionių pareiga – būti tokios užėigos priimančiaisiais (*Sermo 179/A*). O popiežius Pranciškus nuolat kviečia pasiekti ir tuos, kurie pasaulyje yra palikti dėmesio, atjautos, galimybių, vilties paribuose. Dievas neturi posūnių ir podukrų – dovanai išliejama jo meilė pasiekia visus, kaip ir saulės šviesa.

Mielieji kunigai, vienuolės ir vienuoliai, brangūs tikintieji, gerai žinau, kad jūsų visų pasiaukojančio triūso dėka Kauno arkivyskupijoje nuveikti dideli darbai. Mes visi kartu esame Bažnyčia – tikinčiųjų bendruomenė. Kiekvienas turime nepakeičiamą ir nepakartojamą Kristaus pašaukimą. Sieksiu, kad būdami vienos – Kristaus – dvasios, visi jaustumė bendrystę ir užsidegimą skelbti Jo Evangeliją.

Liepos 11-ąją minime šv. Benediktą – abatą, Vakarų vienuolių tėvą, Europos globėją, kuris nepaliauja žavėti savo drąsia ištikimybe Kristui, giliu žmogaus dvasios pažinimu ir genialiu kultūrinio bei socialinio atnaujinimo darbu. Savo mokiniam parašytoje vienuolinėje Reguloje jis nurodė labai paprastą esminę užduotį: branginti Kristų labiau už viską. Tuo ir pats gyveno. Kaip tik todėl daugybė vienuolynų visoje Europoje bėgant amžiams galėjo duoti reikšmingą ne tik krikščioniško tikėjimo, bet ir kultūros, mokslo, švietimo impulsą, be kurio mūsų žemynas būtų neišsivaizduojamas.

Garsus benediktiniškas šūkis *ora et labora* – „melskis ir dirbk“, atskleidžia žmogų ne tik kaip fizinę, bet ir dvasinę būtybę. Puikiai žinome jo antrąją dalį: *labora*, t. y. darbą. Svarbu, kad visi galėtume dirbti, kad darbas padėtų išsiskleisti mūsų kūrybiškumui, o uždarbis leistų gyventi oriai. Tegul tokio darbo užsienyje ieškoję Lietuvos žmonės randa jį savo Tėvynėje ir keičia bei gražina ją savo pastangomis.

Bet žmogus nėra vien darbininkas ir gamybininkas. Malda jį veda į daug platesnę erdvę, pakelia akis ir širdį link Dievo. Popiežius Pranciškus neseniai priminė: „Jokia krikščionių bendruomenė negali eiti pirmyn be ištvėringos maldos. Malda yra susitikimas su Dievu, kuris niekada neapgauna, kuris ištikimas savo Žodžiui ir niekada nepalieka savo vaikų. Maldoje tikintysis išreiškia savo tikėjimą, pasitikėjimą, o Dievas parodo savo artumą.“ Kurkime savo ateitį, labiau už viską brangindami Kristų ir gerbdami kiekvieną žmogų kaip mylimą Dievo vaiką, turintį nesunaikinamą vertę. Tegul mūsų žmogiškosios pastangos visuomet bus paremtos nuoširdžiu pasitikėjimu Dievo artumu ir Jo pagalba.

Ši diena reikšminga Kauno arkivyskupijai ir man asmeniškai. Dėkoju, kad esate čia, kad palaikote savo malda.

Noriu išreikšti ypatingą padėką arkivyskupui Sigitui Tamkevičiui. Jūs, Ekscelencija, savo atsidavimu Kristui įkvėpėte ne vieną Lietuvos ir kitų šalių kataliką. Būdamas Kauno arkivyskupijos Ganytojas, sumaniai ir išmintingai ją vedėte. Kartu su kardinolu Vincentu Sladkevičiumi šioje arkikatedroje mane išventinote kunigu. Dabar perimu iš Jūsų ganytojišką rūpestį, prašydamas lydėti savo malda ir ateityje su visais aktyviai dalytis išmintimi bei sielovados patirtimi.

Dėkoju Apaštališkajam Nuncijui, jungiančiam mus su Šventuoju Tėvu. Jo pašventintas palijus, kurį uždėjote, vienija mane, o kartu ir visas Kauno metropolijos Bažnyčias su šv. Petro įpėdiniu ir tarpusavyje.

Nuoširdžiai ačiū broliams vyskupams – ypač kardinolui Audriui Juozui Bačkiui, suteikusiam man vyskupo šventimus. Man ir toliau reikės visų jūsų palaikymo, patarimo ir pavyzdžio būti tokiu ganytoju, kokio nori Viešpats.

Dėkoju Lietuvos Prezidentei, Kauno merui ir visiems čia esantiems savivaldybių merams, kultūros ir mokslo sričių atstovams. Bažnyčia įvairiai stengiasi padėti atskiriems piliečiams ir visuomenei savo ypatingu įnašu, paremtu krikščioniška išmintimi, evangeliniu teisingumu ir meile. Mūsų pastangos ne prieštarauja ir ne trukdo vienos kitoms, o savitai prisideda prie laisvės, saugumo, teisingumo ir taikos kūrimo. Laimės bus tiek, kiek laimingas jausis kiekvienas žmogus, šalis klestės taip, kaip seksis kiekvienam iš mūsų. Grandinė stiprinama padedant silpniausiai grandžiai, todėl be dėmesio ir rūpesčio mažiausiais mes visi negalėsime jaustis ir būti stiprūs.

Pasinaudosiu gražiu vieno vokiečių vyskupo priminimu. Kaip žinome, *diakonas* reiškia tą, kuris tarnauja. Seniau vyskupas po iškilmingu arnotu apsilikdavo lengvą dalmatiką, tai yra diakono „tarnystės drabužį“, turėjusį priminti, kad vyskupas visada pasilieka tarnas. Būti vyskupu – ne privilegija ar apdovanojimas, bet tarnystė jums. Liturginis paprotys pasikeitė, bet esmė išliko. Būdamas vyskupas, nesu, apaštalo Pauliaus žodžiais tariant, jūsų tikėjimo viešpats, o tik jūsų džiaugsmo talkininkas (plg. *2 Kor 1, 24*). Šiandien nuoširdžiai meldžiu, kad man tai pavyktų, ir prašau Jūsų visų: melskite už mane, kad sugebėčiau dėl jūsų būti vyskupu, kuris moko maldos melsdamasis, skelbia tikėjimą tikėdamas, liudija – gyvendamas (plg. popiežiaus Pranciškaus homilija, 2015 06 29).

Šiluvoje gerbiamai Mergelei Marijai, Bažnyčios Motinai, šv. Jonui Krikštytojui, šv. Kazimierui ir palaimintajam Jurgiui patikiu savo vyskupišką tarnystę Kauno arkivyskupijoje, pradėdamas ją vardan Dievo – Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios. Amen.

DUONA, NUŽENGUSI IŠ DANGAUS

19 eilinis sekmadienis (B)

1 Kar 19, 4–8; Ef 4, 30 – 5, 2; Jn 6, 41–51

Kadangi pranašas Elijas karštai gynė izraelitų tikėjimą į vieną Dievą, jo labai neapkentė karalienė Jezabelė, pagonių karaliaus Ahabo žmona. Ji norėjo, kad iki Palestinos nusidriektų tikėjimas pagonių dievu Baalu. Todėl karalienė nusprendė pranašą Eliją nužudyti. Elijas, gelbėdamas savo gyvybę, pabėgo į dykumą. Tačiau dykuma nebuvo labai saugi vieta. Kepino kaitri saulė, o apie maistą nebuvo nė kalbos. Bet nusiminusio pranašo Dievas neapleido, jį pamaitino ilgai keturiasdešimt dienų ir naktų kelionei iki Dievo kalno Horebo. Duona, kuria maitosi Elijas, yra Eucharistinės duonos, kurią mums duoda Jėzus Kristus, įvaizdis. Ši dvasinė duona ypatinai maitina žmogaus protą ir valią, jo moralinį gyvenimą. Mes savo gyvenime patiriame įvairių sunkumų ir nepriteklių, panašiai kaip pranašas Elijas. Labai išsekume ir nuskurstume dvasiškai, jeigu mūsų nemaitintų Jėzus Eucharistine duona. Mokslininkas Blezas Paskalis sakė: „O, kaip gera žmogui, kuomet jis pavargęs, veltui ieškodamas gerumo pasaulio gyvenime, ištiesia savo silpnas rankas į Kristų.“ Tai tiesa, Jis yra duona, nužengusi iš dangaus, nes taip tvirtino Kafarnaumo sinagogoje. Tačiau žydai nenorėjo tuo tikėti murmedami: „Argi jis ne Jėzus, Juozapo sūnus? <...> Kaip jis gali sakyti: *Aš esu nužengęs iš dangaus?*“ (Jn 6, 42). Dar labiau jie pasipiktino, kai išgirdo Kristų sakant: „Duona, kurią aš duosiu, yra mano kūnas už pasaulio gyvybę.“ Kratydami galvas žydai ėmė tarp savęs ginčytis ir klausinėti: „Kaip jis gali mums duoti valgyti savo kūną?!“ (Jn 6, 52).

Lygiai taip žmonėms sunku patikėti, jog šv. Mišių metu baltas duonos paplotėlis virsta Kristaus Kūnu. Kartą musulmonų grupė kalbėdamasi su katalikų kunigu Palestinoje tvirtino, jog tai visiškai neįmanoma. Tada kunigas jų paklausė: „Kai jūs buvote vaikai, buvote maži. Dėka ko jūs užaugote?“ – „Užaugome, kadangi maitinomės duona.“ – „Matote, gerbiamieji, jeigu jūsų organizmas gali duoną paversti kūnu, tai kodėl Dievo Sūnus Jėzus Kristus negali to padaryti?“ Nors šiame kunigo atsakyme musulmonams yra daug logikos, tačiau mes negalime sulyginti šių dalykų. Nes yra didelis skirtumas tarp natūralaus mūsų organizme duonos virtimo kūnu ir stebuklingo, akimis nematomo, baltutės ostijos pasikeitimo į Kristaus Kūną. Štai kodėl šv. Mišiose, po konsekracijos, kunigas ištaria: „Tikėjimo paslaptis.“

Nors mes šio slėpinio niekada iki galo ir nesuprasime, tačiau mums kur kas svarbiau praktiškai pasinaudoti Eucharistinės duonos vaisiais.

Kelias pas Išganytoją ir mūsų mylimą Jo Motiną Mergele Mariją mums yra ilgas ir sunkus. Todėl Kristus mums siūlo šiame kelyje pasistiprinti nepaprasta duona, apie kurią jis pats sako: „Aš esu gyvybės duona“ (Jn 6, 48). „Kas valgys šią duoną – gyvens per amžius“ (Jn 6, 51). Tai labai neįtikėtini ir drąsūs Kristaus žodžiai. Nors mes šia duona maitindamiesi nemurmame kaip žydai, tačiau stebimės, kad mūsų tikėjimas nesustiprėja, viltis nepadidėja ir meilė labiau nesuliepsnoja. Čia atsiskleidžia mūsų eucharistinių komunijų neveiksmingumas ir dalyvavimo liturgijoje nevaisingumas. Dėl to reikia susimąstyti. Gal mes neįaučiame Kristaus Kūnui ir Kraujui nei alkit, nei troškulio? Gal neturime „apetito“ dvasiniams dalykams? Gal jie mums neskanūs? O gal deramai nepasirengiame šiam dvasiniam pasistiprinimui? Šie klausimai mums kelia sąmyšį ir kad į juos rastume atsakymą, reikia dar kartą prisiminti šio sekmadienio antrąjį skaitinį iš apaštalo Pauliaus Laiško efeziečiams. Čia apaštalas kalba apie tai, koks neturi būti krikščionis: „Tebūna toli nuo jūsų visokie šiurkštumai, piktumai, rūstybės, riksmas ir piktžodžiavimai su visomis piktybėmis“ (Ef 4, 31). Ir tai tiesa, gerbiamieji, šiurkštus, piktas, egoistiškas, svaigalus ir narkotikus vartojantis žmogus nėra dvasingas. Jam šie dalykai yra tolimi ir neįdomūs. Jis gyvena tik šiandieną. Jis nealksta Kristaus duonos, jam reikia tik žemiško maisto ir materialinių vertybių bei kūno džiaugsmų.

Komunijos eina nemažai žmonių ir tai nereiškia, jog Eucharistiją priimančys yra tam gerai pasirengę. Tiesiog galbūt dažnas galvoja, ką kiti pasakys apie mane, jeigu neisiu šv. Komunijos, pamanyt, kad esu didelis nusidėjėlis. Mes visi gerai žinome, jog šv. Komuniją priimti gali tie, kurie neturi sunkių nuodėmių, kurie yra atlikę nuosirdžią išpažintį. Kristus trokšta, kad kuo daugiau geros valios žmonių priimtų jį į savo širdį. Juk ne vienam gyvenime pasitaiko savitų sunkumų, panašių į pranašo Elijo vargus. Ne vienas tiesiog iš neviltingos norėtų labiau mirti, nei kovoti už savo teises ir teisingumą. Tuomet prisiminkite Amžinojo gyvenimo duoną ir sustiprinkite savo protą ir valią naujai kovai už Dievo Karalystės plitimą šioje žemėje. Norėdamas apsaugoti nuo „apetito praradimo“ dvasiniams dalykams apaštalas liepia: „Verčiau būkite malonūs, gailestingi, atleidūs vieni kitiems, kaip ir Dievas Kristuje jums buvo atlaidus. Būkite Dievo sekėjai, kaip jo mylimi vaikai, ir gyvenkite meile“ (Ef 4, 32–5, 2). Štai koks turi būti krikščionio elgesys ir gyvenimas! Kokią reikšmę turėtų mūsų tikėjimo išpažinimai: „aš tikiu į Dievą“, „aš esu krikščionis“, „aš esu katalikas“, jei kasdieniniame gyvenime visiškai nesi-stengtumėme įgyvendinti tikėjimo principų? Ką reikėtų dalyvavimas didžiausiuose atlaiduose, jeigu prireikus balsuotume prieš Bažnyčios mokymą ir pastoracinius

planus. Deklaruoti tikėjimą yra visiškai skirtingas dalykas nei deklaruoti savo pajamas. Pajamos mūsų neįpareigoja, tačiau ypatingai įpareigoja tikėjimo išpažinimas. Tad dabar sugrįžkime prie klausimo, kodėl dvasinės pratybos, maldos, sakramentai neduoda mums laukto dvasinio pakilimo. Galbūt taip atsitinka, kai užmirštame, jog nei malda, nei sakramentai neveikia automa-

tiškai. Jų veiksmingumas priklauso nuo mūsų sielos nusiteikimo, nuo pagrindinių – tikėjimo, vilties ir meilės dorybių praktikavimo. Eucharistinė, kaip dvasinė, duona ypatingai maitina žmogaus protą ir valią, jo moralinį gyvenimą. Šv. Grigalius apie Eucharistijos įtaką žmogaus gyvenimui rašė: „Šv. Komunija nuo žmogaus nenuima kryžiaus, bet duoda jėgų jį nešti.“

MŪSŲ MOTINA IR PAVYZDYS

Švč. M. Marijos Ėmimas į dangų (Žolinė)
Apr 11, 19a; 12, 1–6a. 10ab; 1 Kor 15, 20–27; Lk 1, 39–56

Šiandien švenčiame Mergelės Marijos Ėmimo į dangų iškilnę. Ši šventė yra pirmutinė ir seniausios kilmės. Rytuose ji pradėta švęsti tuoj po Efezo Susirinkimo 431 m. Bizantijos imperatorius Mauricijus (+602) įsakė ją švęsti rugpjūčio 15 d. Vakarų Bažnyčioje ji imta švęsti VII a. Marijos Ėmimo į dangų šventė savo šaknimis giliai įsiskverbusi į Šventąjį Raštą. Marija kartu su Sūnumi kovoja prieš blogį ir jį nugalai. Ši pergalė ypač atsiskleidžia nugalint nuodėmę ir mirtį. Broliai ir seserys Kristuje, Kristus yra didysis blogio, nuodėmės, mirties ir pragaro nugalėtojas. Jis triumfavo Kalvarijos aukoje ir prisikėlė iš numirusių. Mes, kaip Dievo vaikai, esame šių slėpinių dalininkai. Pirmoji šias malones ir garbę patyrė Mergelė Marija. Ji yra ir mūsų Motina, nes mirdamas ant kryžiaus Kristus per šv. Joną Bažnyčiai patikėjo savo Motiną Mariją. Todėl mes drąsiai visais sunkiausiais momentais galime į ją kreiptis užtarimo ir pagalbos. Blogio dvasia dar žemėje nenugalėta, prašykime Marijos, kad ji pagelbėtų mums kovoti su blogiu. Benediktas XVI sakė: „Visa žmonijos istorija yra kova tarp dviejų meilės rūšių: visą save paaukojančios meilės Dievui ir tokios meilės sau, jog niekinamas Dievas ir nekenčiama kitų žmonių.“ Gyvenimas rodo, jog kovą su blogiu laimi Mergelė Marija: laimi ne egoizmas, neapykanta, bet Dievo meilė. Mes visi, kurie švenčiame Eucharistijos auką, privalome prašyti Marijos pagalbos. Marijoje Dievas parodė žmogaus atpirkimo didingumą ir išaukštinimą amžinajame gyvenime. Marija, kovojanti su slibinu už jai Golgotoje patikėtą žmoniją, stovi šalia savo Sūnaus kaip didžioji mūsų Padėjėja ir Užtarėja.

Krikščionybės žmogus, gavęs jėgų kovoti su nuodėme ir savo širdyje bekuriantis šviesos ir tyrumo pasaulį, sveikina nekaltai pradėtą ir dangun paimtą Mariją kaip pavyzdį, kaip žiburį, kaip Nugalėtoją, Gelbėtoją ir Užtarėją, kurios pavyzdžio ir pagalbos taip labai reikia šių dienų žmogui. Ką mums sako Marijos dangun paėmimas? Dievas nori paimti į dangų visus žmones. Todėl, kaip Kristaus prisikėlimas buvo pergalės prieš

mirtį ženklas, taip ir Marijos dangun paėmimas yra galutinis patvirtinimas, jog dangus priklauso visiems Kristų tikintiesiems. Dievas kviečia gauti amžinąją dovaną, kurios niekas negali sunaikinti, net mirtis. Marija po Kristaus yra pirmoji su kūnu pasiekusi dangaus garbę. Joje mes matome, kaip atsispindi visas Bažnyčios ateities likimas. Bažnyčia, kurią sudaro tikintys Kristų, laikų pabaigoje bus kartu su Viešpačiu garbėje. Dievo Motiną Mariją Dievas apsaugojo nuo gimtosios nuodėmės. Dievas norėjo, kad Jo Sūnaus Motina turėtų šventą sielą ir šventą kūną. Šią tiesą atskleidžia angelas Gabrielius, kai apsireikšdamas Marijai taria: „Sveika, malonėmis apdovanotoji! Viešpats su tavimi!“ Marijos išsirinkimo priežastis buvo jos nusižeminimas. Ir mus Viešpats gali išsirinkti ir per mus padaryti daug didžių dalykų, jeigu turėsime tikėjimo ir nusižeminimo.

Ši iškilnė suteikia progą paegzaminuoti savo gyvenimą ir atsakyti į klausimą: ar mes taip įtikime Dievą kaip Mergelė Marija? Marijos giminaite Elzbieta sušuko: „Laiminga įtikėjusi, jog išsipildys, kas Viešpaties jai pasakyta.“ Marijos tikėjimas niekada nesusvyravo, ji niekada nepriekaištavo Dievui net sunkiausiais gyvenimo momentais, buvo kartu su savo Sūnumi ir nedvejodama per visą savo gyvenimą tardavo Dievo valiai „taip“. Švęsdami šią nuostabią šventę pagalvokime apie savo pareigų atlikimą, ar jas atliekame su nusižeminimu ir pasiaukojimu, su meile Dievui ir žmonėms, kaip kad jas atliko mūsų dangiškasis pavyzdys Mergelė Marija.

Marija Motina tiems, kurie turi motinas, ir tiems, kurie jų neturi, tiems, kurie yra laimingi, bet dar labiau tiems, kurie laimės nė trupinėlio neturi. Šiandien Dievo Motina yra danguje kartu su savo Sūnumi. Ji su nerimu stebi mūsų įtemptą gyvenimą, mato mūsų vargus, skausmus ir nuodėmes. Jos gailestinga širdis užtaria mus Sūnui Jėzui Kristui. Ji yra mūsų dvasinė Motina. Ji rūpinasi mumis kaip savo vaikais. Todėl drąsiai galime į ją kreiptis užtarimo ir pagalbos. Atminkite, šalia žemiškosios motinos jūs turite dangiškąją Mamą, kuri visada jus myli ir yra pasirėngusi padėti. Ji yra tarpininkė tarp mūsų ir Kristaus. Tereikia tik su meile ir pasitikėjimu į ją kreiptis.

AMŽINOJO GYVENIMO DUONA

20 eilinis sekmadienis (B)

Pat 9, 1–6; Ef 5, 15–20; Jn 6, 51–58

Įprasta, jog mes, norėdami išgyventi, valgome maistą, geriame vandenį, kvėpuojame oru. Visa tai mūsų kūnui duoda jėgų. Tačiau mūsų kūnas po kelių dešimčių metų pasensta, jį apninka ligos, ir žmogus galiausiai miršta. Niekam iš žmonių nepavyko nugalėti senėjimo ir mirties. Šią tiesą gerai suprasedama viena motina savo vaikui, sakiusiam, jog jis nenori mirti, kalbėjo apie Kristų, palikusį mums amžinojo gyvenimo sakramentus, Eucharistinę duoną, kurios dėka po mirties žmonės atgis nauju kūnu amžinajam gyvenimui. Motina sakė, jog tai nėra įprasta duona, kurią mes valgome namie. Ji nusivedė mažylį į bažnyčią ir parodė, kaip žmonės Komunijos metu priima Kristų į savo širdį. Ši motina savais žodžiais paaiškino vaikui tai, ko mokė Jėzus Kristus Kafarnaume prie Genezareto ežero kranto. Ten buvo prisirinkę daug žydų. Neseniai Jėzus buvo tūkstančius jų pamaitinęs, padaugindamas duonos ir žuvų. Gal žydai manė, jog Kristus visada jiems už dyką duos sočiai prisivalgyti duonos. Jie buvo pasiryžę Jį paskelbti net Karaliumi. Tačiau Jėzus nenorėjo dauginti duonos, nenorėjo žmonių išlaisvinti nuo darbo. Jis paskelbė turįs kitokios duonos, kurios dar nieks nėra valgęs. Tai stebuklinga duona: „Dievo duona nužengia iš dangaus ir duoda pasauliui gyvybę“ (*Jn 6, 33*). Tai išgirdę žydai labai nudžiugo ir ėmė „prašyti: *Viešpatie, duok visuomet mums tos duonos!*“ (*Jn 6, 34*). Mat jiems atrodė, jog tokios duonos dėka nereikės ne tik dirbti, bet ir mirti. Tačiau kai Jėzus pasakė: „Duona, kurią aš duosiu, yra mano kūnas už pasaulio gyvybę. Tuomet žydai ėmė tarp savęs ginčytis ir klausinėti: *Kaip jis gali mums duoti valgyti savo kūną?!*“ (*Jn 6, 51–59*). Žydai to niekaip negalėjo suprasti. Dingo jų visas entuziazmas ir susidomėjimas Jėzumi. Jie daugiau nebeprašė tos duonos, tik murmėjo eidami šalin.

Brangūs dieviškojo Žodžio klausytojai! Greičiausiai jums teko girdėti apie gyvybės draudimą. Gimus kūdikiui tėvai nedelsdami mažylį apdraudžia ir, kasmet mokėdami draudimui skirtus pinigus, iki vaiko pilna-

metystės sutaupo apvalią sumą pinigų. Panašiai yra ir su prisikėlimu iš numirusiųjų. Mes kažką turime gyvenime padaryti, kad gautume amžinąjį dangiškąjį užmokestį. Pirmiausia – maitintis amžinybę teikiančia duona, kuri į mūsų širdis atneša patį Kristų. Šventoji Komunija mums yra amžinojo gyvenimo garantas. Kas nuoširdžiai susitaiko per Atgailos sakramentą su Viešpačiu, deda pastangas tobulėti ir dažnai priima šv. Komuniją, tas tampa labai artimas Jėzaus bičiulis. Jis nori gyventi mumyse. Mes labai bijome įvairių svetimkūnių savo organizme, visokių nuodų, bakterijų, virusų, nes jie silpnina mūsų sveikatą ir net mus žudo. Eucharistinė duona yra mūsų kūnui ir sielai gyvybę teikiantis maistas. Sekmadienis – Viešpaties diena. Mūsų pirmoji pareiga – rasti laiko Dievui. Ar ne to moko rengiantis pirmajai Komunijai? Sekmadienio Mišios labai dažnai sukelia konfliktų šeimoje. Šiandienos visuomenė pateikia tiek įvairių galimybių, kad dalyvauti Mišiose darosi vis sunkiau. Kas darytina šeimoje?

Visų pirma reikia gero tėvų pavyzdžio, džiaugsmingo dalyvavimo, o ne tik sauso pareigos atlikimo. Mišios turi būti tikėjimo maitinimas Eucharistija ir Dievo Žodžiu, priklausymo krikščioniškai bendruomenei išraiška ir viešai išpažįstamo tikėjimo ženklas.

Svarbu, kad tėvai ateitų į Mišias su mažais vaikais. Daugelio nuomone, tik tie laikosi sekmadienio Mišių praktikos, kurie ją perėmė iš savo šeimos. Su paaugusiais vaikais, kurie nenori eiti į Mišias, nereikia nei konfliktuoti, nei neprotingai jiems nuolaidžiauti. Geriausia – motyvuotas paraginimas, ypač reikšmingomis dienomis. Jei vaikai teisinasi, kad Mišios jiems „nieko neduoda“, „yra nereikalingos“, tėvai gali pripažindami sunkumus išdėstyti, kokią svarbą asmeniškai jiems turi sekmadienio Eucharistija. Nors ir ne visi šeimos nariai dalyvauja Mišiose, vis tiek šeimoje turi vyrauti sekmadieninė nuotaika: poilsis, šventiškumas, bendravimas, malda. Šv. Don Bosko yra pasakęs: „Jeigu norite padaryti darbą, labiausiai Dievui priimtina, labiausiai veiksmingą nugalint pagundas ir ištvėrant gerume, tai dažnai artinkitės prie šv. Komunijos.“

LIKTI AR IŠEITI?

21 eilinis sekmadienis (B)

Joz 24, 1–2a. 15–17. 18b; Ef 5, 21–32; Jn 6, 60–69

Žmogui anksčiau ar vėliau tenka rinktis: sakyti ar nutylėti, pritarti kam nors ar prieštarauti, likti ar išeiti. Dažnai skaitydami Evangeliją, klausydami pamokslų ar susipažindami su Bažnyčios moraliniais reikalavimais, jaučiame, kaip širdies gelmėje kyla pasipriešinimas: kokie keisti žodžiai! Kas gali jų klausytis? Labai gaila, kad šie maištingi impulsai kai kuriems tampa priežastimi priimti tragišką sprendimą nusisukti nuo tikėjimo ir daugiau nebemylėti Kristaus ir jo Bažnyčios. „Kietai jo žodžiai, kas gali jų klausytis!“ Tautiečiai emigruoja ne tik į užsienį, bet ir iš Bažnyčios. Kai kurie nusivylę nepriklausomybės taip greit jiems nesuteikta gerove išvyko gyventi į užsienius. „Kietas Lietuvoje gyvenimas, kas gali čia gyventi?“ – teisinasi jie. Tačiau caro jungas buvo dar sunkesnis, o komunistinė okupacija tiesiog siaubinga. O kiek daug liko nešti okupantų jungo, kad tik lietuviams būtų geriau ir lengviau. Dirbo, meldėsi, kovojo, maištavo, net susidėgino dėl nepriklausomybės...

Taip ir kai kurie tikintieji, norėdami, kad Bažnyčia prie jų užgaidų taikytųsi, bet ne jie prie Jėzaus Evangelijos, ėmė ieškoti plačių vartų, vedančių į amžinąjį gyvenimą kitose religijose. Bažnyčia per daug tradiciška, gyvena vakarykščia diena, sustingo archajiškose formose, nepriimtinos šiuolaikiniam žmogui. Kiti iš Bažnyčios išėjo susierzinę dėl jos reformų, dialogo su pasauliu, neva ji ne tokia, kokia buvo praėityje. Kitiems suklypimo akmeniu tampa tikėjimo tiesos: prisikėlimas iš numirusių, pragaro kančia, Dievo įsikūnijimas, Marijos Nekaltojo Prasidėjimo ir Ėmimo į dangų dogmos, Kristaus buvimas Eucharistijoje, išpažintis, stebuklai, Marijos apsireiškimai... Dar kiti piktinasi santuokos neišardomumu, abortų draudimu, pareiškia atleisti ir mylėti net savo priešus, išpažinties būtinybę. Štai kodėl Jėzus klausia: „Jūs tai piktina?“

Kai kurie, nors iš Bažnyčios oficialiai nepasitraukė, tačiau nepraktikuoja religijos, negyvena religingai ir neišitraukia į bažnytinę parapijos bendruomenę. Štai čia naujas, slaptas „Molotovo-Ribentropo“ paktas, atskiriantis sąžinę nuo tikėjimo. Ir čia kaltos ne sektos, bet mūmose smilkstantis maištas prieš Dievą. Kai širdis apauga pinigų troškimu, tautos klausimai lieka nebeįdomūs ir nesvarbūs. Tą liudija, kad daug šios nepriklausomybės laikų lietuvių emigrantų užsienyje nebendruoja su katalikais lietuviais. Jie dirba lyg vergai, kala pinigus visais sekmadieniais, ne tik nedalyvaudami šv. Mišių aukoje, bet ir nepailsėdami. Mes ėmėme labiau rūpintis savo šeimų materialine gerove, pamiršdami pareigą stropiu

darbu kurti savo tautos gerovę. Kristus buvo nuliūdintas mokinių tikėjimo silpnumo. Jis tik ką kalbėjo jiems apie savo Kūną ir Kraują – Gyvenimo Duoną, kurią paliks jiems kaip Amžinojo Gyvenimo maistą. Tačiau jie nesuprato, tuo nesižavėjo ir to netroško. Kristui buvo liūdna žinant, kad, vos tik jis bus nukryžiuotas, mokiniai pabėgs ir iš baimės užsirakinę sėdės namie. „Tada visi mokiniai paliko jį ir pabėgo.“ Jeigu jie dabar nesupranta Jo žodžių, kas bus, kai prasidės tikėjimo persekiojimai? Tad, jeigu nė vienas iš apaštalų neišvengė tikėjimo išbandymo, nemanykime, kad mes jų išvengsime. Kiekvienas kada nors išgirs Jėzaus žodžius: „Gal ir jūs norite pasitraukti?“ Labai gerai, kad skamba šis klausimas. Antraip galbūt visą gyvenimą pragyventume lyg užprogramuoti robotai, visiškai protu ir širdimi neįsigilindami į savo tikėjimą ir elgesį. Tačiau Dievui rūpi mūsų minčių ir valios nuotaikos. Mes privalome sąmoningai pasakyti: „Tikiu!“

Kiekvienam iš mūsų būtų ne pro šalį įsiklausyti į Kristaus klausimą: „Gal ir jūs norite pasitraukti?“ Gyvenimo išbandymai mūsų valią pastato prieš sunkų apsisprendimą, kurį atlikdami turime daug ką aukoti. Ir tuomet tu turėsi atsakyti, kas tau brangiau ir svarbiau – Dievas ar kūrinija? Kristaus įstatymas ar išlepusios užgaidos? Amžinasis ar laikinas, žemiškas gyvenimas? Nepriklausomybė ar sotus kąsnis užsienyje? Apsispręsti turime mes patys, niekas kitas! Neleiskime, kad už mūsų nuogaros kažkas padalytų mūsų Tėvynę ir tikėjimą! Neleiskime, kad kas nors už mus nuspręstų, kur ir kaip mums gyventi, tikėti ar netikėti! Neleiskime, kad mūsų tautą ištrintų iš Europos tautų žemėlapiu. Pirmajame Mišių skaitinyje girdėjome, kaip Jozuė sakė visoms Izraelio giminėms: „Jei jums nepatinka tarnauti VIEŠPAČIUI, rinkitės šiandien, kam tarnausite, – dievams, kuriems jūsų protėviai tarnavo, būdami anapus {Eufrato} upės, ar dievams amoriečių, kurių krašte gyvenate, – bet aš ir mano šeimyna – mes tarnausime VIEŠPAČIUI.“

Anksčiau ar vėliau reikės sąmoningai ir atsakingai apsispręsti: kuo tikėsi ir kam tarnausi tu ir tavo šeima. Kur gyvens ir kokia kalba kalbės tavo vaikai. Ir nuo tavo pasirinkimo priklausys, ar atėjęs Kristus suras Lietuvoje tikėjimą ir dar lietuviškai kalbančiujų. Apaštalas Petras Viešpačiui atsakė: „Viešpatie, pas ką mes eisime?! Tu turi amžinojo gyvenimo žodžius.“ Greičiausiai apaštalas Petras nedaug ką suprato, ką jo Mokytojas kalba apie savo kūno ir kraujo valgymą ir gėrimą, Petro galvoje užėmė daug klausimų ir abejonių. Kodėl jis nepasitraukė? Todėl, kad tikėjo ir mylėjo. Jėzus buvo tas vienintelis, kuriuo paprastas Genezareto ežero žvejys tikėjo ir kurį labiausiai mylėjo. Ir tik kai išgirdo: „Gal ir jūs norite pasitraukti?“ Petras suprato esminio apsisprendimo mo-

mentą, kad be to Vienintelio, kurį Petras kažkada išpažino Mesiju, nėra kito pasaulio Išganytojo.

Kai tave apsups prieštaraujančios tikėjimui pagundos, susiūbuos tai, ką laikei nepajudinamu dalyku, kai Evangelija atrodo vien tušti žodžiai, o Bažnyčios reikalavimai ims nervinti, išlaikyk ramybę ir blaivų mąstymą. Pasištenk suvokti ne atskirai vieną ar kitą tikėjimo dogmą, tiesą, teologinį tvirtinimą, ne tą ar kitą moralinio kodekso

reikalavimą, kurie tave nervina ir todėl skatina maištauti prieš Dievą, bet priimk visą tikėjimo pozityvumą, teigiamumą sau ir savo gyvenimui. Prisimink tas dienas, kai Dievas tau pagelbėjo, kai buvai vienybėje su Juo. Prisimink, kaip tikėjimas padėjo išsaugoti tėvynės meilę tremtinių ir politinių kalinių širdyse. Suprask, kad be tikėjimo į Jėzų Kristų eiti nėra kur, nes nėra pas ką. Abejonės gal ir neišsisklaidys ir sunkumai neišnyks, tačiau tu būsi kur kas tvirtesnis su Kristumi nei be jo. Ir tai yra svarbiausia.

TIKRASIS ŠVARUMAS

22 eilinis sekmadienis (B)

Įst 4, 1–2. 6–8; Jok 1, 17–18. 21b–22. 27; Mk 7, 1–8. 14–15. 21–23

Fariziejai ir Rašto aiškintojai niekada nesisėsdavo valgyti nesiplovę rankų. O po turgaus rankas plaudavo net iki alkūnių. Todėl pamatę, jog kai kurie iš Jėzaus mokinių sėdasi valgyti neplautomis rankomis, ėmė murmėti ir priekaištauti, laikydami tai dideliu Mozės įstatymo pažeidimu. Tačiau Jėzus ėmė ginti savo mokinius. Atrodo, kai kuriems nevalyviems ir netvarkingiems mokiniams, kurie ne visada kruopščiai plaunasi rankas, turėtų patikti, kad Jėzus gina mokinius. Viena tikybos mokytoja aprašė vos pradėjusio eiti į mokyklą vaiko maldą: *Jeigu galėčiau gimti iš naujo, prašyčiau Jėzuli man duoti juodą kūno odą. Tada nereikėtų plautis rašalo dėmių.* Jėzus nebuvo rankų prieš valgį plovimo priešininkas. Prisiminkime Jėzaus svečiavimąsi pas fariziejų Simoną. Jėzus priekaištavo, jog šis nedavė jam vandens rankoms nusiplauti, kai tuo metu moteris ašaromis plovė jo kojas. Jėzus stengėsi nugalėti pradedančias vyrauti tendencijas, laikančias paliepiamą plauti rankas tolygiu Dievo įsakymams. Palestina yra sauso ir karšto klimato kraštas, kur labai trūksta geriamojo vandens. Todėl Jėzus nepriekaištavo mokiniams, kada šie, neturėdami arti vandens, ėmė duoną neplautomis rankomis. Apaštalai, kaip paprasti žmonės, nelaikė tai didele bėda, kai nebuvo arti vandens.

Jėzus diskutuodamas su fariziejais pabrėžė, jog rankų plovimas yra žmonių paprotys. Jo negalima laikyti prilygstančiu Dievo įsakymams. Tačiau fariziejai skyrė didesnę dėmesį įsakymams, skirtiems kūno švarai, nei Dievo įsakymams, kuriuose kalbama apie žmogaus vidaus švarumą, jo sielos tyrumą. Rankų neplovimas nesuteršia mūsų sielos. O nuodėmė labai sutepa ir pažemina žmogų. Pažvelkime į mūsų gyvenimą. Čia daug žmonių sukurtų įsakymų ir įstatymų. Mes negalime jų nesilaikyti, tačiau negalime jų laikyti taip, lyg tai būtų Dievo įsakymai. Daugeliu atvejų žmonių įsakymai yra tiesiogiai susiję

su Dievo įsakymais. Pavyzdžiui, draudžiama važiuoti ir eiti per gatvę degant raudonam šviesoforo signalui. Nors tai žmonių sugalvotas eismo taisyklių įsakymas, bet kas to nepaiso, daro nuodėmę ir kelia didelį pavojų eismui, savo ir kitų gyvybei.

Tačiau ne visas gyvenimo situacijas apima žmonių įsakymai. Ne viską įmanoma numatyti. Todėl Dievas mums davė nepaprastą pagalbininką – sąžinę. Protu žmogus pažįsta Dievo balsą, kuris jį ragina daryti gera ir vengti bloga. Kiekvienas žmogus įpareigotas laikytis šio įstatymo, kuris girdimas sąžinėje ir įvykdomas mylint Dievą ir artimą. Savo sąžinės gelmėse žmogus atranda įstatymą, kurio nėra pats sau paskelbęs, bet kuriam privalo paklusti ir kurio balsas nuolat jį ragina mylėti ir daryti gera, o vengti bloga; ten, kur reikia, jis girdimas širdimi. Tai žmogaus širdyje Dievo įrašytas įstatymas. Sąžinė yra intymiausia ir slapčiausia vieta žmoguje, jo šventovė, kurioje jis lieka vienas su Dievu ir Dievo balsas aidai žmogaus širdyje. Kiekvienam reikia susikaupti norint išgirsti savo sąžinės balsą ir jo klausyti. Kristus šios dienos Evangelijoje nori, kad mūsų sąžinė būtų teisinga, išugdyta. Tokia sąžinė sprendžia teisingai. Ji sprendžia klausydamas proto, siekia tikrojo gėrio, kurio nori Kūrėjo išmintis. Mums, veikiamiems blogos įtakos ir nuolat gundomiems labiau klausyti savo pačių nuomonės ir atmesti tikrąjį Bažnyčios mokymą, būtina sąžinę ugdyti. Sąžinės ugdytas yra viso gyvenimo užduotis. Jau nuo mažens vaikus pratiname pažinti ir vykdyti sąžinės suvokiamą vidinį įstatymą. Žmogus visada turi paklusti tikram savo sąžinės sprendimui. Jeigu jis laisva valia pasielgtų priešingai, pats save pasmerktų. Būna taip, kad žmogui per mažai rūpi ieškoti tiesos bei gėrio, ir įpratusio nusidėti žmogaus sąžinė palengva kone apanka. Klaidingo dorinio elgesio pagrindas gali būti Kristus ir jo Evangelijos nepažinimas, blogi kitų pavyzdžiai, pasidavimas aistroms, netinkamai suprastos sąžinės autonomijos siekimas, nesiskaitymas su Bažnyčios autoritetu ir jos mokymu, tikro atsivertimo ir krikščioniškos meilės stoka.

Parengė mons. Artūras Jagelavičius

Kunigų šventimai

Birželio 13 d. Čikagoje, Visų Šventųjų Karalienės bazilikoje, su kitais septyniais jėzuitais kunigu iššventintas **Lukas Laniauskas SJ**. Jėzaus draugija Šiaurės Amerikoje pasidžiaugė, kad šią vasarą Kanadoje ir Amerikoje iššventinama daugiausia jėzuitų kunigų per pastaruosius 15 metų, iš viso 28 jėzuitai.

Lukas Laniauskas SJ gimė 1984 m. Klivlende, JAV. Nuo 2004 m. priklauso Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijai. Pirmoji kunigo tarnystės vieta – Čikagos Šv. Ignaco kolegijos kapelionas.

-vr-

Paskyrimas

2015 m. liepos 11 d. Vyskupų kongregacijos prefektas kardinolas Marc Ouellet Kauno arkivyskupą **Lionginą Virbalą** paskyrė Panevėžio vyskupijos apaštališkuoju administratoriumi iki tol, kol jo įpėdinis vyskupas, kuris dar turės būti paskirtas, perims pareigas.

-P-

Kunigų paskyrimai

Šiaulių vyskupijoje

Kun. **Rimantas Pranskaitis** atleistas iš Šiaulių Šv. Jurgio parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Kairių Švč. Mergelės Marijos, Belaisvių Vaduotojos ir Kuru Šv. Antano parapijų klebonu.

Kun. **Arūnas Urbelis** atleistas iš Kelmės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos klebono, Kelmės dekanato dekanato pareigų ir išleistas gydytis.

Kun. **Povilas Šliauteris** atleistas iš Kužių Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos klebono pareigų ir paskirtas Šiaulių Šv. Jurgio altaristu.

Kun. **Mindaugas Grigalius** atleistas iš Šiaulių Šv. Jurgio parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Kelmės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos klebonu ir Kelmės dekanato dekanu.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis

Birželio 30 d. Vilniuje vyko Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis. Jame dalyvavo kardinolas A. J. Bačkis, arkivyskupai G. Grušas, S. Tamkevičius, P. López Quintana, arkivyskupas nominantas L. Virbalas; vyskupai E. Bartulis, J. Boruta, J. Ivanauskas, J. Kauneckas, K. Kėvalas, R. Norvila, A. Poniškaitis, L. Vodopjanovas.

Plenarinį posėdį įžanginiu žodžiu pradėdamas apaštališkasis nuncijus Lietuvai arkiv. Pedro López Quintana pasveikino susirinkusiuosius ir palinkėjo gero darbo.

Į posėdį susirinkę vyskupai svarstė, kaip švęsti artėjančius popiežiaus paskelbtus Gailestingumo metus. Jau anksčiau nutarus, kad šventimas vyks trimis – nacionaliniu, vyskupijų ir parapijų – lygiais, buvo svarstomi konkretūs pasiūlymai ir idėjos. Ketinama 2016 m. pavasarį organizuoti nacionalinį Gailestingumo kongresą, didžiuosiuose šalies miestuose suorganizuoti jau išpopuliarėjusią akciją „24 valandos Viešpačiui“, kuomet bažnyčios bus atviros maldai visą parą. Per visus metus ypač daug dėmesio bus skiriama Gailestingumo versmei – Atgailos sakramentui; bus skatinami gailestingumo darbai, malda ir piligriminės kelionės. Jubiliejinių Gailestingumo metų šventimas Lietuvoje bus derinamas prie Šv. Sosto parengtos jubiliejinės šventimo programos: vyskupijose vyks įvairius Dievo Gailestingumo aspektus atskleidžiantys renginiai. LVK Šeimos reikalų tarybos pirmininkas kard. A. J. Bačkis kalbėjo apie pasirengimą spalio mėnesį vykšančiai eilinei Vyskupų sinodo asamblėjai Romoje bei aptarė šeimų sielovadą mūsų krašte. Vyskupai aptarė kai kuriuos Sinode numatytus svarstyti klausimus, daug dėmesio skirta išsiskyrusiųjų sielovados galimybėms. Ganytojai solidarizuojasi su popiežiaus kvietimu melstis už artėjančią Sinodą ir kviečia melstis visus Lietuvos tikinčiuosius.

Popiežiui patenkinus LVK Visuomenės informavimo priemonių komisijos pirmininko arkiv. S. Tamkevičiaus atsistatydinimo iš Kauno arkivyskupo metropolito pareigų prašymą, buvo renkamas naujas šios komisijos pirmininkas. Juo vyskupai išrinko paskirtąjį Kauno arkivyskupą metropolitą L. Virbalą. LVK Vienuolijų reikalų komisijos pirmininkas vysk. L. Vodopjanovas papasakojo susirinkusiems apie tai, kaip rugpjūčio 29 d. Vilniuje, Bernardinų sode, vyks Vienuolijų palapinių šventė bei kaip vyskupijose bus švenčiama vienuolių įžadų atnaujinimo diena. Vyskupai daug dėmesio skyrė naujojo Lietuvos *Caritas* profilio klausimui, svarstė, koks turėtų būti optimalus nacionalinio bei vyskupijų *Caritas* santykis, kad kuo geriau būtų atsiliepiama į tuos socialinius ir dvasinius poreikius, kurie yra aktualūs Lietuvoje.

LVK atstovas Europos Sąjungos Vyskupų Konferencijų Taryboje (COMECE) vysk. R. Norvila papasakojo susirinkusiems apie anksčiau šiais metais įvykusį šios organizacijos suvažiavimą, pasidalijo išpūdžiais iš susitikimų su Europos Komisijos vadovais bei apibūdino pasikeitimus ES struktūrose. Šio plenarinio posėdžio svečias prof. Boguslavs Gruževskis pristatė į posėdį susirinkusiems vyskupams Lietuvos *Caritas* inicijuotą sociologinį tyrimą „Skurdas Lietuvoje“ bei jo išdavas.

LVK atstovu aplinkos apsaugos klausimams buvo išrinktas LVK Vienuolijų reikalų komisijos pirmininkas vysk. L. Vodopjanovas, o Prancūzijos lietuvių kapelionu naujai dvejų metų kadencijai patvirtintas kun. M. Mitkevičius. Nauju Mišrios dvišalės komisijos nariu išrinktas LVK generalinis sekretorius

kun. K. Smilgevičius. Už tvirtą bei įtaigų krikščioniško gyvenimo liudijimą Lietuvos katalikų Bažnyčios ganytojai padėkojo Kauno arkivyskupo metropolito tarnystę pabaigusiam buvusiam ilgamečiam LVK pirmininkui arkiv. S. Tamkevičiui. Už darbą dėkoti ir savo kadenciją pabaigusiam LVK generalinio sekretoriaus pavaduotojui kun. D. Trijoniui, kuris jau pradėjo eiti Telšių Šv. Antano Paduviečio katedros administratoriaus pareigas.

Kitas Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis vyks lapkričio 23–27 d. Vilniuje.

-lvks-

Ingreso iškilmės Kauno arkikatedroje bazilikoje

Liepos 11-ąją, Bažnyčiai švenčiant Šv. Benedikto, Europos globėjo, šventę, į arkivyskupo metropolito sostą Kauno arkikatedroje įžengė ir šiomis iškilmingomis apeigomis pareigas pradėjo eiti Šventojo Tėvo Pranciškaus šių metų birželio 11 d. paskirtas Kauno arkivyskupas metropolitas Lionginas Virbalas SJ.

Dievui dėkojo ir ingresą šventė, arkikatedroje paskelbtą popiežiaus Pranciškaus bulę apie naujojo Kauno arkivyskupo metropolito paskyrimą bei paliaujus uždėjimą džiaugsmingais plojimais sutiko garbūs iškilmių svečiai ir visa gausi į arkikatedrą susirinkusi bendruomenė – apaštališkasis nuncijus Baltijos kraštams arkivyskupas Pedro López Quintana, visi Lietuvos vyskupai bei Minsko–Mogiliovo arkivyskupijos augziliaras Yury Kasabutski, per šimtą įvairių vyskupijų kunigų, arkivyskupijoje įsikūrusių vienuolinių kongregacijų seserys ir broliai vienuoliai, gausūs tikintieji, tarp jų ir institucijų, įvairių bažnytinių organizacijų atstovai. Drauge meldėsi Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios Vilniaus ir visos Lietuvos arkivyskupas Inokentijus, Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupas Mindaugas Sabutis, Lietuvos evangelikų reformatų generalinis superintendentas Tomas Šernas, Stačiatikių Kauno Apreiškimo Švč. M. Marijai bažnyčios klebonas t. Nikolajus Murašovas.

Iškilmėse dalyvavo LR prezidentė Dalia Grybauskaitė, Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis, keli LR Seimo nariai, Kauno miesto meras Visvaldas Matijošaitis bei aplinkinių rajonų merai, Kauno universitetų rektoriai, įvairių organizacijų atstovai. Iškilmės iš arkikatedros pagrindiniu kanalu tiesiogiai transliavo Lietuvos televizija (kommentavo kun. Artūras Kazlauskas) ir *Marijos radijas*.

Prieš iškilmės vidudienį iš istorinės, didžiojo Žemaičių ganytojo M. Valančiaus laikus menančios buvusios kurijos pastato (dabar Arkivyskupijos muziejus ir kardinolo Vincento Sladkevičiaus memorialinis butas) atėjęs arkivyskupas Lionginas Virbalas, lydimas Konsultorių kolegijos narių – prel. prof. Vytauto Stepono Vaičiūno OFS bei mons. Augustino Paulausko, prie didžiųjų arkikatedros durų buvo pasitiktas šventovės administratoriaus kun. Evaldo Vitulskio. Pabučiavęs kryžių, apšlakstęs švęstu vandeniu save ir visus pasitikusius arkivyskupas L. Virbalas įžengė į arkikatedrą ir pirmiausia trumpai pasimelsti užsuko į Švenčiausiojo Sakramento koplyčią. Arkivyskupas šioje koplyčioje už arkivyskupiją bei savo tarnystę meldėsi ir ingreso išvakarėse. Dviejų valandų Eucharistijos adoracijoje dalyvavo arkivyskupijos ganytojai, kunigai. Be seserų vienuolių būrelio, kitų tikinčiųjų, buvo ir jaunų žmonių, kurie giedojo.

Bendruomenės giedojimui vadovavęs jungtinis arkikatedros „Cantate“, VDU KTF „Veritas“ ir Jėzuitų bažnyčios choras (vad. Vita Liaudanskaitė-Vaitke-

Kun. **Tomas Reinys** atleistas iš Meškuičių Šv. Stanislovo, Rudiškių Šv. apaštalų Pilypo ir Jokūbo parapijų klebono pareigų ir paskirtas Kužių Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos klebonu.

Mons. **Gintas Sakavičius** atleistas iš Radviliškio Švč. Mergelės Marijos Gimimo, Polekėlės Švč. Mergelės Marijos Širdies parapijų klebono bei Radviliškio dekanato dekanato pareigų ir paskirtas Kražių Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo, Karklėnų Šv. Baltramiejaus, Pašilės Šv. Jurgio parapijų klebonu.

Kun. **Tadas Rudys** atleistas iš Kairių Švč. Mergelės Marijos, Belaisvių Vaduotojos ir Kurų Šv. Antano parapijų klebono pareigų, paliktas eiti ankstesnes pareigas ir paskirtas Radviliškio Švč. Mergelės Marijos Gimimo, Polekėlės Švč. Mergelės Marijos Širdies parapijų klebonu bei Radviliškio dekanato dekanu.

Kun. **Kęstutis Daknevičius** atleistas iš Šiaulių Šv. apašt. Petro ir Pauliaus katedros parapijos altaristo pareigų ir išleistas gydytis.

Kun. **Vytautas Ripinskis** atleistas iš Kražių Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo, Karklėnų Šv. Baltramiejaus, Pašilės Šv. Jurgio parapijų klebono pareigų ir paskirtas Meškuičių Šv. Stanislovo bei Rudiškių Šv. apaštalų Pilypo ir Jokūbo parapijų klebonu.

-š-

Vilkaviškio vyskupijoje

Kun. **Vitalijus Golinis** atleistas iš Slavikų ir Sudargo parapijų klebono pareigų.

Kun. **Donatas Rolskis** paliktas eiti visas turėtas pareigas ir paskirtas Slavikų parapijos klebonu.

Kun. **Zenonas Stepanauskas** paliktas eiti visas turėtas pareigas ir paskirtas Sudargo parapijos klebonu.

-Vlk-

Pasirašytas memorandumas

Birželio 26 d. Lietuvoje pasirašytas memorandumas „Santalka prieš prekybą žmonėmis ir šiuolaikinę vergovę“. Dokumentą pasirašė Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas arkivyskupas Gintaras Grušas ir Lietuvos policijos generalinis komisaras Linas Pernavas.

Dokumente sakoma: „Atsiliepdami į Šventojo Tėvo popiežiaus Pranciškaus kvietimą tarptautinei bendruomenei priimti solidaresnę ir veiksmingesnę strategiją prieš prekybą žmonėmis, tapusią gėdingu ir grėsmingu šiuolaikinės vergovės pavidalu, siekdami, kad joks žmogus nebūtų naudojamas kaip priemonė pasipelninti, pareiškiame:

Bet kokia prekyba žmonėmis ir vergiškas išnaudojimas tiek Lietuvoje, tiek kitose valstybėse pažeidžia žmogaus orumą, meta iššūkį ne tik nusikaltimo aukoms, bet ir visai civilizuotai žmonių, silpnina tikėjimą teisingumu, griauna tarpusavio pasitikėjimą visuomenėje, žeidžia valstybės tarptautinį autoritetą.

Lietuvos Katalikų Bažnyčia ir Lietuvos policija sutelks jėgas šiuolaikinės vergovės problemoms spręsti, derins veiksmus nepakantumui nužmoginančioms gyvenimo ir darbo sąlygoms stiprinti, skatins priešintis asmens orumo žeminimui, beatodairiškam žmonių išnaudojimui siekiant pasipelninti. Bus bendradarbiaujama užkertant kelią visų formų prekybai žmonėmis ir žmogaus kūno dalimis, nustatant prekybos žmonėmis aukas, pagal kompetenciją teikiant joms pagalbą ir užtikrinant jų asmeninį saugumą.

Kviečiame kitas Bažnyčios, valstybės ir teisėsaugos institucijas, savivaldybes, nevyriausybinės organizacijas, vietas ir užsienio lietuvių bendruomenes jungtis prie šio memorandumo ir pagal kompetenciją bei galimybes dirbti teisingos ir darnios Lietuvos labui.“

-viltensis.lt-

vičienė) bei solistas Mindaugas Zimkus iškilmes pradėjo giesme „Dievas – mūsų prieglauda ir stiprybė“ dvasininkams ateinant prie Didžiojo altoriaus.

„Šis mūsų Eucharistijos šventimas yra didžiulio džiaugsmo ir bendrystės momentas. Tai mums atsiverianti galimybė iš naujo išraiškingai patirti Kristaus įkurtos Bažnyčios paveikslą. Tai yra jo misijos vaisius, viena ir visuotinė, paties Jėzaus patikėta apaštalams, išliekanti amžiams savo įpėdinių pastoracinėje tarnystėje“, – sakė arkiv. L. Virbalą ir kitus iškilnių dalyvius sveikindamas apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro López Quintana. Sykiu jis perdavė Šventojo Tėvo Pranciškaus meilę ir solidarumą, išreiškė ir savo džiaugsmą dėl popiežiaus siuntimo ir patikėtos privilegijos uždėti naujam arkivyskupui palijų (Romos Šv. Agnietės vienuolyne išaustą baltos ėriuko vilnos juostą).

Apaštališkasis nuncijus vėliau pakvietė viešai paskelbti popiežiaus Pranciškaus 2015 m. birželio 11 d. apaštališkąjį laišką. Lietuvišką popiežiaus bulės vertimą perskaitė kurijos kancleris mons. Adolfas Grušas:

„Vyskupas Pranciškus, Dievo Tarnų Tarnas, Garbingajam Broliui Lionginui Virbalui SJ, iki šiol – Panevėžio vyskupui, perkeltam į metropolinį Kauno sostą, siunčia sveikinimą ir apaštališkąjį palaiminimą. Kadangi reikia pasirūpinti metropoline Kauno Bažnyčia, kurios sostas, atsistatydinus Jo Ekscelencijai [arkivyskupui] Sigitui Tamkevičiui SJ, lieka laisvas, Mes, būdami Šventojo Petro Soste ir rūpindamiesi visos Viešpaties kaimenės gėriu, išklausę Vyskupų kongregacijos nuomonę, Tave, Garbingasis Broli, apdovanotą pripažintomis proto ir širdies savybėmis bei patyrusį sielovados reikalų žinovą, laikome tinkamu paskirti jai vadovauti. Tad Mūsų aukščiausiaja apaštališkąja galia, atleidę nuo ankstesnių pareigų Panevėžio vyskupijai, skiriame Tave Kauno arkivyskupu metropolitu su visomis teisėmis ir pareigomis. Taip pat pavedame Tau pasirūpinti, kad šis raštas būtų perskaitytas Tau patikėtiems kunigams ir visiems žmonėms. Juos raginame, kad Tave mielai priimtų ir vieningi su Tavimi išliktų. Galiausiai, Garbingasis Broli, sekdamas Kristaus, Ganytojų Vado, pavyzdžiu, stenkis labai svarbias vyskupo pareigas vykdyti puoselėdamas tokią meilę, kokią mūsų Mokytojas per Paskutinę Vakarienę paliko kaip savo aukščiausią testamentą (plg. *Jn* 15, 9–17), nes meilė yra įstatymo pilnatvė (plg. *Rom* 13, 10). Šventosios Dvasios Guodėjos dovanos, mūsų Šiluvos Dievo Motinai globojant, visada telydi Tave ir šią labai brangią bažnytinę bendruomenę mylimoje Lietuvoje.“

„Aš, Lionginas Virbalas SJ išrinktas Kauno arkivyskupas metropolitas, tvirtai tikiu ir išpažįstu visa, kas sudaro Tikėjimo Išpažinimą“, – šiais žodžiais klūpėdamas priešais nuncijų visų akivaizdoje arkivyskupas pradėjo Tikėjimo išpažinimą, o vėliau jam buvo uždėtas palijus – išskirtinis metropolito galios ir bendrystės su Apaštalų Sostu, Gerojo ganytojo bei paties Kristaus, Nukryžiuotojo Avinėlio, ženklas. Šį palijų birželio 29 d. Šv. Petro bazilikoje Vatikane palaimino ir įteikė popiežius Pranciškus, kurio sprendimu palijai nuo šiol uždėdami ne Vatikane, bet vyskupo katedroje, vietinėje bažnyčioje, bendruomenės akivaizdoje ir bendrystėje. Palijų popiežiaus ir visos Romos Bažnyčios vardu apaštališkasis nuncijus uždėjo sakydamas:

„Visagalio Dievo garbei, Palaimintosios Mergelės Marijos ir šventųjų apaštalų Petro ir Pauliaus šlovei, pagerbdami Romos popiežiaus Pranciškaus ir Šventosios Romos Bažnyčios vardu Tau patikėtą Kauno katedrą, kaip metropolito galios ženklą perduodame palijų, paimtą nuo šventojo Petro Išpažinimo altoriaus, kad jį dėvėtum savo bažnytinėje provincijoje. Tebus šis palijus Tau vienybės

simbolis ir bendrystės su Apaštalų Sostu ženklas; tebus jis meilės ryšys ir evangelinės tvirtybės paskata, kad mūsų didingoj Dievo ir visų ganytojų vadovo Jėzaus Kristaus atėjimo ir apsireiškimo dieną drauge su Tau patikėta kaimene būtum apvilktas nemarumo ir garbės drabužiu.“

Arkiv. L. Virbalą pasveikinęs apaštališkasis administratorius arkiv. Sigitas Tamkevičius perdavė jam ganytojo lazda – pastoralą, o jį įteikdamas sakė: „Prisrinkusi pilnutėlė arkikatedra rodo, kaip žmonėms rūpi vyskupo tarnystė. Šie žmonės viliasi, kad naujajame ganytojuje švies Viešpaties veidas. Perduodu ganytojo lazda – pastoralą, kurį esu gavęs iš kardinolo Vincento Sladkevičiaus. Šis pastoralas yra istorinis, jį naudojo pirmasis arkivyskupijos ganytojas arkivyskupas Juozapas Skvireckas. Ši ganytojo lazda – Viešpaties kvietimas būti geruoju ganytoju, kuriam rūpi Viešpaties kaimenė.“ Arkivyskupas palinkėjo savo įpėdiniui popiežiaus Pranciškaus žodžiais, kuriuos jis pasakė birželio 29 d. naujiems arkivyskupams, ragindamas būti maldos ir tikėjimo mokytojais, o ypač šiais laikais reikalingiausiais liudytojais. Arkiv. S. Tamkevičius pažadėjo maldos paramą, kad šis popiežiaus palinkėjimas tobulai jo tarnystėje išsipildytų.

Apaštališkasis nuncijus palydėjo arkiv. L. Virbalą į arkivyskupo sostą tuo išreikšdamas, jog nuo šiol jam tenka ganytojiškasis rūpinimasis arkivyskupija. Susirinkusieji arkikatedroje šias istorines akimirkas sutiko džiaugsmingais plojimais ir padėka Dievui.

Klusnumą ir pagarbą naujam arkivyskupui metropolitui Kauno arkivyskupijos kunigų vardu pažadėjo arkikatedros administratorius kun. Evaldas Vitulskis, kun. Vytautas Kazimieras Pesliakas ir kun. Darius Vasiliauskas. Arkivyskupijoje veikiančių vyrų vienuolių vardu – kun. Aldonas Gudaitis SJ, kun. Paulius Saulius Bytautas OFM bei kun. Tomaszas Pilchas OFM Cap. Moterų vienuolių vardu – seserų vargdienių, širdiečių ir benediktinių (Kauno) kongregacijų vyresniosios ses. Viktorija Plečkaitytė MVS, ses. Asta Venskauskaitė ACJ bei ses. Juozapa Valerija Strakšytė OSB. Kaip pasauliečių atstovai, arkivyskupą pasveikino penkių vaikų Jonės ir Dariaus Chmieliauskų šeima drauge su seneliais. Kaip patys sakė, jie arkivyskupą pasveikino vardu visos arkivyskupijos šeimos, tėvų, senelių ar netgi prosenelių, visų kenčiančių, žaizdotų ir ypač vaikų, nepatiriančių tėvų meilės, paprašydami tėviškos globos.

Garbės himnu vėliau pradėtai iškilmingai Eucharistijai vadovavo arkivyskupas metropolitas Lionginas Virbalas, o ją koncelebravo nuncijus arkivyskupas Pedro López Quintana, kardinolas Audrys Juozas Bačkis, Kauno arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius SJ, Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, Kauno arkivyskupijos augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas, Telšių vyskupijos augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, Panevėžio vyskupai emeritai Jonas Kauneckas ir Juozas Preikšas, LVK generalinis sekretorius kun. Kęstutis Smilgevičius ir kiti iškilnėse dalyvavę kunigai. Asistą rengė Kauno kunigų seminarijos klierikai.

„Dievas nuolat rūpinasi savo žmonėmis, Jis pats gano savo Bažnyčią, saugo ir veda ją per laikų kaitą, pašaukdamas laikinus ganytojus ir jiems patikėdamas savo meilės rūpestį. Popiežiaus Pranciškaus skyrimu atvykstu į šią garbingą Kauno arkivyskupiją kaip naujas jos ganytojas. Dveji metai Panevėžio vyskupijoje buvo tik gera pradžia, leidusi pažinti vyskupo tarnystės galimybes ir sunkumus. Dabar vėl turėsiu pradėti naują etapą. Šį skyrimą priimu pasitikėdamas

Arkivyskupo S. Tamkevičiaus ir arkivyskupo L. Virbalo spaudos konferencija

Liepos 9 d. Kauno arkivyskupijos kurijoje vyko abiejų ganytojų – ordinaro tarnystę užbaigiančio arkivyskupo, tuo metu apaštališkojo administratoriaus Sigitos Tamkevičiaus bei paskirtojo arkivyskupo Liongino Virbalo – spaudos konferencija. Ją vedė arkivyskupijos atstovas spaudai Darius Chmieliauskas, dalyvavo per dvi dešimtis žurnalistų – televizijos, radijo, dienraščių, interneto portalų bei kitų žiniasklaidos priemonių atstovų. Ganytojų susitikimas su žurnalistais, sukėlęs nemenką jų susidomėjimą, vyko draugiškoje aplinkoje, žurnalistai gyvai domėjosi iš tiesų istoriniais pasikeitimais Kauno arkivyskupijoje bei Lietuvos Bažnyčioje, uždavė klausimų abiem ganytojams, domėdamiesi tolesne arkivyskupo S. Tamkevičiaus tarnyste bei būsimo arkivyskupijos ordinaro L. Virbalo sielovados prioritetais ir kt.

„Per 24 metus buvo pakankamai daug iššūkių, bet tiems iššūkiams rasti ir atsakymai“, – sakė arkivyskupas S. Tamkevičius, prisimindamas, kaip prieš 24 metus tame pat kurijos pastate dėstė tikyba J. Naujalio muzikos mokyklos moksleiviams. Tuo metu beveik visos bažnytinio gyvenimo sritys, sunaikintos sovietmečiu, turėjo būti atkurtos, kaip ir atimti pastatai atstatyti. Rūpesčiai apėmė nuo pastatų sugrąžinimo, remontų iki institucijų atkūrimo ieškant žmonių, finansų. Didelis rūpestis buvęs tifybos mokytojų rengimas visos Lietuvos mokykloms, vienintelė tuo metu Lietuvoje Kauno kunigų seminarija, kuri, kaip pastebėta, ypač Nepriklausomybės atkūrimo pradžioje iš tiesų sulaukdavo kur kas daugiau stojančiųjų nei šiandien. Arkivyskupas išskyrė eitas LVK pirminko pareigas, Kauno arkivyskupijos II sinodą, pasidžiaugė, jog Šiluvos šventovė šiandien yra patrauklus europietiškas dvasinis centras.

„Pradžioje visai nežinojau, kas laukia. Buvo plaukimas į nežinios krantą, – tik žinojau, kad reikia sąžiningai atlikti

savo pareigą“, – sakė arkiv. S. Tamkevičius, kaip neretai būna, ir pašmaikštaudamas, jog palikdamas ordinaro tarnystę jaučiasi gerai, panašiai kaip Kolumbas, išlipdamas Amerikos krantuose. Ganytojas minėjo, jog skelbti Evangeliją šiandieninėmis sąlygomis, kai žmonėms dažniausiai rūpesčiai materialiniais dalykais užgožia dvasinius, yra pakankamai sudėtinga, tad naujojo ordinaro laukia nei kiek nemažesni iššūkiai ir išbandymai, todėl užtikrino jam savo pagalbą bei palaikymą.

Vėliau žurnalistų klausiamas, kokia bus tolesnė jo paties tarnystė, arkiv. S. Tamkevičius sakė, jog dar reikės laiko apsiprasti su nauju – arkivyskupo emerito – statusu, ir minėjo ganytojiškosios tarnystės pasirinkimo laisvę, kurią šis statusas suteikia. Ketina toliau rūpintis katalikiška žiniasklaida, vadovaudamas savo įsteigtam labdaros-paramos fondui „Bažnyčios kronika“, pagelbėti lietuvių sielovadoje užsienyje, būti aktyvus ir naudingas Bažnyčiai dalyvaudamas LVK veikloje.

„Gaunu gerą paveldą, kurį reikės išsaugoti ir per visas bangas plukdyti į priekį“, – sakė visus sveikindamas naujai paskirtasis arkivyskupas Lionginas Virbalas, be kita ko, žadėdamas toliau tęsti arkivyskupo Sigito pradėtą gerą bendravimo su žurnalistais tradiciją.

Kiek anksčiau (1995–1997 m.) tarnavęs ir Kaune, Šv. Pranciškaus Ksavero (jėzuitų) bažnyčioje, dvejus pastaruosius metus Panevėžio vyskupijai vadovavęs arkiv. L. Virbalas minėjo, jog esame įpratę visuomenėje, kad politikai artėjant rinkimams pristato savo programas. „Bažnyčioje yra truputį kitaip. Čia vienintelė programa yra Kristaus Evangelija“, – sakė ganytojas, apibūdindamas žiniasklaidos atstovams savo tarnystę kaip skelbimą, šventimą, vadovavimą, tarnavimą, rūpinimąsi parapijomis bei institucijomis, atsiliepiamą į iššūkius. Būsimasis Kauno arkivyskupijos ordinaras džiugiai pastebėjo, jog didelė dovana – arkivyskupo Sigito suburta bendradarbių komanda, ypač pasauliečių,

Dievu, kuris šaukia būti ne ten, kur pats pasirenki ar norėtum, bet ten, kur Jis siunčia“, – vėliau savo homilijoje sakė arkivyskupas metropolitas L. Virbalas.

Po homilijos visuotinėje maldoje arkivyskupijos dangiškojo globėjo Šv. Jono Krikštytojo bei šv. Benedikto užtarimu melstasi už visą Bažnyčią ir ypač už vyskupą Lionginą, kad gerasis Dievas savo malone padėtų jam atlikti apaštalų įpėdinio ir Kauno arkivyskupo tarnystę. Melstasi ir už arkivyskupijos kunigus, pašvęstuosius, šeimas, vargstančius ir kenčiančius, visus žmones, Europą bei pasaulį, kad čia Viešpačiui padedant būtų kuriama meilės civilizacija.

Iškilmų pabaigoje Kauno arkivyskupą metropolitą Lietuvos vyskupų vardu pasveikino LVK pirmininkas arkiv. Gintaras Grušas, taip pat Stačiatikių, Evangelikų liuteronų, Evangelikų reformatų Bažnyčių vadovai. Po pamaldų sveikino LR prezidentė D. Grybauskaitė, prof. V. Landsbergis. Įžengimo į arkikatedrą proga arkivyskupas metropolitas L. Virbalas suteikė apaštališkąjį palaiminimą su visuotiniais atlaidais.

Iškilmėse dalyvavusių svečių, būsimų naujojo ganytojo sielovados talkininkų ir bendradarbių priėmimas bei šilta bendrystė arkivyskupo metropolito kvietimu vėliau tęsėsi Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje.

Dievo palaimos naujai tarnystei, tęsti darbus, tačiau sykiu būti kūrybingam ir ieškoti naujų kelių Gerajai Naujienai skelbti arkiv. L. Virbalui linkėjo arkiv. emeritas S. Tamkevičius. LR Ministro Pirmininko sveikinimą perdavė patarėjas Antanas Vinkus, sveikino LR Seimo nariai, universitetų rektoriai, bažnytinės institucijos ir kt. Šiltais žodžiais ir Kauno kunigų seminarijos klierikų, Sakralinės muzikos mokyklos bei seserų benediktinių muzikiniais sveikinimais linkėta dvasios stiprybės, palaimingos sielovadinės tarnystės Kauno arkivyskupijos bendruomenėje.

„Žmogus visada esi dėka kitų“, – sakė arkivyskupas L. Virbalas, dėkodamas jau amžinybėje esantiems savo tėvams, dalyvaujantiems artimiesiems, jį brandinusiems kunigams, šios šventės dalyviams ir rengėjams, linkėdamas visiems eiti tuo pačiu keliu – dangaus ir prisikėlimo link.

-kait-

Padėkota už arkivyskupo S. Tamkevičiaus SJ tarnystę

Kauno arkivyskupijos institucijos, bendruomenės dėkojo už arkivyskupo S. Tamkevičiaus tarnystę birželio 23-iosios popietę Kauno Švč. Trejybės (seminarijos) bažnyčioje drauge švęsdamos Eucharistiją, kuriai vadovavo arkivyskupas, koncelebravo arkivyskupijos augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas, seminarijos rektorius mons. Aurelijus Žukauskas, kurijos kancleris mons. Adolfas Grušas ir beveik dešimtis kunigų. Giedojo choro „Exaudi“ jaunimo kvartetas, vadovaujamas br. Eugenijaus Puzynios SJ.

Arkivyskupas sveikino visus prašydamas melstis ir kartu su juo dėkoti Dievui už jo 24 vyskupo tarnystės metus. Homilijoje ganytojas sakė: „Brangieji, jūs visi, kurie šiandien susirinkote padėkoti drauge su manimi už vyskupiškos tarnystės kelią, kažkada taip pat pasirinkote siaurą Evangelijos kelią. Jūs ne tik priėmėte Jėzų į savo gyvenimą, bet ir konkrečiai tarnaujate Bažnyčiai, tą kelią rodydami kitiems. Man, kaip ganytojui, buvo gera ilgus metus matyti jus drąsiai einančius siauru Evangelijos keliu. Kartais jūs, šiuo keliu eidami, būdavote net drąsesni už mus, dvasininkus, ir jūsų pavyzdys vertė pasitempti.

Už labai svarbią jūsų tarnystę arkivyskupijos gyvenime noriu pareikšti kuo nuoširdžiausią padėką. Gerasis Dievas teatlygina už jūsų pasiaukojamą darbą.“ Ganytojas džiaugėsi visada jautęs žmonių solidarumą ir geranoriškumą ir atsiprašė, jei kada atrodė, jog stokojo tėviškos meilės.

Po Eucharistijos pačių rengta poetine-muzikine kompozicija su ganytoju atsisveikino Kauno kunigų seminaristai. Vėliau arkivyskupo pakviesti visi susirinko į agapę kurijoje. Arkivyskupui dėkojo kurijos bei jos institucijų – Katechetikos, Šeimos, Jaunimo, *Caritas*, „Gailėstingumo versmės“ – darbuotojai, Gyvenimo ir tikėjimo instituto bei „Gyvųjų akmenų“ bendruomenės. Arkivyskupijos kurijos kiemelyje savo pirmtakui ir mokytojui kardinolui Vincentui Sladkevičiui atminti arkivyskupas S. Tamkevičius pasodino ažuoliuką. Tą pavakarę Šv. Jurgio Kankinio (pranciškonų) bažnyčioje Arkivyskupijos dienos proga buvo surengtas talentingų muzikuojančių arkivyskupijos bendruomenės narių koncertas. Vėliau ligi 24 val. adoruotas Švenčiausiasis Sakramentas meldžiantis už arkivyskupiją, jos naująjį ganytoją.

Birželio 24-ąją, švęsdama savo dangiškojo globėjo Šv. Jono Krikštytojo Gimimą, Kauno arkivyskupijos bendruomenė dėkojo Dievui už arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus tarnystę, už ganytoją, tvirta ranka ir sykiu tėviška širdimi beveik du dešimtmečius vadovavusį arkivyskupijai. Išskilmė vyko Kauno arkikatedroje bazilikoje – toje pat šventovėje, kurioje prieš 24 metus, 1991 metais, vyko vyskupo Sigito konsekracija, o prieš 19 metų, taip pat per Sekmines, – ingresas pradėjus eiti Kauno arkivyskupo metropolito pareigas ir kurioje per šiuos beveik du dešimtmečius buvo arkivyskupo sostas.

Arkikatedroje buvo švenčiama iškilminga Eucharistija, o jai pasibaigus pasakyta daug nuoširdžių, susirinkusiųjų plojimais palydėtų padėkos žodžių už meilę, kurią ganytojas skleidė žmonėms ir Viešpačiui, už drąsą, su kuria gynė tiesą ir krikščioniškas vertybes, už tiesumą ir sykiu žmogišką šilumą, kurią daugelis patyrė. Be arkivyskupijos bendruomenės narių – kunigų, vienuolių brolių ir seserų, pasauliečių, atėjusių malda atsisveikinti su savo ganytoju, išskilmėje dalyvavo ir kartu Eucharistiją šventė gausus būrys svečių. Atvyko apaštališkasis nuncijus Baltijos šalyse arkivyskupas Pedro López Quintana, Lietuvos vyskupai, Lietuvos stačiatikių Vilniaus ir visos Lietuvos arkivyskupas Inokentijus bei Lietuvos evangelikų liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis, LR ministras pirmininkas Algirdas Butkevičius, Seimo bei Vyriausybės nariai, Kauno savivaldos atstovai, universitetų rektoriai, kitų švietimo įstaigų bei įvairių organizacijų vadovai.

Sveikindamas visus ir pradėdamas iškilmingą Eucharistiją, jos liturgijai vadovavęs arkivyskupas S. Tamkevičius kvietė melstis už Kauno arkivyskupiją bei visą Bažnyčią Lietuvoje, už tėvynę Lietuvą ir visų ateitį joje.

Eucharistiją koncelebravo arkivyskupas Pedro López Quintana, kardinolas Audrys Juozas Bačkis, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, Panevėžio vyskupai emeritai Jonas Kauneckas ir Juozas Preikšas, Kauno arkivyskupijos augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas, Telšių vyskupijos augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, LVK generalinis sekretorius kun. Kęstutis Smilgevičius, LVK delegatas užsienio lietuvių sielovadai prel. Edmundas Putrimas ir daugiau kaip aštuoniasdešimt kunigų. Liturgijoje patarnavo diakonai ir Kauno kunigų seminarijos auklėtiniai. Giedojo arkikatedros choras, vadovaujamas Vitos Liaudanskaitės-Vaitkevičienės, solistai Tomas Ladiga ir Mindaugas Zimkus.

kurie profesionaliai atlieka savo pareigas, ir išreiškė padėką bei ryžtą, kad jie tai tęstų.

Pakviesdamas savo pirmtaką įsitraukti į aktyvų bendruomenės gyvenimą ir atsakydamas į klausimus apie sielovados prioritetus, naujasis arkiv. L. Virbalas pabrėžė, jog Bažnyčiai svarbu būti ten, kur yra žmonių. Ganytojas išskyrė paraprijų gyvybingumo svarbą ne tik liturgijoje švenčiant savo tikėjimą, bet ir įsitraukiant į kitas veiklas. Parapijoje, kaip pabrėžta, daug kas priklauso nuo kunigo, tad svarbu, kaip kunigui sekasi būti žmonių pasiekiamam, juos išklausančiam, jiems padedančiam. Tarp kitų svarbių sričių minėta ligočių, studijuojančio jaunimo sielovada, šeimos, kurioms, ganytojo žodžiais tariant, labai reikia palaikymo. Tai ir būtų atliepas į šiandienos iššūkius, į kuriuos atsiliepiant lygiai taip svarbūs yra ir ganytojiškieji laiški, vieši kreipimaisi, pasisakymai svarbiais Bažnyčiai ir visai visuomenei krikščioniškųjų vertybių gynimo klausimais.

Į žurnalistų klausimus dėl situacijos, kai arkivyskupijos ganytojo tarnystėje „jėzuitas keičia jėzuitą“, o ir pats popiežius Pranciškus yra Jėzaus draugijos narys, ir dėl galimybių Lietuvoje sulaukti Šventojo Tėvo vizito, arkiv. L. Virbalas atsakydamas atkreipė dėmesį, jog konklavoje renkant popiežių Pranciškų nebuvo nė vieno kito kardinolo jėzuito. O vyskupijų ordinarai, baigdami tarnystę, ne patys pasirenka sau įpėdinius, – vyskupų skyrimo procesas praeina kelis etapus: pasirenkant kandidatus Šventojo Tėvo atstovas, nuncijus, žvalgo, ieško, tariasi, kas galėtų perimti tos vyskupijos priežiūrą, vėliau kandidatūros apsvaistomos Vyskupų kongregacijoje ir galiausiai jos prefektas pristato pasiūlytuosius asmenis popiežiui. Istorijoje būta nemažai Bažnyčios ganytojų, kurie buvo ir vienuoliai, tačiau, pasak arkiv. Virbalo, geriausia, kai vienuolis savo pašaukimu gyvena savoje bendruomenėje, tačiau Dievui gyvenimą pašventę asmenys paklūsta Bažnyčios valiai ir eina ten, kur yra siunčiami. -kait-

LKMA suvažiavimas

Birželio 29 d. Vilniuje vyko XXIII Lietuvių katalikų mokslo akademijos (LKMA) suvažiavimas. Po šv. Mišių arkikatedros Šv. Kazimiero koplyčioje katalikai mokslininkai ir LKMA rėmėjai posėdžiavo Bažnytinio paveldo muziejuje. Suvažiavime paskelbta, kad išrinkti trys nauji LKMA akademikai. Jais tapo arkiv. dr. Gintaras Grušas, buvęs Lietuvos ambasadorius prie Šventojo Sosto ir Maltos ordinui filologas bei istorikas dr. Vytautas Ališauskas ir istorikas dr. Darius Baronas. Šiuo metu yra 26 LKMA akademikai.

Suvažiavimo plenariniuose posėdžiuose pristatyti mokslinių tyrimų projektų „Lietuvos atsivertimas: pagonys barbarai tampa vėlyvųjų Viduramžių krikščionimis“, „Krikščionys Lietuvoje prieš ir po Atgimimo“ bei „Naujų baltų mitologijos ir religijos šaltinių tyrimas ir publikavimas“ rezultatai. Pranešimus skaitė Darius Baronas, Stephen C. Rowell, Irena Eglė Laumenskaitė, Nerija Putinaitė, Paulius Subačius, Vytautas Ališauskas. Suvažiavime šešerių metų kadencijai išrinkta naujoji LKMA Centro valdyba (akademikai vysk. Jonas Boruta SJ, Vytautas Ališauskas, Darius Baronas, Danutė Gailienė, Liudas Jovaiša, Arūnas Streikus, Paulius V. Subačius) pirmajame posėdyje išrinko LKMA vadovus: Centro valdybos pirmininkė – akad. prof. habil. dr. Danutė Gailienė, vicepirmininkas – akad. prof. dr. Paulius V. Subačius, mokslinis sekretorius – akad. dr. Darius Baronas.

LKMA yra seniausia veikianti Lietuvos akademinė organizacija, įkurta 1922 m. Ji vienija skirtingų sričių lietuvių mokslininkus bendram mokslo, kultūros ir visuomeniniam darbui. LKMA priklauso pasaulinei katalikų intelektualų asociacijai „Pax Romana“, laikoma pirmąją katalikų akademikų pasauliečių organizacija Europoje. -ps-

LJD spaudos konferencija

Birželio 25 d. Alytaus miesto savivaldybėje vykusioje Lietuvos jaunimo dienų

Vėliau homiliją sakęs arkivyskupas atkreipė dėmesį į šv. Jono Krikštytojo misiją – tiesti kelią pasaulio Gelbėtoji bei į tai, jog Dievas skiria misiją ir kiekvienam žmogui. Su pagarba ir dėkingumu paminėjo tarnystės kelyje jį lydėjusius žmones. „Mano didžiausias noras, kad arkivyskupija, susidedanti iš dvasininkų, vienuolių ir pasauliečių, ateityje išliktų kaip tvirta, vieninga šeima, spinduliuojanti meile ir nuolat ieškanti tų, kurie dar nesuradę Evangelijos kelio“, – sakė homiliją užbaigdamas arkivyskupas.

Iškilmės pabaigoje, prieš ganytojiškąjį palaiminimą, padėkos žodį tarė apaštališkasis nuncijus Baltijos šalyse arkivyskupas Pedro López Quintana. „Su dideliu jauduliu ir liūdesiu susirinkome čia kartu su jumis, brangus arkivyskupe, su Lietuvos vyskupais, Kauno tikinčiaisiais, kad dar kartą parodytume jums mūsų atsidavimą ir išreikštume nuoširdžią padėką už jūsų apaštališkosios tarnystės Kristaus Bažnyčiai ir Lietuvai pasiaukojamą liudijimą. Norime padėkoti jums, kad jūs visada buvote pavyzdys, ypač per šiuos 25 vyskupystės metus“, – sakė apaštališkasis nuncijus, šiuo ypatingu momentu taip pat ir Šventojo Tėvo vardu, kuriam turi garbės atstovauti, naujai išreikšdamas nuoširdų dėkingumą už tikėjimą ir darbus dėl didesnio Bažnyčios gėrio. Padėkos žodyje, be kita ko, paminėta, jog visomis aplinkybėmis, ir tada, kai buvo persekiojamas ir kalinamas, arkivyskupas išliko atsidavęs ir vienybėje su Dievo tauta iš meilės Viešpačiui ir Evangelijai. Geru žodžiu buvo atsiliepta apie arkivyskupo drąsą, gerą valią, uolumą.

Ilgiausių metų, sveikatos linkėjęs stačiatikių arkivyskupas Inokentijus sakė pažįstantis ganytoją kaip tikėjimo į Kristų liudytoją, kaip Tėvynės patriotą, dėkojo už atvirumą, brolišką pagalbą, už gerą krikščionišką sielą, kad arkivyskupas yra žmogus, su kuriuo džiugu ir lengva bendrauti.

Lietuvos evangelikų liuteronų vardu vyskupas M. Sabutis padėjo arkivyskupui, kad telkė krikščionis svarbiais Bažnyčiai ir visuomenei šeimoms, gyvybės gynimo klausimais turėdamas viltį, jog drauge galima daugiau nuveikti. „Norėčiau nugyventi gyvenimą, panašų į jūsų“, – sakė liuteronų vyskupas, pareiškdamas, jog arkivyskupas kaip tikėjo, taip sakė, kaip sakė, taip ir gyveno.

„Šiandien dėkojame Dievui už ilgus jūsų dvasinės tarnystės metus. Ištikimybė savajam pašaukimui nuo parapijos vikaro iki arkivyskupo ir LVK pirmininko pareigų jums suteikė išvermės darbuotis Bažnyčios ir Tėvynės labui. Vertinu asmeninį Jūsų indėlį atkuriant Lietuvos Nepriklausomybę, suteiktą atvirą, stiprų žodį ir kilnų asmeninį pavyzdį. Jūsų tikėjimas ir toliau įkvepia aukotis ir dirbti kuriant teisingesnę Lietuvos dabartį ir ateitį“, – sakė ministras pirmininkas Algirdas Butkevičius.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos vardu daugiau kaip dešimtmetį vadovaujamas pareigas LVK ėjusiam arkivyskupui padėkos žodį tarė LVK *Iustitia et pax* komiteto pirmininkas, arkivyskupo bendražygis ir brolis vyskupystėje vysk. Jonas Kauneckas. Kauno arkivyskupijos kunigų padėką perskaitė prel. prof. Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS. Ganytojui padėkota už tėviškumą, apaštališkąjį uolumą, už meilę kunigams kaip savo vaikams. Prisiimtą atsakomybę ir tikėjimą prieš dešimtmetį steigiant *Marijos radiją* Kaune priminė jo darbuotojų vardu kalbėjusi prezidentė Egidija Vaicekauskienė.

Ta pačia proga, kaip ir kasmet per Kauno arkivyskupijos dieną, arkivyskupas įteikė savo dekretais skiriamus apdovanojimus (aukščiausiu arkivyskupijos garbės ženklu – Šiluvos Dievo Motinos medaliu) už krikščioniško gyvenimo

liudijimą ir tarnavimą Bažnyčiai labiausiai nusipelnusiems jos nariams, taip pat įteikė 2015 metų Labdaros ir paramos fondo „Bažnyčios kronika“ apdovanojimus, kurie Pasaulinės komunikavimo dienos proga per Šeštines buvo skirti žurnalistėms Dianai Adomaitienei ir Ievai Urbonaitei-Vainienei. Vėliau šventė tęsėsi Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje. -kait-

Lietuvos jaunimo dienos

Į birželio 27–28 d. Alytuje vykusias septintąsias Lietuvos jaunimo dienas (LJD) „Kur jūsų lobis, ten ir jūsų širdis“ (Lk 12, 34) susirinko apie 6000 jaunų žmonių iš visos Lietuvos, dar apie 400 savanorių jau visą savaitę rengėsi šiam jaunimo susitikimui. Sporto ir rekreacijos centre tikėjimo šventė prasidėjo išpūdinga atidarymo ceremonija, kurios metu visus pasveikino Vilkaviškio vyskupijos vyskupas Rimantas Norvila ir Alytaus miesto meras Vytautas Grigaravičius. Kiekvienos vyskupijos atstovai dalijosi tuo, kas yra lobis jų vyskupijoje. Atidarymo šventę pajūvairino šokio grupė „Aura“.

Po Lietuvos kariuomenės paruoštų pietų jaunimas klausėsi vyskupo Kęstučio Kėvalo katechezės, kuri kvietė giliau susimąstyti apie tai, ką turime savo viduje, ką reiškia žmonių tarpusavio ryšys ir draugystė. Pasak vyskupo Kęstučio, žmogui gyvenime itin svarbu ir reikia atrasti meilę, talentą ir pašaukimą. „Svarbiausias atradimas yra supratimas, kad aš esu mylimas. Ar jums teko kada nors tai patirti? Jei šį supratimą, kad esate mylimi, turėsite, eisite kiaurai šio gyvenimo sienas. Žmogus, kuris priima Dievo meilę, tampa neįveikiamas. Dievo meilė nėra tikrai kalbos. Tai – patirtis“, – kalbėjo vyskupas Kęstutis.

Vėliau šventės dalyviai turėjo galimybę dalyvauti teminiuose užsiėmimuose Alytaus Jaunimo parke, bažnyčioje, mokyklose, muziejuje, savivaldybėje ir kitose miesto erdvėse. Buvo organizuojama daugiau nei dvidešimt susitikimų įvairiomis temomis, susijusiomis su žmogaus savęs pažinimu, šlovinimu, tikėjimu, malda, tautiškumu ir patriotiškumu, menu ir gamta, ekologinėmis problemomis.

Draugystės su Dievu vakare dalyvavę jauni žmonės buvo pakviesti išdrįsti pažvelgti į savo širdis ir jas atverti Dievui. Pasiryžti išpažinčiai Jaunimo dienų dalyvius skatino br. Stan Fortuna OFM iš Amerikos. Jo žodžiai skambėjo ne kartą: „Mums reikia meilės!“ Daugiau nei šimtas kunigų buvo pasirengę klausytis išpažinčių. Vėliau tūkstantinė minia nutilo garbindama Švenčiausiąjį Sakramentą, kuris buvo įneštas vakaro pabaigoje. Po to vyko padėkos šlovinimas kartu su LJD choru ir grupe „Ichthus“.

Sekmadienį LJD dalyvius suvienijo Gailestingumo vainikėlio malda. Po bendros maldos visi iškilminga eiseną, sekdami Jaunimo dienų kryžių, patraukė į Rotušės aikštę, kur buvo švenčiamos šv. Mišios. Joms vadovavo Vilkaviškio vyskupijos vyskupas Rimantas Norvila. Drauge šv. Mišias koncelebravo apaštališkasis nuncijus arkiv. Pedro Lopez Quintana, kardinolas Audrys Juozas Bačkis, 11 Lietuvos vyskupų ir per 60 kunigų iš visos Lietuvos.

Mišių pradžioje visus pasveikino Vilkaviškio vysk. Rimantas Norvila. Lietuvos jaunimo dienų dalyviams popiežiaus Pranciškaus sveikinimo žodį, pasirašytą Vatikano valstybės sekretoriaus kard. Pietro Parolin, perskaitė apaštališkasis nuncijus arkiv. Pedro Lopez Quintana. Sveikinime, be kita ko, sakoma, jog Šventasis Tėvas „nuoširdžiai sveikina visus susirinkusius jaunuolius užtikrindamas, kad širdimi yra kartu su jais ir vienijasi maldoje. Idant jaunuoliai galėtų

(LJD) „Kur jūsų lobis, ten ir jūsų širdis“ spaudos konferencijoje dalyvavo Lietuvos jaunimo pastoracijos tarybos pirmininkas vyskupas Arūnas Poniškaitis, Vilkaviškio vyskupijos vyskupas Rimantas Norvila, LJD koordinatore Dovilė Kačiulytė bei LJD ilgalaikė savanorė Gertrūda Gulbinaitė.

LJD koordinatore D. Kačiulytė trumpai pristatė septintąsias Lietuvos jaunimo dienas. Vysk. Arūnas Poniškaitis kalbėjo apie renginio svarbą katalikiškam jaunimui: „Lietuvos jaunimo dienos – svarbiausias tikinčio jaunimo renginys per trejus metus. Jos vyksta pagal Pasaulio jaunimo dienų pavyzdį. Tai tikėjimo šventė, atvira kiekvienam žmogui, turinčiam atvirą širdį, net tiems, kurie vis dar ieško Dievo.“

Lietuvos jaunimo dienas Alytuje organizuoti ir įgyvendinti padeda daugiau nei 300 savanorių. Apie 6000 dalyvių gyvena mokyklose, o savanoriai – Alytaus profesinio rengimo centro bendrabučiuose. Ilgalaikė savanorė G. Gulbinaitė dalijosi savo patirtimi, kad savanorystė padeda rasti savo talentus. „Savanoriai vieningi tikėjimu ir yra drąsūs jį pripažinti“, – sakė mergina.

Miesto misijos – dviejų dienų parengiamasis etapas, skirtas miesto, priimančio LJD, gyventojams. Vysk. R. Norvila paminėjo, kad miesto misijų idėja kilo daug anksčiau tokiuose Europos miestuose kaip Viena ir Budapeštas. Šių misijų tikslas ne tik parengti miestelėnus, bet ir pristatyti Gerąją Naujieną kasdieninėje erdvėje. Kunigai tikinčiųjų laukia kavinėse, organizuojami renginiai vaikams. -ljdi-

Alytaus miesto misijos

Birželio 25–26 d. Alytaus miesto erdvėse sutiktus alytiškius kalbino ir kvietė dalyvauti Alytaus miesto misijų renginiuose miesto misijų savanoriai.

Birželio 25 d. Centrinėje miesto aikštėje stovėjusioje Informacijos palapinėje prisistatė įvairios Alytaus miesto

parapijose veikiančios grupės, *Caritas*, maltiečiai. Tuo pačiu metu Šv. Brunono Kverfurtiečio, Šv. Kazimiero, Švč. M. Marijos Krikščionių Pagalbos parapijose vyko speciali programa vaikams ir jų tėvams. Kartu su savanoriais vaikai žaidė, piešė ir dalyvavo edukacinėse programose: „Žaidžiame pasaką“, „Lėlininko dirbtuvėlė“ ir kt.

15 val. Rotušės aikštėje prasidėjo popietinė miesto misijų programos dalis „Kur jūsų lobis, ten ir jūsų širdis“. Vedėjai kun. Jonas Cikana ir ses. Evelina Lavrinovičiūtė, tarę įžangos žodį, pasveikinti susirinkusiųjų į sceną pakvietė Vilkaviškio vyskupą Rimantą Norvilą ir Kauno arkivyskupijos vyskupą augziliarą Kęstutį Kėvalą. Po nuoširdžių sveikinimų Gailastingojo Jėzaus kongregacijos seserys kvietė kartu melstis Gailastingumo vainikėlio malda. Drauge su Krikščioniško gyvenimo ir evangelizacijos mokykla visi šlovino Viešpatį. Norintys galėjo atlikti išpažintį ar pasikalbėti su aikštėje buvusiais kunigais. Restorane „Charlie pizza“ Kauno I dekanato jaunimo sielovados komanda vedė protų mūšį.

Nuo 17.30 val. kavinėse alytiškių laukė kunigai. Restorane „Sky Lounge“ kun. Žydrūnas Kulpys ir kun. Egidijus Juravičius kalbėjo apie santuoką XXI amžiuje. Kavinėje „Spotas“ kun. Vaidotas Labašauskas gvildeno temą „Dvasinė kova kasdienybėje – su kuo ir dėl ko kovojate?“ Susirinkusieji ne tik įdėmiai klausėsi, bet ir aktyviai įsitraukė į diskusijas, kėlė klausimus, dalijosi liudijimais iš savo gyvenimo. Su miesto savivaldybės darbuotojais susitiko vysk. R. Norvila, prof. Vincentas Vobolevičius, g. kan. Arūnas Užupis, kun. Darius Vasiliauskas. Su miesto švietimo darbuotojais bendravo vysk. K. Kėvalas ir kun. Miroslav Dovda. Kartu su kun. Sigitu Bitkausku ir kun. Rolandu Bičkausku jie taip pat skelbė Evangeliją policijos pareigūnams.

Dieną vainikavo naktinė adoracija „Šviesa naktyje“. Dalis savanorių, išsiūsti į gatves, sutiktus žmones kvietė užteiti į Šv. Angelų Sargų bažnyčią ir susitikti su tikroju Karaliumi Jėzumi Kristumi. Va-

stiprinti ryšį su Jėzumi ir vis geriau vykdyti Viešpaties mokinių misiją, Jo Šventenybė drąsina visus Lietuvos jaunimo dienų dalyvius atrasti, kad tikėjimas yra jų tikrasis lobis, ir iš naujo atiduoti savo širdis Dievui (plg. *Lk* 12, 34). Pavesdamas visus dalyvius ir jų šeimas Mergelės Marijos ir šių Jaunimo dienų globėjo šv. Jono Pauliaus II užtarimui, popiežius Pranciškus mielai suteikia apaštališkąjį palaiminimą.“

Nuncijus irgi nuotaikingai pasveikino jaunimą: „Iš visos širdies sveikinu jus! Ir noriu priminti tuos pačius žodžius, kuriuos šventasis popiežius Jonas Paulius II mėgo kartoti jaunimui: „Esate Bažnyčios, ne mažiau ir visuomenės viltis. Nenustoju tikėti jumis, jaunimu!..“ Arkiv. Pedro Lopez Quintana paprašė maldu už Šventąjį Tėvą ir jo atstovą nuncijų.

Per Lietuvos jaunimo dienų pagrindinių Mišių pamokslą Lietuvos jaunimo pastoracinės tarybos pirmininkas vysk. Arūnas Poniškaitis, be kita ko, kalbėjo: „Ar radote lobį? Joks išmanus įrenginys neparodys, kur yra tavo širdis. Ji yra ten, kur yra tavo svajonės, mintys... Žmogaus širdis veržiasi į tai, ko ilgisi. Ji ieško lobio. Kai randa, prisipildo didelio džiaugsmo. Tokio didelio, kad dėl šio lobio gali palikti daugybę kitų dalykų, netgi viską (plg. *Mt* 13, 44). Kaip svarbu, kad tai būtų tikras lobis, o ne koks nors pigus, blizgantis jo pakaitalas. Kad atrastum lobį, o sykiu ir savo širdį, patį save, turi leistis į kelionę. Nepabėkite paskubomis. Raskite laiko išžiūrėti ir įsiklausyti, kontempliuoti tai, kas jums yra duota dovanai, kas yra dėl jūsų ir jums patikėta išmintingai globoti ir saugoti. Saugoti Dievo sukurtą pasaulį, saugoti vienas kitą, o drauge – ir savo širdį nuo per didelio susirūpinimo savimi, kuris tarsi rūdys ją suteršia ir naikina. Dievas mato žmogaus širdį. Kiekviena žmogaus širdis – tiek jaunatvišku entuziazmu trykštanti, tiek vos pradėjusi plakti dar negimusio kūdikio, tiek pavargusi ligonio, senelio širdis – yra Jo brangus lobis.“

LJD užbaigtos br. Stan Fortunos OFM pasirodymu. Jis savo charizma, atvirumu ir tikrumu pakerėjo Alytaus Rotušės aikštėje susibūrusį jaunimą ir alytiškius.

-ljudi-

Didieji Žemaičių Kalvarijos atlidai

Didieji Žemaičių Kalvarijos atlidai, kaip ir kiekvienais metais, tradiciškai prasidėjo liepos 1-osios popietę netoli Žemaičių Kalvarijos esančiame Panų kalne šv. Mišiomis. Joms vadovavo ir pamokslą pasakė Kauno kunigų seminarijos parengiamojo kurso Šiluvoje vadovas kan. Andriejus Sabaliauskas, koncelebravo keletas kunigų, patarnavo du diakonai ir Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos klierikai. Į šv. Mišias susirinko nemažas būrys tikinčiųjų, ypač gausiai rinkosi *Marijos legiono* nariai iš Telšių vyskupijos parapijų. Šv. Mišių metu buvo meldžiamasi už katalikiškąsias organizacijas bei *Marijos legioną*.

Po šv. Mišių nemažas būrys maldininkų patraukė pėsčiomis į Žemaičių Kalvarijos šventovę ir su malda ir giesme pasiekė baziliką, kur 19 val. iškilmingai buvo giedama Valandų liturgija – *Vakarinė*. Giedojo Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės parapijos grigališkojo choralo grupė, vadovaujama Vidmanto Budreckio. Mišparams vadovavo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, kartu meldėsi Kaišiadorių vyskupas ordinaras Jonas Ivanauskas, Telšių vyskupijos vyskupo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Žemaičių Kalvarijos bazilikos kapitulos kanauninkai, kiti kunigai, diakonai ir klierikai. Visus sveikindamas Telšių vyskupijos ganytojas priminė, jog Didžiuosius Žemaičių Kalvarijos atlidus pradėti iškilmingais Mišparais yra labai sena tradicija, kurią svarbu

puoselėti ir branginti. Sakydamas pamokslą Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas kalbėjo, kaip svarbu tikinčiam žmogui viską vertinti Kristaus kančios, mirties ir prisikėlimo šviesoje. Jis kvietė Kryžiaus kelyje sutikti patį Kristų bei jį lydėjusius asmenis: Veroniką, Simoną Kirenietį, verkiančias moteris, o svarbiausia iš naujo permąstyti, kokia begaline meile Dievas mus myli.

Po Mišparų apie baziliką buvo einama procesija, po kurios Telšių vyskupijos vyskupas J. Boruta SJ susirinkusiesiems priminė atleidų pelnyto sąlygas bei Šventovės ir stebuklingojo Dievo Motinos, Krikščioniškųjų Šeimų Karalienės, paveiklo istoriją. Po visų pamaldų Žemaičių Kalvarijos bazilikoje vyko naktinė Švč. Sakramento adoracija, ją, kaip ir Mišparus, tiesiogiai transliavo *Marijos radijas*.

Liepos 2 d. Didžiuosiuose Žemaičių Kalvarijos atlaiduose melstasi už katechetus ir tikybos mokytojus. Tą dieną iš pat ryto į Žemaičių Kalvariją iš visos Telšių vyskupijos rinkosi tikybos mokytojai ir parapijos katechetai. Žemaičių Kalvarijos kultūros centre Telšių vyskupijos dekanatų tikybos mokytojai ir katechetai sveikino vieni kitus tikybos mokymo mokyklose Lietuvoje 25-mečio proga. Visus pasveikino Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, renginyje dalyvavo ir jo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Lietuvos ir Telšių vyskupijos katechetikos centrų direktorius mons. kan. Rimantas Gudlinkis. Konferencijoje savo išvalgomis dalijosi Kauno arkivyskupas metropolitas nominantas Lionginas Virbalas SJ. Sveikindamas susirinkusiųjų gana didelį būrį, Telšių vyskupijos ganytojas kalbėjo apie tikybos mokytojų ir katechetų svarbų vaidmenį parapijų gyvenime, drąsino nebijoti pasitaikančių sunkumų bei iššūkių ir kvietė visus pasitikėti Viešpačiu ir, atliekant kilnią misiją Bažnyčioje, vykdyti jo valią. Išvalgomis apie vienuolinį pašaukimą ir gyvenimą su Kristumi dalijosi ses. Brigita Edita Gramauskaitė iš Kretingos. Konferencijoje kalbėjęs arkivyskupas L. Virbalas SJ išryškino džiugų tikėjimo skelbimo svarbumą. Arkivyskupas kvietė viską vertinti amžinybės šviesoje ir antgamtinės tikrovės perspektyvoje. Po konferencijos Telšių vyskupijos Katechetikos centro metodininkė Margarita Petrauskaitė ir direktorius mons. R. Gudlinkis pagerbė ir apdovanojo kvalifikaciją per šiuos metus pakėlusius tikybos mokytojus bei įteikė jiems padėkos raštus už parodytas iniciatyvas.

12 val. šv. Mišioms bazilikoje vadovavo arkivyskupas L. Virbalas SJ, koncelebravo Telšių vyskupijos vyskupas J. Boruta SJ, jo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM, nemažas būrys kunigų iš įvairių Lietuvos vyskupijų. Šv. Mišiose giedojo Plungės Šv. Jono Krikštytojo parapijos sumos choras, vadovaujamas vargonininkės Irenos Bakanauskienės. Sakydamas pamokslą arkivyskupas pabrėžė Dievo Motinos, Krikščioniškųjų Šeimų Karalienės, gyvenimo pavyzdžio svarbą. Jos šventumas, jos motiniškas pavyzdys visada aktualus. Marija, besąlygiškai ištikima Dievui, iki galo parodo, koks esminis mūsų kiekvieno pašaukimas – vykdyti Dievo valią.

Kryžiaus keliui, lankant koplytėles, vadovavo arkivyskupas nominantas L. Virbalas SJ, o Bazilikoje – Telšių vyskupijos ganytojas J. Boruta SJ. Po to tikybos mokytojams ir katechetams buvo įteikti kanoniniai siuntimai ateinantiems naujiems mokslo metams bei atminimo dovanėlės. Pasibaigus pamaldoms Žemaičių Kalvarijos parapijos namuose vyko nuotaikinga tikybos mokytojų ir katechetų agapė.

Liepos 3-iąją melstasi už policininkus, teisėjus, ugniagesius bei visus teisėtvarkos ir teisėsaugos institucijų darbuotojus. Tos dienos pagrindinėms 12 val.

karas baigtas malda už Alytaus miestą ir kraštą, jai vadovavo vysk. R. Norvila.

Birželio 26 d. nuo 9 val. ryto Šv. Angelų Sargų bažnyčioje buvo skelbiama Evangelijos žinia miestui ir kiekvienam žmogui. Skaitinius skaitė Alytaus miesto misijų savanorės Indrė Kukučionytė ir Viktorija Motukaitė, skaitinius komentavo kun. Arvydas Jakušovas, muzikinius intarpus gyvai atliko Nerijus Jakštonis, Agnė Martinaitytė, Vaiva Šuopytė bei Nojus Kondrotas. Centrinėje miesto aikštėje veikė Informacijos palapinė.

15 val. Rotušės aikštėje Viešpatį šlovino jungtinis Kazlų Rūdos Švč. Jėzaus Širdies ir Kybartų Eucharistinio Išganytojo parapijų choras. Liudijimais dalijosi „Gailėtingumo versmės“ sielovados bendruomenės nariai, kunigai klausė išpažinčių. Kavinėje „Spotas“ kun. Vytautas Mazirskas ir kun. Andrius Šidlauskas MIC kvietė užduoti kuo daugiau klausimų. Sausakimšoje erdvėje nuskambėjo ne vienas klausimas įvairiomis temomis. Netilpę į kavinę žmonės stovėjo net ant laiptų. Dienos metu vysk. A. Poniškaitis ir g. kan. A. Užupis susitiko su „Sodros“ darbuotojais, vysk. R. Norvila, kun. Nerijus Žvirblys ir kun. Marius Rudzinskas – su priešgaisrinės tarnybos pareigūnais. Vėliau vysk. R. Norvila ir kun. Leonas Jakimavičius bendravo su Alytaus rajono savivaldybės ir rajono švietimo darbuotojais. Vysk. A. Poniškaitis ir kun. M. Dovda aplankė žmones „Lankava“ darbuotojus. 18 val. šv. Mišias aukojo vyskupas ordinaras R. Norvila, Vilniaus arkivyskupijos vyskupas augziliaras Arūnas Poniškaitis, Alytaus dekanas Arūnas Užupis ir kiti kunigai.

-rj-

Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio MIC atlaidai

Liepos 5–12 d. Marijampolės Šv. Arkan-gelo Mykolo bazilikoje vyko pal. arkiv. Jurgio Matulaičio MIC paskelbimo palaimintuoju minėjimas ir atlaidai. Kiekviena atlaidų diena turėjo savo intenciją, maldininkai klausėsi katechezų, dalyvavo Mišiose palaimintojo Jurgio

Matulaičio relikvijas saugančioje Marijampolės bazilikoje, lankė palaimintojo gimtinę Lūginės kaime.

Liepos 5 d. susirinkę tikintieji dėkojo Dievui už palaimintojo užtarimu patirtas malones ir nuoširdžiai meldė prašydami jo paskelbimo šventuoju. Šv. Mišias aukojo ir homiliją sakė vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC. Vyskupas priminė tėvo Jurgio gyvenimą nuo skaudžios ir sunkios vaikystės, stebuklingo posūkio mokslo keliu iki aukšto katalikų dvasininko ir vienuolių atnaujintojo bei vadovo. Aukos liturgija prasidėjo votų atnešimu; tai tikinčiųjų dėkingumo dovanos už patirtas malones. Votai po šv. Mišių buvo nunešti į Palaimintojo koplyčią. Buvo pristatyti keli liudijimai iš Lietuvos ir JAV apie palaimintojo Jurgio užtarimu tikinčiųjų patirtas malones.

Liepos 6-ąją melstasi už Lietuvą ir už katalikiškus judėjimus bei bendruomenes. Tą dieną atlaiduose dalyvavo gausus būrys maldininkų iš Alytaus dekanato. Pamaldos prasidėjo rožinio malda bazilikos Pal. Jurgio Matulaičio koplyčioje. Katechezę, skirtą Pašvęstojo gyvenimo metams, skaitė kun. Julius Sasnauskas OFM. Kalbėtojas akcentavo žmogiškąjį ryšį, teigė, kad svarbu išgyventi bendrystę. Mes visi esame pakviesti evangelizuoti, padaryti Evangeliją matomą. Šv. Mišioms vadovavo Vilkaviškio vyskupas ordinaras Rimantas Norvila, giedojo Alytaus Šv. Angelų Sargų bažnyčios choras, homiliją sakė kunigas pranciškonas J. Sasnauskas. Jis atkreipė dėmesį į Lietuvos istorijos įvykius. Baigdamas šv. Mišias vysk. R. Norvila padėkojo visiems maldininkams, giesmininkams, Marijampolės bataliono kariams, policijos pareigūnams, padėkos žodį angliškai tarė šv. Mišiose dalyvavusiems JAV kariams, atliekantiems misiją Lietuvoje. Iškilmės bažnyčioje baigėsi sugiedota „Tautiška giesmė“. Po Mišių maldininkai rinkosi į agapę, klausėsi Jono Zakaravičiaus vadovaujamo ansamblio „Bočiai“ koncerto.

Liepos 7-ąją, socialinių darbuotojų ir savanorių dieną, į baziliką suplūdo

šv. Mišioms vadovavo Kauno arkivyskupo metropolito augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas, koncelebravo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Mažeikių dekanato kunigai, Lietuvos policijos kapelionai. Šv. Mišiose meldėsi gausus būrys piligrimų iš Mažeikių dekanato bei įvairių Lietuvos vietovių, taip pat netoli trijų šimtų policininkų, teisėjų, ugniagesių bei teisėsaugos ir teisėtvarkos institucijų atstovų. Giedojo Mažeikių dekanato parapijų jungtinis choras, vadovaujamas Vieکشnių parapijos vargonininko Vitalijaus Lizdenio, grojo LR Vidaus reikalų ministerijos reprezentacinis pučiamųjų orkestras, vadovaujamas dirigento Egidijaus Minkniaus. Šv. Mišių metu visus pasveikino Telšių vyskupijos ganytojas J. Boruta SJ, pabrėždamas, kokį svarbų, atsakingą ir labai reikalingą darbą atlieka visi į iškilmes atvykusieji. Vyskupas pasveikino atvykusį LR Vidaus reikalų ministerijos kanclerį Algirdą Stončaitį ir Lietuvos policijos generalinį komisarą Liną Pernavą, Lietuvos policijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo įstaigų vadovus bei atstovus, teisininkus ir visų jų šeimų narius.

Sakydamas pamokslą vyskupas K. Kėvalas analizavo tos dienos Evangelijos skaitinį, pasakojantį, kaip Marija aplankė Elzbietą. Pamokslininkas išryškino tris svarbius dalykus: atvirumą, dalijimąsi ir džiaugsmą. Būtent Evangelija Marijos pavyzdžiu moko būti socialiu žmogumi ir dalytis su kitais savo gyvenimu bei tikėjimu. Vyskupas drąsino susirinkusiuosius neprarasti vilties, ieškoti nuolatinio ryšio su Dievu ir kitais ir gyventi džiaugsmingą, atsakingą bei gyvenimo ateitį kuriantį gyvenimą. Po šv. Mišių visiems trims vyskupams policijos ir ugniagesių atstovai įteikė atminimo dovanas ir pasidžiaugė glaudžiu bendradarbiavimu su Bažnyčia. Į Kryžiaus kelią, giedodamas Kalnų giesmes, išėjo didelis būrys policijos ir kitų institucijų atstovų bei piligrimų. Kryžiaus keliui vadovavo ir šv. Kryžiaus relikvija procesijos dalyvius kiekvienoje stotyje laimino vyskupas K. Kėvalas. Grįžus iš Kryžiaus kelio policininkams, teisininkams, ugniagesiams Žemaičių Kalvarijos parapijos namuose buvo surengta nuotaikinga agapė.

Liepos 4 dieną nuo pat ryto buvo meldžiamasi už jaunas šeimas, o vakare – už jaunimą. Tą dieną į šventovę rinkosi Gargždų ir Palangos dekanatų tikintieji ir kunigai. Pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro Lopez Quintana, koncelebravo Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, jo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, atvykę kunigai. Šv. Mišių metu giedojo jungtinis Gargždų ir Palangos parapijų choras, vadovaujamas Palangos parapijos vargonininko Edmundo Jucevičiaus ir Gargždų parapijos vargonininko Petro Katausko. Vargonavo Žemaičių Kalvarijos bazilikos vargonininkė Kristina Kondratavičienė, grojo ir pučiamųjų orkestras.

Sakydamas pamokslą apaštališkasis nuncijus kreipėsi į gausiai susirinkusius maldininkus, primindamas, jog sekant tėvų ir senelių pavyzdžiu čia susirenkama pagerbti Švč. M. Marijos. „Mes esame susibūrę prie Jos, pilni pagarbios padėkos ir su viltimi norime būti išklaustyti, laukdami jos malonių šioje šventovėje, kuri per Kryžiaus kelią taip pat primena mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kančią“, – sakė arkivyskupas. Pamokslininkas kvietė kontempliuoti Mariją, nepavargti į ją žvelgti nuolat ir iš jos mokytis mylėti, aukotis ir patarnauti artimui. Šeimoje esmė – patarnavimas vienas kitam, čia nėra šeiminių, nes šeima – meilės ir pagarbos bendruomenė.

Po šv. Mišių buvo einami Kalnai, kurių procesijai lauke vadovavo apaštališkasis nuncijus. Nešdamas didžiąją šv. Kryžiaus relikviją jis laimino ja tikinčiuosius. Po procesijos sveikinimo ir padėkos žodį tarė Palangos dekanato dekanas, Palangos parapijos klebonas kun. dr. Marius Venskus.

Tos pačios dienos popietę į Žemaičių Kalvariją iš visos Telšių vyskupijos rinkosi jaunimas. Apie kelis šimtus jaunimo dalyvavo įdomiuose teminiuose užsiėmimuose, susitiko su kunigais, vienuoliais ir vienuolėmis, šlovino Viešpatį bazilikoje, meldėsi adoruodami Švč. Sakramentą, dalyvavo jiems skirtose atgailos pamaldose. 19 val. šv. Mišioms bazilikoje vadovavo Telšių vyskupijos vyskupo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, koncelebravo nemažas būrys kunigų. Šv. Mišiose giedojo Kretingos parapijos jaunimo choras. Sakydamas pamokslą vyskupas priminė, jog meldžiamasi už jaunimą ir, analizuodamas šv. Mišių skaitinius pabrėžė, jog jaunas žmogus panašus į Abraomą, Mozę, kurie, turėdami patogų ir garantuotą gyvenimą, atsiliepė į Dievo kvietimą ir tapo jo įrankiais. Jėzus, būdamas dvylikos metų, pasakė, kad jam reikia būti jo Tėvo reikaluose. Ką reiškia būti Tėvo reikaluose? Ogi pirmiausia pažinti savo Tėvą. Vyskupas kvietė jaunimą atsiliepti į Dievo kvietimą ir, kaip tie bibliniai veikėjai, nuolat būti užsiėmusiems Dangiškojo Tėvo reikalais. Po šv. Mišių didelis būrys jaunimo su žvakėmis rankose ėjo Kryžiaus kelią, kur, giedodami giesmes, apmąstė Kristaus kančią, klausėsi kunigų sakomų pamokslų.

Liepos 5-oji tradiciškai vadinama Didžiąja Kalvarija ir yra pagrindinė atlaidų diena. Tą dieną rinkosi Klaipėdos ir Telšių dekanatų kunigai bei tikintieji. Votyvos šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą sakė Telšių dekanato dekanas prel. Juozas Šiurys, giedojo Klaipėdos Šv. Kazimiero parapijos sumos choras, vadovaujamas vargonininko Mindaugo Gudžiūno. Sumos šv. Mišioms vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, koncelebravo Telšių vyskupijos vyskupas J. Boruta SJ, jo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM, Telšių ir Klaipėdos dekanatų kunigai. Šv. Mišių metu giedojo Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės parapijos sumos choras, vadovaujamas vargonininkės Lauros Gedgaudaitės. Šv. Mišių pradžioje visus sveikindamas Telšių vyskupijos ganytojas J. Boruta SJ pasidžiaugė gausiai susirinkusiais maldininkais, o ypač šeimomis, atvykusiomis melstis į Žemaičių Kalvarijos šventovę pagrindinę atlaidų dieną. Sakydamas pamokslą Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas kalbėjo apie Dovydą, kuriam reikėjo pranašo Natano patarimo, kad jis pasielgtų teisingai. Arkivyskupas teigė, jog mums visiems būtina įsiklausyti, ką kalba Viešpats. Jo klausydami, kaip Marija, turime galimybę ugdyti su Viešpačiu santykį. Per Mariją, jos gyvenimą šeimoje Dievas atskleidžia savo planą žmonių išganymui. Jis nurodo kelią į šeimyninę ir visuomeninę sėkmę. Šių dienų visuomenėje krikščioniška šeima tampa pranašišku ženklu ir yra orientyras kitiems, kaip pranašas Natanas karaliui Dovydui.

Liepos 6-ąją, švenčiant Lietuvos valstybingumo – karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną, atlaiduose melstasi už Lietuvos ateitį, žemdirbius ir kaimiškų parapijų žmones. Į atlaidus rinkosi Šilalės dekanato kunigai bei tikintieji. Pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, koncelebravo Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, iš įvairių Lietuvos vyskupijų parapijų atvykę kunigai. Šv. Mišių metu giedojo Šilalės parapijos sumos choras, vadovaujamas vargonininko Antano Kazlausko. Tą dieną į atlaidus atvyko piligrimų grupės iš Vilniaus Kalvarijų, Žiezmerių ir kitų parapijų. Šv. Mišių pradžioje visus pasveikino ir krikščionybės atėjimą į Lietuvą ir į kaimo žmogaus gyvenimą priminė Telšių vyskupijos vyskupas J. Boruta SJ. Sakydamas pamokslą vyskupas emeritas J. Matulaitis kvietė atverti duris Kristui ir popiežiaus Pranciškaus mokymo šviesoje išmokti gyventi žemėje – mylint žmones ir tausojant Dievo sukurtą kūriniją. Tik su Kristumi, kuris garantuoja mums nemirtingumą, žmogus gali įprasminti savo gyvenimą. Vyskupas drąsino visus gyventi Velykų viltimi ir ragino nepaliauti melstis už Lietuvą ir jos ateitį.

maldininkai iš Aleksoto, Prienų, Tabariškių, Garliavos, Kalvarijos, *Caritas*, Maltos ordino darbuotojai bei savanoriai. Drauge su jais meldėsi ir šių dekanatų kunigai. Po rožinio maldos katechezę apie gero darymą artimajam, apie dalijimąsi vertybėmis sakė kan. prof. Kęstutis Žemaitis. Šv. Mišias aukojo Vilkaviškio vyskupas ordinaras Rimantas Norvila, koncelebravo vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, vyskupijos *Caritas* direktorius kunigas Arvydas Liepa, kiti kunigai. Giedojo Tabariškių parapijos choras, vadovaujamas Svetlanos Mažeikienės. Homiliją sakė Aleksoto dekanas Deimantas Brogys. Jis kreipėsi į tikinčiuosius primindamas, kad Jėzus kviečia kiekvieną iš mūsų atpažinti savo pašaukimą. Priminė šv. Motinos Teresės atsakymą į klausimą apie šventumą: šventumas – tai mano ir tavo pareigų atlikimas.

Liepos 8 d. kartu su Šakių dekanato tikinčiais melstasi už tikybos mokytojus bei katechetus ir visus švietimo bei žiniasklaidos darbuotojus. Šią dieną parapijos salėje pristatyta kun. Vaclovo Aliulio MIC knyga „Nuo Betliejaus iki Romos. Su šventuoju Luku“. Pristatymą šiltai, nuoširdžiai vedė kunigas Rytis Baltrušaitis, apie sumanymo idėją kalbėjo jos autorė Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Lietuvių literatūros katedros docentė, humanitarinių mokslų daktarė Dalia Čiočytė. Katechezę sakė kun. Algirdas Toliatas, Lietuvos policijos kapelionas, Šv. Pilypo Nerio oratorijos narys. Kunigas pristatė šią bendruomenę, jį sužavėjusį savo gyvenimo pozityvumu šventąjį, vadintą džiaugsmo apaštalu. Šv. Mišias celebravo Vilkaviškio vyskupijos vyskupas ordinaras R. Norvila, koncelebravo vyskupas emeritas J. Žemaitis MIC, kiti kunigai iš įvairių dekanatų. Vyskupas pasidžiaugė gausiu maldininkų būriu iš Šakių dekanato bei Šv. Jono Krikštytojo parapijos chorą (vadovė Birutė Gurskienė), švietimo ir žiniasklaidos darbuotojais bei policijos atstovais, dalyvaujančiais atlaidų iškilmėje. Homilijoje kunigas Algirdas Toliatas priminė ir išplėtojo Šv. Rašto mintį, kad sugrįžusieji 72 Kristaus mo-

kiniai turėtų džiaugtis ne tuo, kad net netyrosios dvasios jų klausė, džiaugtis ne darbais, bet tuo, kad jų vardai bus įrašyti Danguje. Jei darbai ne iš Dievo, jie laikini, niekur neveda.

Liepos 9-ąją melstasi už vyskopus, kunigus, seminaristus, melsta naujų pašaukimų į kunigų luomą. Su Lazdijų dekanato tikinčiais, draugijos nariais iš Leipalingio, Šventėžerio, Kapčiamiesčio šv. Mišiose dalyvavo per 25 kunigus iš Lietuvos vyskupijų. Katechezėje brolis dominikonas Bernardas Verbickas OP pristatė reformas, vykusias Bažnyčioje dar iki Liuterio. Pradėdamas šv. Mišias vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC pasveikino tikinčiuosius ir gausiai susirinkusius kunigus, pasidžiaugė Vilkaviškio katedros konsekavimo metinėmis, nors Katedra sovietmečiu buvo sunaikinta, bet tikėjimas liko gyvas ir dabar atstatytoje Katedroje kiekvienais metais šią dieną švenčiamos konsekavimo iškilnės. Homiliją brolis Bernardas pradėjo cituodamas tekstą, kaip Jėzus išvaiko prekijus iš Jeruzalės šventyklos. Išvarto stalus, išbarsto pinigų. Kodėl? Ar Jėzus nesusivaldo? Bet skaitome, kad Jėzus susisuka iš virvučių rimbą, – tai apgalvotas veiksmas. Dievas yra gyvas Asmuo, reikalauja dėmesio, nori, kad su juo būtų kalbama, bendraujama. Jėzaus pykčio priežastis – Dievo kaip gyvo asmens ignoravimas.

Liepos 10-ąją melstasi už ligonius, gydytojus ir slaugytojus, į atlaidus rinkosi Vilkaviškio parapijų tikintieji. Tradiciškai rožinio malda prie Palaimintojo relikvijų meldėsi Druskininkų, Punsko, Panaros PJM draugijos skyrių nariai. Katechezę sakydamas kunigas Eugenijus Markovas SJ pasidžiaugė, kad jis, prieš dvi savaites įšventintas į kunigus, turi galimybę su visais melstis ir bendrauti. Jis kalbėjo apie tikėjimo praktiką savo šeimoje, pristatė savo tikėjimo kelionę nuo Lietuvos iki Afrikos ir Amerikos ir pakvietė visus kreipti žvilgsnį į Mergele Mariją, į palaimintąjį Jurgį ir džiaugsmingai melstis kartu. Šv. Mišias aukojantis vyskupas R. Norvila pasidžiaugė Vilkaviškio parapijų tikinčiais, Palaiminto-

Liepos 7 d. į Žemaičių Kalvarijos šventovę rinkosi maldininkai iš Skuodo, Mažeikių ir Akmenės dekanatų, taip pat iš kaimyninės Latvijos, nes visą dieną buvo meldžiamasi už latvius ir lietuvius krikščionis, kad jie vienybėje būdami liudytų Kristų pasauliui šių dienų visuomenėje. Pagrindinių 12 val. šv. Mišių liturgijai vadovavo apaštališkasis nuncijus Lietuvai, Latvijai ir Estijai arkivyskupas Pedro Lopez Quintana, kartu koncelebravo vyskupai iš Latvijos – Jelgavos vyskupijos vyskupas ordinaras Edvards Pavlovskis, emeritas vyskupas Antons Justs, Liepojos vyskupijos vyskupas Viktors Stulpins, Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, jo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM. Giedojo Šačių parapijos choras, vadovaujamas vargonininkės Jurgitos Gir-džiūnienės. Liturgijoje patarnavo Telšių ir Rygos seminarijų klierikai, Telšių ir Jelgavos vyskupijų diakonai. Šv. Mišių pradžioje latviškai į susirinkusius tikinčiuosius kreipėsi ir visus atvykusius iš Latvijos pasveikino bei bendrus sąlyčio taškus tarp šių dviejų baltų tautų priminė Telšių vyskupijos vyskupas J. Boruta SJ. Vyskupas linkėjo visiems ir toliau gražiai bendradarbiauti ir liudyti Kristų. Pamokslą latviškai pasakė Liepojos vyskupas V. Stulpins (į lietuvių kalbą pamokslą išvertė Apaštalinės nunciatūros Lietuvoje sekretorius, Telšių vyskupijos kunigas Mindaugas Šlaustas). Liepojos vyskupijos ganytojas kalbėjo apie begalinę Dievo meilę žmogui. Dievas sukūrė žmogų ir patikėjo jam misiją – apgyvendinti žemę. Dievas nenustoja asmeniškai rūpintis žmogumi ir trokšta jam tikrosios laimės tiek čia, žemėje, tiek amžinybėje. Jis geriausias mūsų vedlys, rodantis kelią į kilnumą bei teisingą gyvenimą.

Po šv. Mišių maldininkai ėjo Kryžiaus kelią – lauke jiems vadovavo ir tikinčiuosius šv. Kryžiaus relikvija laimino Jelgavos vyskupas ordinaras ir Liepojos ganytojas, o bazilikoje Jelgavos vyskupas emeritas. Broliai latviai Kalnų maldas galėjo giedoti ir latviškai. Lauke pamokslus sakė kunigai, o bazilikoje po Kryžiaus kelio į piligrimus kreipėsi Jelgavos vyskupas emeritas A. Justs. Svečias pasidalijo savo 55-erių metų kunigystės ir 19-kos metų vyskupavimo patirtimi.

Liepos 8 d. melstasi už dvasininkus, Mišių patarnautojus ir prašyta pašaukimų į kunigystę. Tą dieną į atlaidus rinkosi Šilutės dekanato tikintieji. Pagrindinėms 12 val. šv. Mišioms vadovavo ir gausiai susirinkusiems kunigams, ministrantams ir tikintiesiems pamokslą pasakė Kauno arkivyskupijos administratorius arkiv. Sigitas Tamkevičius SJ, kartu koncelebravo Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, jo augziliaras ir generalvikaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, daugiau nei 70 iš įvairių Lietuvos vyskupijų parapijų atvykusių kunigų. Liturgijoje patarnavo Telšių kunigų seminarijos klierikai ir Telšių vyskupijos diakonai. Šv. Mišių metu giedojo Šilutės miesto kultūros centro mišrusis choras „Vox libri“, vadovaujamas Rasos Golubovskienės. Šv. Mišių pradžioje arkivyskupą ir visus dvasininkus bei ministrantus pasveikino ir padrašinanti žodį jiems tarė Telšių vyskupijos ganytojas J. Boruta SJ. Jis priminė gausiai susirinkusiems tikintiesiems kunigo misijos svarbumą, nelengvas užduotis Bažnyčioje ir visus kvietė kunigus lydėti malda. Sakydamas pamokslą arkivyskupas S. Tamkevičius pabrėžė kunigų ir visų pašauktųjų esminę užduotį – būti Kristaus liudytojais šių dienų pasaulyje. Visi įžadai ir pažadai, kuriuos duoda kunigai, yra tiek vertingi, kiek palaikomi didelės meilės Jėzui. Arkivyskupas kaip pavyzdį pateikė pal. Jurgio Matulaičio gyvenimą, nebijodamas aukotis jis tapo švento gyvenimo vyru, vienuoliu ir arkivyskupu, o kas svarbiausia – iš-tikimu Kristui iki galo. Tik tokio nusiteikimo tikintis žmogus, kunigas ar vienuolis, gali daug nuveikti dėl Bažnyčios, Tėvynės, o jo vaisiai išliks ir ateityje.

Liepos 9-ąją šventovėje buvo meldžiamasi už kelininkus, automobilių priežiūros sistemos darbuotojus, savivaldybių vadovus, politikus. Tą dieną į atlaidus

rinkosi ir Akmenės dekanato parapijų kunigai ir tikintieji. Po 10 val. šv. Mišių, kurioms vadovavo ir pamokslą pasakė Akmenės dekanato dekanas, Naujosios Akmenės parapijos klebonas kun. Olijandas Jurevičius, Žemaičių Kalvarijos miestelio aikštėje vyko LR Susisiekimo ministerijos, Lietuvos Vyskupų Konferencijos, Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos, Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos bendrai parengto Saugaus eismo šviečiamojo projekto *Saugokime vieni kitus kelyje* renginys.

12 val. šv. Mišių liturgijai vadovavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, kartu koncelebravo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, nemažai kunigų. Šv. Mišių metu giedojo Akmenės ir Naujosios Akmenės parapijų jungtinis choras, vadovaujamas vargonininkės Žydrūnės Kazlauskaitės. Šv. Mišiose kartu su dideliu būriu kelininkų meldėsi ir Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus pavaduotojas, laikinai einantis direktoriaus pareigas Egidijus Skrodenis, valstybės įmonių – „Regiono keliai“ „Automagistralė“ vadovai, Klaipėdos, Telšių, Akmenės, Skuodo, Plungės, Kretingos miestų ir rajonų merai, administracijų direktoriai ir kiti savivaldybių darbuotojai, tarybų nariai. Šv. Mišių pradžioje visus nuoširdžiai pasveikino Telšių vyskupijos ganytojas J. Boruta SJ. Jis pabrėžė, koks svarbus kiekvienam žmogui yra kelias, be kurio nė vienas negali apsieiti, ir kokie svarbūs tie, kurie kelius tiesia, prižiūri ir jais rūpinasi. Sakydamas pamokslą Vilkaviškio vyskupijos vyskupas Rimantas Norvila pabrėžė, jog Šventajame Rašte žodis „kelias“ dažnas ir vartojamas įvairiomis prasmėmis. Keliavo Abraomas, Mozė, apaštalas Paulius, Marija, Juozapas ir Jėzus: jiems visiems reikėjo kelių savo misijai atlikti. „Kelionė ir mūsų gyvenime gali būti palaiminimo ir atgailos laikas, metas, kada artimiau nei kasdienybėje sutinkame Dievą. Tokia kelionė tampa piligrimyste – tikėjimo kelione, skatinančia atsigręžti į Dievą, atgailauti, artimiau Dievą pažinti. Ji apdovanoja ramybe ir dvasiniu džiaugsmu“, – sakė vyskupas pabrėždamas, kad šioje garsioje Žemaičių Kalvarijos šventovėje jau amžiais garsus Kryžiaus kelias – Viešpaties Jėzaus kančios stočių apmąstymas.

Po šv. Mišių vyskupams ir Žemaičių Kalvarijos šventovės rektoriui kan. Jonui Ačui padėkos ir sveikinimo žodį tarė ir atminimo dovanas įteikė Plungės rajono ir savivaldybės administracijos direktorius Albertas Krauleidis ir Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos atstovas. Buvo padėkota už bendradarbiavimą įgyvendinant kilnius projektus visuomenėje, ypač rūpinantis keliaujančiųjų saugumu.

Liepos 10 d. į atlaidus rinkosi vienuoliai ir vienuolės ne tik iš Telšių vyskupijos, bet ir iš visos Lietuvos. Tą dieną buvo melsta naujų pašaukimų į vienuolinį luomą. Pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas, koncelebravo Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, jo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Lietuvos pranciškonų provincijolas br. kun. Astijus Kungys OFM, nemažas būrys brolių pranciškonų ir konventualų bei diecezinių kunigų. Taip pat Mišiose meldėsi daug seserų vienuolių iš įvairių kongregacijų. Giedojo Kretingos parapijos sumos choras, vadovaujamas vargonininkų Aloyzo Žilio ir Linos Pudžiuvelytės.

Šv. Mišių pradžioje visus pasveikinęs Telšių vyskupijos ganytojas pasidalijo savo įžvalgomis apie vienuolynų situaciją Lietuvoje šių dienų kontekste ir kvietė melsti naujų pašaukimų. Sakydamas pamokslą vyskupas J. Kauneckas drąsino nenusigąsti išskylančių sunkumų ir išbandymų. Juk, anot popiežiaus Pranciškaus, vienuoliai ir vienuolės yra pašaukti pažadinti pasaulį, sujudinti užsnūdusią žmoniją, o tam reikia meilės ir tikėjimo ugnies. Kaip pavyzdį

jo draugijos nariais, broliais kunigystėje ir pakvietė melstis šios dienos intencijomis, primindamas, kad penktadienis yra Kristaus nukryžiuavimo diena, o Jo pasiaukojimas ir meilė moko mus kantrybės. Pradėdamas homiliją kun. Eugenijus Markovas SJ citavo atliepiamosios psalmės žodžius: „Štai ateinu, Viešpatie, vykdyti Tavo valios.“ „Šiandien mes, kaip tie 72 mokiniai, esame piligrimai, todėl, kad ir kur nuvyktume, turime šiais neramiais laikais, patys nusiraminę, linkėti visiems ramybės“, – sakė kunigas Eugenijus. Po pamaldų prie pal. J. Matulaičio relikvijų marijonų sodelyje dainavo Vilkaviškio katedros choras, nuostabiai giedojęs šv. Mišių metu (vadovas Saulius Bieliūnas).

Liepos 11-ąją, Šeimų ir jaunimo dieną, į Marijampolės baziliką atėjo apie pora šimtų įvairaus amžiaus piligrimų iš Lenkijos, Varmijos vyskupijos. 10 val. Mišias aukojo juos lydėję dvasininkai. Tradiciškai 25 kartą piligrimai pėsčiomis keliauja pagerbti Vilniaus Aušros Vartų Švč. Mergelės. Marijampolės dekanato tikintieji meldėsi už sužadėtinius, darnias ir iširusias šeimas, vaikus, parapijų jaunimo grupių, chorų narius ir visus jaunus žmones. Jaunimas nuo 15 val. rinkosi Lūginėje ir turėjo atskirą programą. O Kazlų Rūdos ir Marijampolės PJM draugijos nariai nuo 11 val. meldėsi rožinio malda. Kunigas Kęstutis Brilius MIC katechezėje kalbėjo apie pašaukimą dideliems dalykams, kuriuos matome iš Šventojo Rašto pavyzdžių. Didysis kvietimas ateina į šeimą. Dievas yra ne tik Kūrėjas, Viešpats, Jis – Tėvas. Tai mūsų tikėjimo šerdis. Tačiau šių dienų visuomenė linkusi tapti betėve, ypač Vakarų kultūroje. Šv. Mišias aukojo vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, koncelebravo Marijampolės dekanato kunigai, giedojo jungtinis „Suvalkijos“ ir Cecilijos gimnazijos choras (vadovė Virginija Junevičienė). Sakydamas homiliją kun. Kęstutis Brilius MIC pratęsė katechezės mintis apie Dievo sukurtus pirmuosius žmones ir priesakus, kurių jie turėjo laikytis, bet nesilaikė ir prarado ryšį su savo Kūrėju.

Liepos 12-ąją, pagrindinę iškilmių dieną, melstasi už vienuolius ir vienuoles bei pasauliečių institutų narius, melsta pašaukimų į pašvęstąjį gyvenimą. Su Lietuvos vienuolijomis tikintieji galėjo susipažinti jų gyvenimą pristatančiuose stenduose. Ses. Viktorija Plečkaitytė MVS katechezėje kvietė ne tik per atlaidus melstis už pašvęstuosius, kad jie liktų ištikimi pašaukimui ir savo gyvenimu bei darbais liudyti Kristų. Sesuo retoriškai klausė, ar galima būtų pažvelgti į Tėvo Jurgio gyvenimą jo paties akimis, ir pati atsakė, kad iš dalies tai būtų galima padaryti. Laiške savo geriausiam draugui vyskupui Pranciškui Būčiui palaimintasis rašė apie savo tikrąjį pašaukimą – marijonų vienuolijoje tarnauti, kad jo gyvenimo tikslas yra vienuolinis gyvenimas, buvimas vienuoliu visą gyvenimą. Palaimintojo meilė, gyvenimas ir darbai buvo skirti Jėzui ir Bažnyčiai. Vyskupas Rimantas Norvila padėjo pašvęstojo gyvenimo seserims ir broliams, gausiai susirinkusiems tikintiems, piligrimams iš Sokulkų (Lenkija) ir pakvietė iškilmingas šv. Mišias celebruoti naujai išrinktą Kauno arkivyskupą Lionginą Virbalą SJ, koncelebravo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro Lopez Quintana, emeritas arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ, dar 8 vyskupai ir įvairių dekanatų kunigai. Skaitiniai buvo skaitomi dviem kalbomis: lenkų ir lietuvių. Giedojo jungtinis bazilikos ir Šv. Vincento Pauliečio bažnyčios choras. Sakydamas homiliją arkivyskupas emeritas S. Tamkevičius kvietė pasikliauti Dievu, dėl Dievo ir savo asmeninės laimės daryti gerus darbus, nors kartais tai ir sunku. Arkivyskupas priminė palaimintojo gyvenimo faktus, jo pasirinkimą, ryžtą daugelį kartų paaukoti savo gyvybę. Palaimintojo Jurgio Matulaičio darbai nepaprasti, jo reikšmė Lietuvai ir Bažnyčiai ypatinga, todėl šventa tiesa, kad paprastas žmogus gali padaryti nepaprastus darbus, jei jis turi gyvenimo tikslą. Po homilijos vienuolijų broliai ir seserys iškilmingai visų akivaizdoje atnaujino savo įžadus. Po šv. Mišių ir pamaldų koplyčioje atlaidų dalyvius marijonų sodelyje sutiko linksmos „Bočių“ kapelos melodijos.

tokio degimo pamokslininkas klausytojams priminė šv. Pranciškų Asyžietį, Arso kleboną. Viskas įmanoma, kai pasitikima Dievu, ir to pavyzdys – silpnutė pal. Motina Teresė, pakeitusi pasaulį. Tokie šventieji, degą meile Dievui ir žmogui, gali apversti pasaulį ir būtent tokio perversmo visiems vienuoliams linkėjo vyskupas J. Kauneckas. Po pamokslu visi pamaldose dalyvavusieji vienuoliai ir vienuolės atnaujino savo įžadus.

Tos pačios dienos vakarą šventovėje buvo meldžiamasi už verslininkus, pramonininkus, bendruomenes. Vakarą šv. Mišiose dalyvavo daugiau nei dešimtis bendruomenių, Plungės verslininkų ir pramonininkų sąjungos nariai, Plungės rajono ir savivaldybės meras Audrius Klišonis, administracijos direktorius Albertas Krauleidis ir kt.

Liepos 11 d. Žemaičių Kalvarijos šventovėje susirinkę maldininkai meldėsi už vaikus. Ši diena buvo skirta Tauragės dekanato tikinčiųjų bei kunigų piligrimystei. Pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo Tauragės dekanato dekanas, Tauragės parapijos klebonas kan. Alvydas Bridikis, koncelebravo ir pamokslą pasakė Telšių vyskupijos kurijos kancleris kan. Remigijus Saunorius, kartu šv. Mišias aukėjo ir keletas iš įvairių parapijų atvykusių kunigų. Šv. Mišiose giedojo Tauragės dekanato parapijų jaunimo jungtinis choras, vadovaujamas vargonininkės Jūratės Kaplanaitės. Sakydamas pamokslą kan. R. Saunorius kalbėjo, jog dalyvavimas atlaiduose yra puiki proga pamąstyti apie Marijos gyvenimą ir jos dorybes.

Liepos 12-ąją, paskutinę Didžiųjų Žemaičių Kalvarijos atlaidų dieną, buvo meldžiamasi už vietinę tikinčiųjų bendruomenę bei kaimynines parapijas. Ryte šv. Mišias aukėjo Mažeikių dekanato dekanas, Mažeikių Šv. Pranciškaus Asyžiečio parapijos klebonas kan. Zenonas Degutis, giedojo Šiluvos šventovės vaikų ir jaunimo choras, vadovaujamas Jolitos Oržekauskaitės. Sumos šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupijos vyskupo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, koncelebravo keletas kunigų. Šv. Mišiose giedojo Plungės Šv. Jono Krikštytojo parapijos sumos choras, vadovaujamas vargonininkės Irenos Bakanauskienės. Sakydamas pamokslą vyskupas L. Vodopjanovas OFM išryškino tos dienos Evangelijos, pasakojančios apie Šv. Šeimos kelionę į šventyklą, pagrindinę mintį – vaikams reikia tėvų pavyzdžio ir geri tėvai žino, ko labiausiai reikia jų vaikams. Tėvų užduotis – ugdyti vaikus perduodant jiems tikėjimo patirtį. Santykių kūrimas – dalijimasis gerąja patirtimi yra iš esmės svarbus dalykas, vedantis į gyvenimą. Vyskupas kvietė šeimas, parapijas tapti maldos, dvasinių vertybių puoselėjimo aplinkomis, kur jauni žmonės galėtų gauti užuovėją ir matyti tinkamą pavyzdį.

Po Kryžiaus kelio bazilikoje dėkojant Dievui už visas patirtas per atlaidus malones sugiedotas padėkos himnas „Tave, Dieve, garbinam...“, o po visų pamaldų visiems prie atlaidų organizavimo prisidėjusiems padėjo vyskupas L. Vodopjanovas OFM. Telšių vyskupijos vyskupui Jonui Borutai SJ ir jo augziliarui vyskupui Linui Vodopjanovui OFM, Žemaičių Kalvarijos seniūnui, bendruomenės pirmininkui bei visai pagelbėjusiai komandai padėkos žodį tarė ir šventovės rektorius kan. Jonas Ačas.

2015 metų Didieji Žemaičių Kalvarijos atlaidai buvo skirti Dievui pašvęstojo gyvenimo metams paminėti, kiekvieną dieną melstasi skirtingomis intencijomis. Pilgrimai plaukė iš visos Lietuvos. Šv. Mišias iš bazilikos transliavo *Marijos radijas*, liepos 4 dieną – LRT. Per visas atlaidų dienas Atminties koplyčioje, esančioje šalia Žemaičių Kalvarijos gimnazijos, veikė kun. Juliaus Meškausko

surengta fotonuotrukų paroda „Sustabdytos gyvenimo akimirkos“. Kiekvieną dieną buvo giedami Kalnai tiek lauke, lankant koplytėles, tiek bazilikoje. Tikintieji eidavo Kryžiaus kelią. -kasab-

Vilniuje – Irako krikščionys

Liepos 3 d. į Vilnių atvyko penkiolika krikščionių irakiečių iš trijų šeimų, kurios savo šalyje patyrė persekiojimus ir grėsmę gyvybei dėl tikėjimo. Vilniaus arkivyskupijos *Caritas*, reaguodamas į sudėtingą situaciją Irake, inicijavo šių šeimų perkėlimą į Vilniaus miesto parapijų bendruomenes.

„Mes privalome rasti drąsos pasirūpinti tais, kurie yra persekiojami dėl tikėjimo, kenčia karo baisumus“, – kalbėdamas apie šią iniciatyvą sakė Vilniaus arkivyskupas G. Grušas. „Pabėgėliai nėra statistika, tai žmonės, kurie kasdien patiria grėsmę gyvybei. Jie yra priversti palikti visą savo ankstesnį gyvenimą ir pasikliauti mūsų gailėstingumu bei solidarumu, kaip karo metais mūsų tėvai ir seneliai pasiklovė Vokietijos, Jungtinių Valstijų ir kitų kraštų žmonių gera valia ir ieškojo prieglobsčio jų šalyse“, – sakė arkivyskupas.

„Prisidėti prie šių šeimų integracijos kviečiame visus geros valios žmones. Tai padaryti galima ne tik aukojant pinigus, bet ir skiriant laiko susipažinti su atvykstančiais žmonėmis, aprodyti jiems mūsų miestą, pasikviesti kartu papietauti ar pažiūrėti filmo. Tai, kaip jiems seksis įsikurti mūsų šalyje, priklausys ir nuo mūsų pasirėngimo juos priimti“, – kalbėjo Vilniaus arkivyskupijos *Caritas* užsieniečių integracijos programos vadovė Ilma Skuodienė.

Organizuodamas 40-ies įvairiapusę pagalbą teikiančių padalinių ir programų veiklą, Vilniaus arkivyskupijos *Caritas* yra plačiausią socialinės pagalbos tinklą turinti nevyriausybinė organizacija Vilniaus regione, per metus suteikianti įvairią pagalbą 16 tūkst. žmonių.

Jungtinių Tautų ataskaitoje apie situaciją Irake sakoma, kad Irako islamo valstybės kovotojai akivaizdžiai, sistemingai ir dideliu mastu rengė tiesiogiai prieš civilius žmones nukreiptus išpuolius, egzekucijas, žudymus, grobimus, žaginimus ir naudojo kitokią lytinę ir fizinę smurtą prieš moteris ir vaikus, prievarta verbavo vaikus ir juos panaudojo kaip savižudžius sprog-dintojus. Nuo metų pradžios Irake žuvo arba buvo sužaloti, tarp jų nužudyti be teismo apie 700 vaikų. Ypač didelę grėsmę išgyvena Irako krikščionys ir kitos religinės mažumos, kurias siekiama nušluoti nuo žemės paviršiaus. -vilmensis.lt-

Pašventinti varpai

Birželio 28 d. Vilniaus Šv. apaštalo Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje per vakarines šv. Mišias Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas pašventino šešiasdešimt vieną varpą, skirtą vienam rečiausių pasaulyje muzikos instrumentų – kariljonui. Po ceremonijos Šv. apaštalo Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje koncertavo valstybinis choras „Vilnius“. „Bažnytiniai varpai kviečia žmones susibur-ti. Tai tarsi priminimas, kad Dievas yra mūsų namuose. Kariljonas taip pat kuria harmoniją. Šešiasdešimt vienas varpas, nors ir skirtingų dydžių bei tūrių, muziko rankose virsta harmoninga, gražia melodija, atgimstančia Dievo rankų prisilietimu“, – sakė arkivyskupas G. Grušas. Įspūdingi varpai, pavadinti šventųjų vardais, atkeliavo į sostinę prieš savaitę. Vilniaus kariljonas bus didžiausias Lietuvoje ir moderniausias bei vienas įspūdin-giausių visame regione – turės net 61 varpą, kurių mažiausio svoris – 8 kg, o didžiausio – 3360 kg. -vilmensis.lt-

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

LVK generalinis sekretoriatas / kun. Kęstutis Smilgevičius

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius

Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas

Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas

Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza

Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius

Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys

Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas

Violeta Micevičiūtė

Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai

Inesė Ratnikaitė / Šiauliai

kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853

Platinimo tarnyba (37) 322 758

El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“

Jonavos g. 260

44131 Kaunas

TIRAŽAS 670 egz.

ISSN 1392-6098